

V Bruselu dne **XXX**
[...] (2019) **XXX** draft

OZNÁMENÍ KOMISE

Pokyny k výkladu a uplatňování směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách

(Text s významem pro EHP)

Obsah

ÚVOD	1
1. Cíle a oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních	4
1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních	5
1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních	6
1.2.1 Pojmy „prodávající nebo poskytovatel“, „spotřebitel“ a „smlouvy uzavírané mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem“	6
1.2.2 Smluvní ujednání, která nebyla individuálně sjednána (čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)	11
1.2.3 Vyloučení smluvních ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy (čl. 1 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)	12
1.2.4 Vzájemný vztah s ostatními právními předpisy EU	13
1.2.5 Uplatňování směrnice o zneužívajících ujednáních na obchodníky usazené ve třetích zemích	15
2. Vztah k vnitrostátním právním předpisům, včetně minimální harmonizace	17
2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblasti působnosti (články 8 a 8a směrnice o zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních soudů	18
2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů	19
3. Obecné kritérium zneužívající povahy a požadavky na transparentnost	21
3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně	21
3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)	24
3.2.1 Smluvní ujednání týkající se vymezení hlavního předmětu smlouvy	24
3.2.2 Smluvní ujednání týkající se ceny a odměny	25
3.3 Požadavky na transparentnost	26
3.3.1 Požadavky na transparentnost podle směrnice o zneužívajících ujednáních	26
3.3.2 Požadavky na transparentnost vyplývající z jiných aktů EU	30
3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních	32
3.4.1 Rámcem pro posouzení podle čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1	32
3.4.2 Význam zákonných ustanovení a významnost nerovnováhy	33
3.4.3 Sankce nebo důsledky nedodržení smluvních povinností ze strany spotřebitele	35
3.4.4 Možná zneužívající povaha ceny nebo odměny	36
3.4.5 Okolnosti v době uzavření smlouvy	37
3.4.6 Význam nedostatečné transparentnosti pro zneužívající povahu smluvních ujednání	38
3.4.7 Úloha přílohy uvedené v čl. 3 odst. 3 směrnice o zneužívajících ujednáních	40
4. Nezávazná povaha zneužívajících smluvních ujednání (čl. 6 odst. 1 směrnice)	41
4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními	42

4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“	43
4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran	44
4.3.1 Zásada: odstranění zneužívajících smluvních ujednání a zákaz jejich revize	45
4.3.2 Výjimka: zaplnění mezer ve smlouvě, aby se zabránilo její neplatnosti	47
4.3.3 Uplatnění dispozitivních ustanovení v ostatních případech	50
4.3.4 Možné použití zneužívajících smluvních ujednání navzdory jejich zneužívající povaze	50
4.4 Vrácení výhod získaných prostřednictvím zneužívajících smluvních ujednání	50
5. Prostředky nápravy a procesní záruky vyžadované v čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních	52
5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad rovnocennosti a efektivity obecně	52
5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci	56
5.2.1 Vztah k ustanovením čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1	56
5.2.2 Vztah se zásadami civilního řízení	57
5.2.3 Kontrola z úřední pravomoci a úplná pasivita na straně spotřebitele	58
5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady <i>rovnocennosti</i>	58
5.3.1 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci	58
5.3.2 Ostatní povinnosti vyplývající ze zásady <i>rovnocennosti</i>	60
5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy	60
5.4.1 Použitelné kritérium	60
5.4.2 Příslušné faktory pro účinnost prostředků nápravy	62
5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?	70
5.5.1 Základní povinnosti	70
5.5.2 Aspekty, které je třeba přezkoumat	70
5.5.3 Dostupnost nezbytných informací o právním a skutkovém stavu	71
5.6 Důsledky kontroly z úřední pravomoci, <i>efektivity</i> a <i>rovnocennosti</i> pro vnitrostátní procesní pravidla	74
5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení	75
6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)	76
Příloha 1 – Seznam rozhodnutí Soudního dvora uvedených v tomto sdělení	80
Příloha 2 – Přehled oznámení podle článku 8a směrnice o zneužívajících ujednáních	102

ÚVOD

Směrnice Rady 93/13/EHS¹ ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice o zneužívajících ujednáních“ nebo „směrnice“; původní název „směrnice o nepřiměřených podmínkách“ byl změněn opravou ze dne 10. listopadu 2016) je směrnice založená na zásadách. Tato směrnice chrání spotřebitele před zneužívajícími ujednáními ve všech typech smluv uzavíraných mezi podniky a spotřebiteli a je proto ústředním nástrojem k dosažení spravedlnosti na vnitřním trhu.

Od svého přijetí před 26 lety byla směrnice o zneužívajících ujednáních vyložena v mnoha rozhodnutích Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“), zejména v rozhodnutích o předběžné otázce, jejichž prostřednictvím Soudní dvůr dále rozvinul řadu obecných zásad stanovených ve směrnici. Výklad Soudního dvora se neomezuje na kritéria pro věcné posouzení smluvních ujednání a na důsledky vyvozené ze zneužívající povahy smluvních ujednání, nýbrž má také důsledky pro vnitrostátní procesní pravidla, jsou-li tato pravidla důležitá pro účinnou ochranu proti zneužívajícím smluvním ujednáním.

Kontrola účelnosti práva v oblasti ochrany spotřebitele a marketingu v roce 2017² zahrnovala komplexní hodnocení směrnice o zneužívajících ujednáních. Bylo zjištěno, že přístup směrnice o zneužívajících ujednáních založený na zásadách je účinný a přispívá k vysoké úrovni ochrany spotřebitele. Hodnocení však odhalilo rovněž určité nejasnosti s ohledem na výklad této směrnice a její uplatňování, pokud jde například o: i) rozsah výjimek z hlediska ceny a hlavního předmětu smlouvy; ii) právní důsledky nezávaznosti zneužívajících smluvních ujednání a iii) povinnost vnitrostátních soudů hrát aktivní úlohu při uplatňování směrnice o zneužívajících ujednáních v jednotlivých případech. Zpráva o kontrole účelnosti proto doporučila zabývat se těmito problémy prostřednictvím zvláštních pokynů Komise.

V této souvislosti je návrh Komise ze dne 11. dubna 2018³, kterým se mění různé směrnice o ochraně spotřebitele, ve vztahu k směrnici o zneužívajících ujednáních omezen na návrh týkající se vložení ustanovení o sankcích. Ve sdělení Komise s názvem „Nová politika pro spotřebitele“ ze dne 11. dubna 2018⁴ bylo zároveň oznámeno, že v roce 2019 přijme Komise k směrnici o zneužívajících ujednáních pokyny s cílem objasnit otázky, které vyvstaly při uplatňování této směrnice.

Hlavním účelem těchto pokynů je předložit strukturovaný výklad hlavních pojmů a ustanovení směrnice o zneužívajících ujednáních, který podal Soudní dvůr, ve světle zvláštních případů, které řeší soudy členských států. Komise by tak chtěla zvýšit v celé EU povědomí o této judikatuře mezi všemi zainteresovanými stranami, jako jsou spotřebitelé, podniky, orgány členských států, včetně vnitrostátních soudů, a právníci, a tím usnadnit její uplatňování v praxi.

¹ *Úř. věst. L 95, 21.4.1993, s. 29–34*; pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, *Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 64–88*.

² Závěrečná zpráva ze dne 23. května 2017, SWD(2017) 208 final.

³ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů EU na ochranu spotřebitele, COM(2018) 185 final. V době přijetí tohoto sdělení se Rada a Evropský parlament v zásadě dohodly na vložení nového článku 8b o sankcích do směrnice o zneužívajících ujednáních.

⁴ COM(2018) 183 final.

Ačkoli směrnice o zneužívajících ujednáních docílila vysoké úrovně ochrany spotřebitele a harmonizace klíčových pojmů v oblasti ochrany před zneužívajícími smluvními ujednáními na vnitřním trhu, **v jednotlivých členských státech existují zvláštnosti, které účastníci trhu a právníci budou muset rovněž vzít v úvahu.** Tyto zvláštnosti mohou souviset s širší oblastí působnosti vnitrostátních předpisů, kterými se tato směrnice provádí, nebo mohou spočívat v podrobnějších nebo přísnějších pravidlech týkajících se zneužívající povahy smluvních ujednání. Příklady zahrnují černou listinu smluvních ujednání, která jsou vždy považována za zneužívající, seznam smluvních ujednání, o nichž se předpokládá, že jsou zneužívající, a také posouzení smluvních ujednání, která byla sjednána individuálně, posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání, která vymezují hlavní předmět smlouvy, nebo přiměřenosti ceny či odměny, i pokud jsou tyto pojmy transparentní. Rovněž mohou existovat méně přísné požadavky na to, co se považuje za zneužívající smluvní ujednání podle obecného ustanovení o zneužívající povaze, například tam, kde vnitrostátní prováděcí předpisy nevyžadují, aby byla nerovnováha v právech a povinnostech smluvních stran významná nebo aby byla nerovnováha v právech a povinnostech v rozporu s požadavky poctivosti. Tato pravidla jsou v zásadě možná v souladu s ustanovením o minimální harmonizaci v článku 8 směrnice o zneužívajících ujednáních⁵. Příloha 2 těchto pokynů obsahuje přehled oznámení členských států podle článku 8a směrnice o zneužívajících ujednáních⁶, která odrážejí odchylky od směrnice.

Tyto pokyny jsou založeny na minimálních požadavcích stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních a nemohou poskytnout úplný obraz o uplatňování této směrnice v jednotlivých členských státech EU, tedy ani o rozhodnutích vnitrostátních soudů a jiných příslušných orgánů o posouzení konkrétních smluvních ujednání. Kromě různých informačních zdrojů dostupných v členských státech jsou v databázi spotřebitelského práva, která je přístupná prostřednictvím portálu e-justice⁷, k dispozici informace o vnitrostátních předpisech k provedení směrnice o zneužívajících ujednáních, o judikatuře a právní literatuře.

Není-li uvedeno jinak, články uvedenými v těchto pokynech jsou články směrnice o zneužívajících ujednáních. Je-li použit pojem „smluvní ujednání“ nebo „ujednání“, odkazuje se na „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“, ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních. Pokud citace ze znění směrnice o zneužívajících ujednáních nebo z rozhodnutí Soudního dvora obsahují vizuální zvýraznění, toto zdůraznění doplnila Komise.

Tyto pokyny pokrývají v oddíle 1 cíle a oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních, zatímco oddíl 2 se týká zejména zásady minimální harmonizace a vztahu k vnitrostátním právním předpisům obecně. Oddíl 3 se zabývá posouzením transparentnosti a (ne)zneužívající povahy smluvních ujednání podle článků 3, 4 a 5. Oddíl 4 vysvětluje důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran podle čl. 6 odst. 1. Oddíl 5 se podrobně zabývá procesními požadavky na posuzování smluvních ujednání, včetně povinnosti vnitrostátních soudů hrát aktivní úlohu při posuzování smluvních ujednání. Oddíl 6 pak rozebírá některé zvláštnosti řízení o zdržení se jednání.

Zásady, které Soudní dvůr vypracoval v souvislosti s procesními zárukami podle směrnice o zneužívajících ujednáních, včetně zásady kontroly z úřední pravomoci (*ex officio*), se použijí

⁵ Oddíl 2.1.

⁶ Tyto informace jsou k dispozici rovněž na internetových stránkách GŘ pro spravedlnost a spotřebitele: https://archieftc01.archiefweb.eu/archives/archiefweb/20171125145225/http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/rights-contracts/directive/notifications/index_en.htm#HR

⁷ https://e-justice.europa.eu/content_text_of_the_directive-628-en.do#partDisplayArea

obdobně i na ostatní právní předpisy EU v oblasti ochrany spotřebitele⁸. Tyto pokyny rovněž zohledňují některá rozhodnutí týkající se jiných směrnic na ochranu spotřebitele, jsou-li relevantní také pro směrnici o zneužívajících ujednáních.

Ačkoliv jsou rozhodnutí o předběžné otázce určena předkládajícímu soudu a obecně vnitrostátním soudům, které jsou povinny je přímo uplatňovat, týkají se všech vnitrostátních orgánů, které se zabývají zneužívajícími smluvními ujednáními, včetně správních orgánů prosazujících dodržování směrnice o zneužívajících ujednáních a ministerstev odpovědných za navrhování právních předpisů. Je na členských státech, aby přezkoumaly, do jaké míry jejich pravidla a postupy odpovídají směrnici o zneužívajících ujednáních, jak ji vykládá Soudní dvůr, a případně jak lze zlepšit její dodržování s cílem účinně chránit spotřebitele před zneužívajícími smluvními ujednáními.

Tyto pokyny jsou určeny členskými státy EU a Islandu, Lichtenštejnsku a Norsku jako signatářům Dohody o Evropském hospodářském prostoru⁹ (EHP). Odkazy na EU, Unii nebo jednotný trh by proto měly být chápány jako odkazy na EHP nebo trh EHP.

Tyto pokyny mají sloužit čistě jako vodítko – právně závazné je pouze znění samotných právních předpisů EU. Závazné znění právních předpisů musí být odvozeno ze znění směrnice 93/13/EHS a přímo z rozhodnutí¹⁰ Soudního dvora, která byla doposud vynesena a která budou vynesena v budoucnu.

Tyto pokyny zohledňují rozhodnutí Soudního dvora, která byla zveřejněna do 31. května 2019, a nepředjímají další vývoj judikatury Soudního dvora.

Názory vyjádřené v těchto pokynech nepředjímají postoj, který může Evropská komise zaujmout u Soudního dvora.

Informace obsažené v těchto pokynech jsou obecné povahy a nezabývají se konkrétně určitými osobami nebo subjekty. Evropská komise ani osoby jednající jejím jménem nenesou odpovědnost za jakékoli použití níže uvedených informací.

⁸ Přínejmenším ve vztahu k spotřebitelskému smluvnímu právu. Viz rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14, body 60–74, zejména bod 62, s odkazy na jiná rozhodnutí: s ohledem na směrnici Rady 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, rozsudek ve věci Martín Martín, C-227/08, bod 29, s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží, rozsudek ve věci Duarte Hueros, C-32/12, bod 39. Pokud jde o směrnici 1999/44/ES, viz také rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, body 42–48. Pokud jde o směrnici Rady 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (nahrazená směrnicí 2008/48/ES), viz rozsudek ve věci Rampion, C-429/05, bod 69 a výrok a usnesení ve věci Pohotovost, C-76/10, bod 76.

⁹ Úř. věst. L 1, 3.1.1994, s. 3.

¹⁰ Obvykle rozsudky a někdy usnesení.

1. Cíle a oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních

Článek 1

1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se zneužívajících ujednání ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.

2. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Společenství, zejména v oblasti dopravy, nejsou předmětem ustanovení této směrnice.

Článek 2

Pro účely této směrnice se rozumí:

a) „zneužívajícím ujednáním“ smluvní ujednání vymezené v článku 3;

b) „spotřebitelem“ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání;

c) „prodávajícím nebo poskytovatelem“ fyzická nebo právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním.

Čl. 3 odst. 1 a 2

1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

2. Ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo sepsáno předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání, zejména v souvislosti se smlouvou uzavíranou adhezním způsobem.

Skutečnost, že některé aspekty ujednání nebo jedno konkrétní ujednání byly sjednány individuálně, nevylučuje použití tohoto článku na zbytek smlouvy, jestliže celkové posouzení smlouvy ukazuje, že jde o smlouvu uzavíranou adhezním způsobem.

Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité standardní ujednání bylo sjednáno individuálně, je povinen o tom předložit důkaz.

Šestý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že pro snazší vytvoření vnitřního trhu a ochranu občana jako spotřebitele při nákupu zboží a služeb prostřednictvím smluv, na které se vztahují právní předpisy jiných členských států, je nezbytné odstranit zneužívající ujednání z těchto smluv;

Devátý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že v souladu se zásadou uvedenou pod nadpisem „Ochrana hospodářských zájmů spotřebitelů“, jak je vyjádřena v těchto programech: „příjemci zboží nebo služeb by měli být chráněni před zneužitím moci prodávajícího nebo poskytovatele, zejména před adhezními smlouvami a nespravedlivým vyloučením základních práv ve smlouvách“;

Desátý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že účinnější ochrany spotřebitele lze dosáhnout přijetím jednotných právních předpisů v oblasti zneužívajících ujednání; že takové předpisy by se měly vztahovat

na všechny smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli; že z působnosti této směrnice musí být vyňaty mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědického práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřízení a organizace společností nebo dohod o sdružení fyzických osob;

Jedenáctý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že spotřebitel musí mít stejnou ochranu u smluv uzavíraných ústně i písemně bez ohledu na to, zda v druhém případě jsou smluvní ujednání obsažena v jednom nebo více dokumentech;

Třináctý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, [...] že v tomto ohledu „závazná právní nebo prováděcí ustanovení“ v čl. 1 odst. 2 zahrnují také pravidla, která se v souladu s právními předpisy použijí mezi smluvními stranami, pokud nebylo ujednáno jinak;

1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních

Cílem směrnice o zneužívajících ujednáních je sblížení vnitrostátních právních předpisů, aby se zvýšila úroveň ochrany spotřebitelů před zneužívajícími ujednáními, která nejsou sjednána individuálně, ve smlouvách uzavřených mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem.

Směrnice o zneužívajících ujednáních má tudíž dvojí cíl:

- účinnou ochranu spotřebitelů jakožto obvykle slabší smluvní strany proti zneužívajícím smluvním ujednáním, které používají prodávající nebo poskyvatelé a které nebyly individuálně sjednány, a
- přispění k vytvoření vnitřního trhu prostřednictvím minimální harmonizace vnitrostátních předpisů usilujících o tuto ochranu.

Soudní dvůr¹¹ zdůraznil úlohu směrnice o zneužívajících ujednáních v souvislosti s celkovými cíli EU, když uvedl, že

„[...] mimoto je třeba uvést, že podle judikatury Soudního dvora tato směrnice představuje, jako celek, v souladu s čl. 3 odst. 1 písm. t) ES opatření nezbytné ke splnění poslání svěřených Evropskému společenství, a zvláště ke zvyšování životní úrovně a kvality života v celém Společenství [...]“¹².

V této souvislosti Soudní dvůr opakovaně označil ochranu podle směrnice o zneužívajících ujednáních za věc „veřejného zájmu“¹³. Jak je uvedeno v článku 114 Smlouvy o fungování EU (SFEU)¹⁴, právním základem směrnice o zneužívajících ujednáních, jakož i v článku 169 SFEU a v článku 38 Listiny základních práv EU¹⁵, tato směrnice zajišťuje vysokou úroveň ochrany spotřebitele.

¹¹ Například rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, bod 51.

¹² Odkaz na rozsudek ve věci Mostaza Claro, C-168/05, bod 37.

¹³ Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, bod 31; rozsudek ve věci Mostaza Claro, C-168/05, bod 3; rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 78.

¹⁴ V době přijetí článek 100a Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství.

¹⁵ Dále jen „Listina“.

Podle ustálené judikatury Soudního dvora¹⁶ se systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 zakládá

„[...] na myšlenku, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, ač nemůže ovlivnit jejich obsah [...]“.

Směrnice o zneužívajících ujednáních se proto zabývá případy nerovnosti smluvních stran ve vztahu k smluvním ujednáním, která mohou být důsledkem *asymetrie informací nebo odborných znalostí*¹⁷ nebo *vyjednávací síly*¹⁸ ve vztahu k smluvním ujednáním.

Zejména prostřednictvím toho, že stanoví zneužívající smluvní ujednání podle čl. 6 odst. 1 jako nezávazné, usiluje směrnice o zneužívajících ujednáních o vytvoření *skutečné rovnováhy*¹⁹ mezi smluvními stranami, a to odstraněním nerovnováhy způsobené zneužívajícími smluvními ujednáními²⁰ s cílem kompenzovat slabší postavení spotřebitelů²¹.

Směrnice o zneužívajících ujednáních má mimoto odrazovat prodávající nebo poskytovatele od používání zneužívajících ujednání v budoucnu²². Komise připomíná, že ve své zprávě o provádění směrnice o zneužívajících ujednáních z roku 2000²³ zdůraznila škodlivé účinky používání zneužívajících smluvních ujednání pro právní a ekonomický řád celé EU a vyzdvihla význam směrnice nad rámec ochrany jednotlivých spotřebitelů přímo dotčených zneužívajícími smluvními ujednáními.

1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních

1.2.1 Pojmy „prodávající nebo poskytovatel“, „spotřebitel“ a „smlouvy uzavírané mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem“

Jak je stanoveno v čl. 1 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních, tato směrnice se vztahuje na „smlouvy uzavírané mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem“.

Aby se na smlouvu vztahovala směrnice o zneužívajících ujednáních, je nutné určit, zda je jednou ze smluvních stran prodávající nebo poskytovatel, jak jsou vymezeni v čl. 2 písm. c), a druhou smluvní stranou spotřebitel²⁴ ve smyslu čl. 2 písm. b). Tímto není dotčena skutečnost, že členské státy nejsou nijak omezovány v tom, aby rozšířily oblast působnosti vnitrostátních

¹⁶ Níže uvedená citace je převzata z rozsudku ve věci Karel de Grote, C-147/16, bod 54. Na konci tohoto bodu Soudní dvůr odkazuje na rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 31 a rozsudek ve věci Costea, C-110/14, bod 18 a citovanou judikaturu. Podobná prohlášení jsou uvedena v mnoha dalších rozhodnutích, např. v rozsudku ve věci Sánchez Morcillo, C-169/14, bodě 22.

¹⁷ Tímto aspektem se zabývá zejména rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, bod 59.

¹⁸ Tento aspekt je zdůrazněn v rozsudku ve věci Costea, C-110/14, bodě 27.

¹⁹ Např. rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 41; rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, bod 23; rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 53 a 55.

²⁰ Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, bod 69.

²¹ Např. rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, bod 22 a citovaná judikatura.

²² Stanovisko generálního advokáta Pitruzzelly ve věci Dziubak, C-260/18, bod 53.

²³ Zpráva o provádění směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, 27.4.2000, COM(2000) 248 final, s. 13.

²⁴ Je rovněž možné, že smluvními stranami jsou více než jeden prodávající nebo poskytovatel a/nebo více než jeden spotřebitel.

předpisů k provedení směrnice i na jiné smlouvy a uplatňovaly ji například také na smlouvy uzavírané mezi dvěma prodávajícími nebo poskytovateli či mezi dvěma spotřebiteli.

1.2.1.1 Definice „prodávajícího nebo poskytovatele“ a „spotřebitele“

Zatímco podle čl. 2 písm. b) musí být spotřebitelé fyzickými osobami, podle čl. 2 písm. c) může být prodávajícím nebo poskytovatelem fyzická či právnická osoba.

Při určování, zda je určitá osoba prodávajícím nebo poskytovatelem či spotřebitelem, je důležité posoudit rovnováhu sil mezi oběma stranami ve vztahu k dotyčné smlouvě. Typickými faktory jsou asymetrie informací, znalostí a odborných zkušeností nebo vyjednávací síly. Pojmy „prodávající nebo poskytovatel“ a „spotřebitel“ jsou **funkční pojmy** založené na úloze stran ve vztahu k dotyčné smlouvě. Pojem „spotřebitel“ je současně objektivní a odráží obvykle slabší postavení protějšku prodávajícího nebo poskytovatele. To znamená, že pro účely směrnice o zneužívajících ujednáních neznamenají lepší znalosti nebo zkušenosti konkrétního spotřebitele nutně to, že se tato osoba nepovažuje za „spotřebitele“²⁵.

Soudní dvůr objasnil tento funkční přístup takto²⁶:

„53 Směrnice 93/13 tedy definuje smlouvy, na které se vztahuje, prostřednictvím odkazu na určitou vlastnost smluvních stran podle toho, zda jednájí v rámci profesní činnosti, či nikoli [...]“²⁷.

„55 [Z toho vyplývá, že] pojem „prodávající nebo poskytovatel“ ve smyslu článku 2 písm. c) směrnice 93/13 je funkčním pojmem vyžadujícím posouzení, zda smluvní vztah spadá do rámce obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání dané osoby [...]“²⁸.

Aby bylo možné stanovit, zda je fyzická osoba, která provozuje obchodní nebo výrobní činnost nebo povolání, prodávajícím nebo poskytovatelem či spotřebitelem, je důležité určit, zda dotyčná smlouva souvisí s jednou z těchto činností, či nikoli.

Navzdory určitým rozdílům v pojmu „prodávající nebo poskytovatel“ v jednotlivých jazykových verzích²⁹ čl. 2 písm. c) směrnice o zneužívajících ujednáních je třeba tento pojem vykládat jednotně³⁰ na základě cílů směrnice³¹. To znamená, že restriktivnější terminologie použitá v některých jazykových verzích směrnice a ve vnitrostátních prováděcích předpisech nemůže omezit typy smluv, na něž se směrnice vztahuje, a tudíž rozsah ochrany, kterou poskytuje³². Pojem „prodávající nebo poskytovatel“ podle čl. 2 písm. c) bude tedy nutné vykládat stejně jako pojem „obchodník“ v jiných směrnících na ochranu spotřebitele a

²⁵ Rozsudek ve věci Pouvin Dijoux, C-590/17, body 25–28 s odkazy na rozsudek ve věci Costea, C-110/14, bod 21, pokud jde o pojem „spotřebitel“; usnesení ve věci Tarcău, C-74/15, bod 27; usnesení ve věci Dumitraș, C-534/15, bod 36 a usnesení ve věci Bachman, C-535/16, bod 36.

²⁶ Např. v rozsudku ve věci Karel de Grote, C-147/16, bodech 53 a 55, které jsou zde citovány.

²⁷ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 30 a rozsudek ve věci Costea, C-110/14, bod 17 a citovaná judikatura.

²⁸ Obdobně odkaz na usnesení ze dne 27. dubna 2017 ve věci Bachman, C-535/16, bod 36 a citovanou judikaturu.

²⁹ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 25.

³⁰ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 26.

³¹ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 31.

³² Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, body 27–30; rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, body 40–42.

judikatura týkající se pojmů „obchodník“ a „spotřebitel“ v jiných směrnících se v zásadě vztahuje i na směrnici o zneužívajících ujednáních³³.

Soudní dvůr³⁴ uvedl, že definici pojmu „prodávající nebo poskytovatel“ v čl. 2 písm. c) je nutno vykládat **široce**:

„47 Podle článku 2 písm. c) směrnice 93/13 je pojem „prodávající nebo poskytovatel“ definován jako fyzická nebo právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která ve smlouvách, na které se vztahuje uvedená směrnice, jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním.

48 Ze samotného znění tohoto ustanovení vyplývá, že unijní zákonodárce zamýšlel přiznat výrazu „prodávající nebo poskytovatel“ široký význam [...]“³⁵.

Každá fyzická nebo právnická osoba proto představuje prodávajícího nebo poskytovatele tehdy, souvisí-li smlouva s její profesní činností, včetně případu, kdy je tato činnost veřejnoprávní povahy nebo je vykonávána ve veřejném zájmu³⁶ nebo se řídí veřejným právem³⁷. Organizace nebo subjekty, které vykonávají úkoly ve veřejném zájmu nebo sledují dobročinné či etické cíle, se proto považují za prodávající nebo poskytovatele ve vztahu ke smlouvám o prodeji jakýchkoli výrobků nebo poskytování jakýchkoli služeb spotřebitelům. V tomto ohledu není podstatné, že je činnost vykonávána na neziskovém základě. Podle Soudního dvora³⁸

„[z] toho vyplývá, že článek 2 písm. c) směrnice 93/13 nevylučuje ze své oblasti působnosti subjekty plnící úkoly ve veřejném zájmu ani ty, které mají veřejnoprávní status [...]“³⁹. [...] jelikož jsou úkoly ve veřejném zájmu často neziskové povahy, není zisková nebo nezisková povaha dané organizace relevantní pro definici „prodávajícího nebo poskytovatele“ ve smyslu tohoto ustanovení.“

To znamená, že se směrnice v zásadě vztahuje například i na smlouvy týkající se zdravotnických a pečovatelských služeb bez ohledu na právní povahu poskytovatele.

Soudní dvůr rovněž upřesnil, že aby se určitá osoba považovala za „prodávajícího nebo poskytovatele“, **není nutné**, aby smlouva odrážela **hlavní činnost** dotyčné osoby, a může se tudíž týkat doplňkové nebo pomocné činnosti⁴⁰. Zahrnuta může být například půjčka, kterou nabízí společnost svým zaměstnancům⁴¹, nebo půjčka, kterou studentovi poskytlo vzdělávací zařízení⁴².

³³ Viz např. odkaz v bodě 51 rozsudku ve věci Karel de Grote, C-147/16 na rozsudek ve věci Centrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, jenž se týká směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách.

³⁴ Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, body 47 a 48; rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 28.

³⁵ Viz rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, bod 48, který odkazuje na rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 28 a citovanou judikaturu.

³⁶ Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, body 49–51.

³⁷ Rozsudek ve věci Centrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, bod 32.

³⁸ Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, bod 51.

³⁹ Viz obdobně odkaz na rozsudek ve věci Centrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, bod 32.

⁴⁰ Rozsudek ve věci Pouvin Dijoux, C-590/17, bod 37, rozsudek ve věci Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, body 57 a 58.

⁴¹ Rozsudek ve věci Pouvin Dijoux, C-590/17.

⁴² Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16.

To, zda se určitá osoba považuje za „prodávajícího nebo poskytovatele“ nebo „spotřebitele“, je proto třeba posoudit v **každém jednotlivém případě na základě konkrétní smlouvy s přihlédnutím k povaze a účelu dotyčné smlouvy a skutečnosti, že směrnice o zneužívajících ujednáních usiluje o ochranu spotřebitelů jakožto obvykle slabší strany.**

To rovněž znamená, že daná fyzická osoba může být ve vztahu k určitým smlouvám „prodávajícím nebo poskytovatelem“, například právník ve vztahu ke smlouvě o poskytování právních služeb⁴³, a zároveň i „spotřebitelem“ ve vztahu k jiným smlouvám, například v případě půjčky pro soukromé účely⁴⁴. V této souvislosti Soudní dvůr⁴⁵ uvedl:

„V takovémto případě, i když je nutno vycházet z toho, že advokát disponuje vysokou úrovní odborných znalostí [...]⁴⁶, neumožňuje tato skutečnost vycházet z toho, že vůči prodávajícímu nebo poskytovateli není slabší stranou. [...] nerovné postavení spotřebitele vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, kterému má čelit systém ochrany zavedený směrnicí 93/13, se týká jak úrovně informovanosti spotřebitele, tak jeho vyjednávací síly za existence podmínek předem vyhotovených prodávajícím nebo poskytovatelem, jejichž obsah nemůže spotřebitel ovlivnit.“

Fyzickou osobu, která jedná na základě doplňkové smlouvy jako ručitel smlouvy uzavřené mezi dvěma obchodními subjekty, je třeba také považovat za spotřebitele, pokud tato osoba jednala pro účely nesouvisející s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním a nemá funkční propojení se společností, která je úvěrovým dlužníkem. Funkční propojení může spočívat například v tom, že je ředitelem dané společnosti nebo v ní má nezanedbatelné podíly⁴⁷.

1.2.1.2 Smlouvy uzavírané mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem

Jakmile je na jedné straně prodávající nebo poskytovatel a na druhé straně spotřebitel, má se za to, že se na smlouvu vztahuje směrnice o zneužívajících ujednáních, jak je uvedeno ve druhé části desátého bodu odůvodnění. V desátém bodě odůvodnění je objasněno, že se směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje na *všechny* smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli.

To znamená, že se tato směrnice vztahuje na všechny smlouvy týkající se nákupu zboží a poskytování služeb a Soudní dvůr objasnil, že směrnice o zneužívajících ujednáních má být skutečně používána „ve všech odvětvích hospodářské činnosti“⁴⁸.

V desátém bodě odůvodnění je dále objasněno, že z působnosti této směrnice „musí být vyňaty“ mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědického práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřízení a organizace společností nebo dohody o sdružení fyzických osob⁴⁹. Jakožto omezení oblasti působnosti směrnice bude nutné tyto příklady⁵⁰ vykládat úzce⁵¹.

⁴³ Rozsudek ve věci Šiba, C-537/13.

⁴⁴ Rozsudek ve věci Costea, C-110/14.

⁴⁵ Rozsudek ve věci Costea, C-110/14, bod 27.

⁴⁶ Odkaz na rozsudek ve věci Šiba, C-537/13, bod 23.

⁴⁷ Usnesení ve věci Dumitru Tarcau, C-74/15 a usnesení ve věci Dumitras, C-534/15, body 34–40.

⁴⁸ Rozsudek ve věci Air Berlin, C-290/16, bod 44.

⁴⁹ Soudní dvůr může dále objasnit tuto kategorii smluv ve věci Verein für Konsumenteninformation v. TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG, C-272/18 (která byla ke dni

Směrnice o zneužívajících ujednáních *nevyžaduje*, aby spotřebitel musel za zboží nebo službu poskytnout *peněžité protiplnění*. Soudní dvůr nepovažuje peněžité protiplnění za nutné. Soudní dvůr⁵² například konstatoval, že soukromé osoby poskytující záruku za úvěr, který získala jiná strana, mohou být chráněny na základě směrnice o zneužívajících ujednáních i v případě, že smlouva o ručení nestanoví peněžité protiplnění za tuto konkrétní službu. Je proto třeba mít za to, že se směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje i na smlouvy mezi spotřebiteli a poskytovateli služeb sociálních médií, a to bez ohledu na to, zda spotřebitelé musí zaplatit určité peněžní částky, nebo zda protiplnění za služby spočívá v obsahu vytvořeném spotřebiteli a profilování⁵³.

Je-li doplňková smlouva, například smlouva o ručení, uzavřena mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, vztahuje se na tuto smlouvu směrnice o zneužívajících ujednáních i tehdy, je-li hlavní smlouva, například smlouva o poskytnutí úvěru, uzavřena mezi dvěma obchodními společnostmi, a do oblasti působnosti směrnice tudíž nespadá⁵⁴.

Soudní dvůr rozhodl o omezeném počtu zvláštních případů, kdy měly vnitrostátní soudy pochybnosti o klasifikaci dané smlouvy, a objasnil, že se směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje na tyto typy smluv:

- smlouvy o nájmu bytových prostor uzavřené mezi fyzickou osobou jednajícím za soukromým účelem na straně jedné a podnikatelem v oblasti nemovitostí na straně druhé⁵⁵,
- smlouvy o poskytování právních služeb⁵⁶,
- smlouvu o hypotečním úvěru uzavřenou právníkem za soukromým účelem⁵⁷,
- smlouvu uzavřenou svobodným vzdělávacím zařízením, na jejímž základě dohodne zařízení s jedním ze svých studentů příznivější způsoby úhrady částek studijních poplatků a příspěvků na studijní cestu, které studenti dluží⁵⁸,
- smlouvu o ručení nebo o zajišťovacím převodu práva uzavřenou mezi fyzickou osobou a úvěrovou institucí za účelem zajištění závazků sjednaných obchodní společností vůči této úvěrové instituci v rámci úvěrové smlouvy, pokud tato fyzická osoba jednala za účelem, který nespadá do rámce její profesní činnosti a nemá funkční vazbu s touto společností⁵⁹,

31. května 2019 dosud projednávána) týkající se ujednání o svěření, která byla uzavřena mezi správcem a ostatními komandisty v komanditní společnosti podle německého práva.

⁵⁰ Jak uvedl generální advokát v bodě 56 stanoviska ve věci Pouvin Dijoux, C-590/17, desátý bod odůvodnění „uvádí ilustrativní příklady typů právních úkonů, které nebudou spadat pod čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 2 písm. b) a c) směrnice“.

⁵¹ Co se týká pracovních smluv, viz rozsudek ve věci Pouvin Dijoux, C-590/17, bod 32.

⁵² Usnesení ve věci Dumitru Tarcău, C-74/15 a usnesení ve věci Dumitras, C-534/15.

⁵³ To potvrzuje společný postoj vnitrostátních orgánů v síti donucovacích orgánů zřízené podle nařízení 2006/2004/ES týkající se ochrany spotřebitelů v sociálních sítích, který je k dispozici na adrese http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-631_cs.htm (listopad 2016). Viz rovněž pojem „úplata“ podle 16. bodu odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1972 ze dne 11. prosince 2018, kterou se stanoví evropský kodex pro elektronické komunikace (přepřevané znění), *Úř. věst. L 321, 17.12.2018, s. 36–214*.

⁵⁴ Usnesení ve věci Dumitru Tarcău, C-74/15, bod 26 a usnesení ve věci Dumitras, C-534/15, bod 31.

⁵⁵ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, body 32–34.

⁵⁶ Rozsudek ve věci Šiba, C 537/13, body 23 a 24.

⁵⁷ Rozsudek ve věci Costea, C-110/14.

⁵⁸ Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-247/16.

⁵⁹ Usnesení ve věci Dumitru Tarcău, C-74/15 a usnesení ve věci Dumitras, C-534/15.

- úvěr k financování koupě nemovitosti poskytnutý zaměstnavatelem svému zaměstnanci a jeho manželce či manželovi pro soukromé účely⁶⁰.

1.2.2 Smluvní ujednání, která nebyla individuálně sjednána (čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)⁶¹

Podle čl. 2 písm. a) ve spojení s čl. 3 odst. 1 se směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje pouze na smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně. V čl. 3 odst. 2 jsou obsaženy určité domněnky a ustanovení o důkazním břemenu v souvislosti s otázkou, zda dané smluvní ujednání nebylo sjednáno individuálně. Spolu s devátým a jedenáctým bodem odůvodnění jsou v čl. 3 odst. 2 uvedeny také příklady smluvních ujednání, která jsou zahrnuta. Obvykle (nikoli však výhradně) jsou zahrnuta „standardní“⁶², standardizovaná⁶³ nebo předem vyhotovená⁶⁴ smluvní ujednání, jež se často nacházejí v tzv. „obchodních podmínkách“.

Není rozhodující, v jaké formě jsou ujednání uvedena, například v tištěné, on-line či off-line, psané ručně či dokonce ústní⁶⁵, jakým způsobem byla smlouva uzavřena, kupříkladu soukromě nebo ve formě notářské listiny, v které části smlouvy jsou ujednání umístěna, nebo to, zda jsou obsažena v jednom dokumentu či v různých dokumentech. Podstatné je, že přispívají k vymezení práv a povinností smluvních stran a že se s ohledem na dotyčná ujednání neuskutečnila žádná individuální jednání.

To, zda s ohledem na určitou smlouvu došlo k *individuálním jednáním*, je skutečnost, kterou musí posoudit vnitrostátní soudy. Podle čl. 3 odst. 2 prvního pododstavce platí, že pokud bylo sepsáno „předem“, *například* v případě „smlouvy uzavírané adhezním způsobem“, je ujednání „vždy považováno za nesjednané individuálně“. V čl. 3 odst. 2 třetím pododstavci je uvedeno, že jestliže prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité „standardní ujednání“ bylo sjednáno individuálně, je povinen o tom *předložit důkaz*. V čl. 3 odst. 2 druhém pododstavci se uvádí, že skutečnost, že některé aspekty ujednání nebo jedno konkrétní ujednání byly sjednány individuálně, neznamená, že byla individuálně sjednána *ostatní* smluvní ujednání. Podpis spotřebitele na konci smlouvy nebo za účelem potvrzení jednotlivých ustanovení rozhodně nenaznačuje, že smluvní ujednání byla sjednána individuálně.

Soudní dvůr může vydat další pokyny k tomuto kritériu a k pojmu „jednání“⁶⁶.

Odkazuje-li se v těchto pokynech na „zneužívající smluvní ujednání“ nebo „smluvní ujednání“, týkají se tyto odkazy „smluvních ujednání, která nebyla individuálně sjednána“, i tehdy, pokud se slova „nebyla individuálně sjednána“ neopakují. Tímto není dotčena

⁶⁰ Rozsudek ve věci Pouvin Dijoux, C-590/17. Soudní dvůr rozhodl, že se pojem „spotřebitel“ podle čl. 2 písm. b) směrnice vztahuje na zaměstnance společnosti a jeho manžela či manželku, kteří uzavřeli s uvedenou společností smlouvu o úvěru vyhrazenou v první řadě zaměstnancům této společnosti, určenou k financování koupě nemovitosti pro soukromé účely. Pojem „prodávající nebo poskytovatel“ podle čl. 2 písm. c) směrnice se vztahuje na společnost, pokud uzavře takovou smlouvu o úvěru v rámci své obchodní nebo výrobní činnosti nebo svého povolání, ačkoli poskytování úvěrů nepředstavuje její hlavní činnost.

⁶¹ V některých členských státech (viz příloha 2) se předpisy o zneužívajících smluvních ujednáních vztahují i na smluvní ujednání, která byla sjednána individuálně.

⁶² Čl. 3 odst. 2.

⁶³ Devátý bod odůvodnění.

⁶⁴ Čl. 3 odst. 2; rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bod 63.

⁶⁵ Jedenáctý bod odůvodnění.

⁶⁶ Věc Ibercaja Banco, C-452/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána).

skutečnost, že se v některých členských státech ochrana podle směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje i na individuálně sjednaná smluvní ujednání⁶⁷.

1.2.3 Vyloučení smluvních ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy (čl. 1 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)

Podle čl. 1 odst. 2 se ustanovení směrnice o zneužívajících ujednáních nevztahují na smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Unie. Soudní dvůr⁶⁸ zdůraznil, že jako výjimka ze zamýšlené ochrany spotřebitelů proti zneužívajícím smluvním ujednáním se ustanovení čl. 1 odst. 2 musí vykládat striktně:

„[...] vnitrostátní soud musí zohlednit skutečnost, že zejména s ohledem na cíl uvedené směrnice, tedy ochranu spotřebitele proti zneužívajícím ujednáním zahrnutým do smluv uzavřených spotřebiteli s poskytovatelem, se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 též směrnice musí vykládat striktně [...]“⁶⁹.

Aby bylo vyloučeno posouzení podle směrnice o zneužívajících ujednáních, je nutné určit, zda smluvní ujednání odrážejí závazné právní a správní předpisy.

Pro účely čl. 1 odst. 2 a v souladu s třináctým bodem odůvodnění je předpis *závazný*, pokud

- se vztahuje na smluvní strany nezávisle na jejich volbě,
- avšak rovněž tehdy, má-li doplňkovou povahu, a proto se uplatňuje standardně, tj. v případě neexistence jiných ujednání, která smluvní strany stanovily⁷⁰.

V těchto případech je vynětí z oblasti působnosti směrnice odůvodněno skutečností, že

„[...] lze legitimně předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce zavedl rovnováhu mezi všemi právy a povinnostmi stran určitých smluv“⁷¹.

To v zásadě platí i v případech, kdy je závazný předpis přijat po uzavření smlouvy a ukládá ujednání, které zneužívající smluvní ujednání nahrazuje⁷².

Výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 musí být současně striktně omezena na otázku upravenou těmito závaznými předpisy⁷³. Závazné předpisy vnitrostátního práva, které se vztahují na určité skupiny spotřebitelů, mimoto nepředstavují závazný předpis pro účely čl. 1 odst. 2

⁶⁷ Viz příslušná oznámení členských států podle článku 8a uvedená v příloze 2.

⁶⁸ Citace je z rozsudku ve věci OTP Bank v. Ilyés a Kiss, C-51/17, bodu 54. Stejně prohlášení je uvedeno například v rozsudcích ve věcech Andriciuc, C-186/16, bod 31 a Kušionová, C-34/13, bod 77.

⁶⁹ Odkaz na rozsudek ve věci Andriciuc a další, C-186/16, bod 31 a citovanou judikaturu.

⁷⁰ Rozsudek ve věci Aqua Med, C-266/18, bod 33, usnesení ve věci Woonhaven Antwerpen, C-446/17, bod 25, rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16, bod 29; rozsudek ve věci Barclays Bank, C-280/13, body 31 a 42, rozsudek ve věci Kušionová, C-34/13, bod 77, rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 26.

⁷¹ Rozsudek ve věci OTP Bank v. Ilyés a Kiss, C-51/17, bod 53, rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 28. Viz rovněž třináctý bod odůvodnění směrnice o zneužívajících ujednáních.

⁷² Rozsudek ve věci OTP Bank v. Ilyés a Kiss, C-51/17, body 62–64. Tento předpis však nesmí spotřebitele zbavovat práv, která mohou vyplývat z neplatnosti smlouvy z důvodu zneužívající povahy smluvního ujednání. Viz oddíl 4.3.2.1 a rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, body 51–55.

⁷³ V rozsudku ve věci OTP Bank v. Ilyés a Kiss, C-51/17, Soudní dvůr konstatoval, že obecná smluvní podmínka týkající se kurzového rizika, která je obsažena ve smlouvě o hypotečním úvěru v cizí měně, není z oblasti působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních vyňata ani v případě, že vnitrostátní právní předpisy obsahují závazná ustanovení týkající se mechanismu přepočtu měny.

směrnice o zneužívajících ujednáních, pokud smluvní ujednání stanoví, že se vztahují na jiné zákazníky⁷⁴.

Soudní dvůr⁷⁵ objasnil, že se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 nepoužije, jestliže vnitrostátní pravidla poskytují stranám různé možnosti například s ohledem na určení příslušného soudu.

Soudní dvůr může k čl. 1 odst. 2 vydat další pokyny na základě tří žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, které byly v době přijetí tohoto sdělení dosud projednávány⁷⁶.

V čl. 1 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních jsou z její oblasti působnosti vyňaty rovněž ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Unie, a odkazuje se v něm konkrétně na mezinárodní úmluvy v oblasti dopravy⁷⁷.

1.2.4 Vzájemný vztah s ostatními právními předpisy EU

Směrnice o zneužívajících ujednáních se vztahuje na smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli ve všech odvětvích hospodářské činnosti⁷⁸. Podle typu smlouvy se na danou smlouvu mohou tudíž vztahovat i jiná ustanovení práva EU, zejména ostatní předpisy na ochranu spotřebitele. Dalšími příslušnými pravidly, která mohou být uplatňována souběžně, mohou být horizontální pravidla týkající se informací poskytovaných před uzavřením smlouvy a práva odstoupit od smlouvy stanovená ve směrnici 2011/83/EU⁷⁹ o právech spotřebitelů nebo ve směrnici 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách⁸⁰. Obdobně se kromě směrnice o zneužívajících ujednáních mohou uplatňovat i pravidla týkající se jednotlivých typů smluv, například směrnice 2008/48/ES⁸¹ o smlouvách o spotřebitelském úvěru, směrnice 2008/122/ES⁸² o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních

⁷⁴ Rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 1 výroku: „Článek 1 odst. 2 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že tato směrnice se použije na klauzule všeobecných obchodních podmínek ve smlouvách uzavřených mezi prodávajícím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem, které přebírají pravidlo vnitrostátního práva, jež se použije na jinou kategorii smluv, a které nepodléhají dotčené vnitrostátní právní úpravě.“

⁷⁵ Rozsudek ve věci Aqua Med, C-266/18, body 35–38.

⁷⁶ Věci Gómez del Moral, C-125/18, Mikrokasa, C-779/18 a Banca Transilvania, C-81/19, které byly ke dni 31. května 2019 dosud projednávány.

⁷⁷ Úmluva o sjednocení některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu (Montrealská úmluva) sjednaná v Montrealu dne 28. května 1999.

Úmluva o mezinárodní železniční přepravě (COTIF) ze dne 9. května 1980 ve znění Vilniuského protokolu ze dne 3. června 1999.

Athénská úmluva o přepravě cestujících a jejich zavazadel po moři z roku 1974 ve znění protokolu z roku 2002 (Aténská úmluva).

⁷⁸ Rozsudek ve věci Air Berlin, C-290/16, bod 44.

⁷⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, *Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 64–88*.

⁸⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004, *Úř. věst. L 149, 11.6.2005, s. 22–39*.

⁸¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, *Úř. věst. L 133, 22.5.2008, s. 66–92*.

⁸² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně, *Úř. věst. L 33, 3.2.2009, s. 10–30*.

produktech, o dalším prodeji a o výměně, směrnice 2014/17/EU⁸³ o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení, směrnice (EU) 2015/2302⁸⁴ o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, směrnice (EU) 2018/1972⁸⁵, kterou se stanoví evropský kodex pro elektronické komunikace, nařízení č. 1008/2008⁸⁶ o leteckých službách, směrnice 2009/72/ES⁸⁷ o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES nebo směrnice 2009/73/ES⁸⁸ o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES⁸⁹. V případech týkajících se zneužívajících smluvních ujednání se mohou mimoto uplatňovat pravidla týkající se justiční spolupráce v občanských věcech, například v oblasti rozhodného práva⁹⁰ a příslušnosti⁹¹, a procesní pravidla, například pravidla týkající se drobných nároků⁹² nebo evropského platebního rozkazu⁹³.

V některých odvětvových předpisech je výslovně objasněno, že směrnice o zneužívajících ujednáních jimi není dotčena. K příkladům patří směrnice 2009/72/ES⁹⁴, směrnice 2009/73/ES⁹⁵, směrnice 2014/17/EU⁹⁶ a směrnice (EU) 2018/1972⁹⁷.

⁸³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010, *Úř. věst. L 60, 28.2.2014, s. 34–85*.

⁸⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2394 ze dne 12. prosince 2017 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů a o zrušení nařízení (ES) č. 2006/2004, *Úř. věst. L 345, 27.12.2017, s. 1–26*.

⁸⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1972 ze dne 11. prosince 2018, kterou se stanoví evropský kodex pro elektronické komunikace (přepřacované znění), *Úř. věst. L 321, 17.12.2018, s. 36–214*. V 260. bodě odůvodnění se uvádí, že by koneční spotřebitelé měli být informováni mimo jiné o veškerých nabízených úrovních kvality služeb, podmínkách propagačních akcí a ukončení smlouvy, platných plánech sazeb a sazbách za služby, na které se vztahují zvláštní cenové podmínky.

⁸⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 ze dne 24. září 2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství (přepřacované znění) (Text s významem pro EHP), *Úř. věst. L 293, 31.10.2008, s. 3–20*.

⁸⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES, *Úř. věst. L 211, 14.8.2009, s. 55–93*.

⁸⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, *Úř. věst. L 211, 14.8.2009, s. 94–136*.

⁸⁹ Vztah mezi směrnicí o zneužívajících ujednáních a směrnicí 2003/55/ES byl projednán v rozsudku ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, kdy Soudní dvůr použil oba nástroje vzájemně se doplňujícím způsobem.

⁹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), *Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6–16*.

⁹¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění), *Úř. věst. L 351, 20.12.2012, s. 1–32*.

⁹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, *Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 1–22*.

⁹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, *Úř. věst. L 399, 30.12.2006, s. 1–32*. Otázkou vztahu mezi tímto nařízením a směrnicí o zneužívajících ujednáních se zabývá řízení ve spojených věcech Bondora C-453/18 a 494/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednáváno).

⁹⁴ Úvodní část bodu 1 přílohy směrnice 2009/72/ES zní takto: „Aniž jsou dotčeny předpisy Společenství o ochraně spotřebitele, zejména [...] a směrnice Rady 93/13/ES ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, měla by opatření uvedená v článku 3 zákazníkům zabezpečit [...]“.

⁹⁵ Úvodní část bodu 1 přílohy směrnice 2009/73/ES zní takto: „Aniž jsou dotčeny předpisy Společenství o ochraně spotřebitele, zejména [...] a směrnice Rady 93/13/ES ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, měla by opatření uvedená v článku 3 zákazníkům zabezpečit: [...]“.

⁹⁶ 50. bod odůvodnění směrnice 2014/17/EU obsahuje tento text: „[...] Ustanoveními této směrnice, která se týká doprovozních produktů nebo doplňkových služeb (například nákladů na otevření a vedení bankovního účtu), by neměla být dotčena [...] směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách [...]“.

S ohledem na ustanovení čl. 1 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních, jež je projednáno v oddíle 1.2.3, jsou smluvní ujednání, která odrážejí závazné předpisy, včetně odvětvových právních předpisů, nebo ustanovení mezinárodních úmluv, z oblasti působnosti této směrnice vyňata.

Pokud byly naopak odvětvové právní předpisy přijaty po přijetí směrnice o zneužívajících ujednáních, bude nutné vzít v úvahu, že tyto právní předpisy mohou vylučovat použití uvedené směrnice pouze tehdy, je-li to výslovně stanoveno⁹⁸. Obvykle tomu tak nebude⁹⁹, takže se směrnice o zneužívajících ujednáních bude obecně uplatňovat navíc k odvětvovým předpisům.

Použijí-li se kromě směrnice o zneužívajících ujednáních i jiné předpisy EU, je třeba obecně upřednostnit výklad ve smyslu, který pokud možno zachovává užitečný účinek (*effet utile*) směrnice o zneužívajících ujednáních a případně protichůdného ustanovení. Například procesní pravidla by neměla ohrozit účinnost ochrany před zneužívajícími smluvními ujednáními podle směrnice o zneužívajících ujednáních.

Při posuzování transparentnosti a zneužívající povahy smluvních ujednání podle směrnice o zneužívajících ujednáních musí být případně zohledněny jiné předpisy EU. Prvek v posouzení zneužívající povahy jednotlivých smluvních ujednání může být například skutečnost, že se prodávající nebo poskytovatel uchýlil k nekalým obchodním praktikám ve smyslu směrnice 2005/29/ES¹⁰⁰. Toto zjištění nemá současně přímý vliv na posouzení platnosti smlouvy z hlediska čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních¹⁰¹.

Vztah mezi odvětvovými předpisy a směrnicí o zneužívajících ujednáních zejména s ohledem na požadavky na transparentnost / informace poskytované před uzavřením smlouvy¹⁰² nebo povinný obsah smluv¹⁰³ je projednán v oddíle 3.3.2.

1.2.5 Uplatňování směrnice o zneužívajících ujednáních na obchodníky usazené ve třetích zemích

To, zda se směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje na smlouvu uzavřenou mezi spotřebitelem, který má bydliště v některém členském státě EU, a obchodníkem mimo země

⁹⁷ 258. bod odůvodnění směrnice 2018/1972 obsahuje tento text: „Kromě této směrnice se na transakce se spotřebitelem, které se týkají sítí a služeb elektronických komunikací, použijí požadavky stávajících právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele vztahující se na smlouvy, zejména směrnice Rady 93/13/EHS [...]“. Obdobné znění je obsaženo v 30. bodě odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě), *Úř. věst. L 108, 24.4.2002, s. 51–77*.

⁹⁸ Rozsudek ve věci Air Berlin, C-290, body 45 a 46.

⁹⁹ V rozsudku ve věci Air Berlin, C-290/16, v bodě 2 výroku a bodech 45–52 Soudní dvůr konstatoval, že pravidla týkající se volné tvorby cen stanovená v čl. 22 odst. 1 nařízení (ES) č. 1008/2008 o leteckých službách nevylučují použití směrnice o zneužívajících ujednáních ve vztahu k smluvním ujednáním týkajícím se tvorby cen.

¹⁰⁰ Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, 453/10, bod 2 výroku, předposlední věta: „Konstatování nekalého charakteru takové obchodní praktiky představuje jeden z prvků, na jejichž základě může příslušný soud postavit podle čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13 své posouzení zneužívajícího charakteru smluvních klauzulí týkajících se nákladů na úvěr poskytnutý spotřebiteli.“

¹⁰¹ Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, 453/10, bod 2 výroku, poslední věta.

¹⁰² Například články 5 a 6 směrnice 2008/48/ES o spotřebitelském úvěru nebo článek 5 směrnice (EU) 2015/2302.

¹⁰³ Viz např. článek 10 směrnice 2008/48/ES o spotřebitelském úvěru – přidat ustanovení – a článek 7 směrnice (EU) 2015/2302 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách.

EU a EHP¹⁰⁴, se v zásadě řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)¹⁰⁵.

V čl. 6 odst. 1 a 2 nařízení Řím I je stanoveno:

1. Aniž jsou dotčeny články 5 a 7, smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen „spotřebitel“), s jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen „obchodník“), se řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud:

a) obchodník provozuje svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo

b) se jakýmkoli způsobem taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje

a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.

2. Bez ohledu na odstavec 1 si mohou strany zvolit v souladu s článkem 3 právo rozhodné pro smlouvu, která splňuje podmínky odstavce 1. V důsledku této volby však nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit, a jež by se v případě neexistence volby práva na základě odstavce 1 jinak použila.

Pokud tudíž obchodník (tj. „prodávající nebo poskytovatel“) ze třetí země vykonává činnost v členském státě nebo zaměřuje svou činnost na spotřebitele, kteří mají obvyklé místo bydliště v některém členském státě, vztahuje se na tyto spotřebitele ochrana podle směrnice o zneužívajících ujednáních a podle předpisů na ochranu spotřebitele platných v jejich členském státě. To platí i v případě, že si smluvní strany jako rozhodné právo zvolí právo dotýčné třetí země. Článek 5 nařízení Řím I však obsahuje zvláštní pravidla pro smlouvy o přepravě.

V čl. 6 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních je mimoto stanoveno:

Členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby spotřebitel neztratil ochranu, kterou mu poskytuje tato směrnice, proto, že si zvolil právní předpisy třetí země jako právní předpisy použitelné na smlouvu, jestliže smlouva úzce souvisí s územím členských států.

Toto ustanovení může spotřebiteli poskytnout dodatečnou ochranu, jelikož se použije pokaždé, kdy je zvoleno právo třetí země, existuje však úzká souvislost s určitým členským státem. Podmínky použití jsou proto širší než podmínky uvedené v článku 6 nařízení Řím I.

Soudní dvůr mimoto rozhodl¹⁰⁶, že podle čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních je ujednání, podle kterého se smlouva uzavřená se spotřebitelem má řídit právem členského státu sídla obchodníka nebo poskytovatele, zneužívající, pokud jednoznačně neuvádí, že spotřebitelé mohou využít i závazná pravidla ochrany spotřebitele země, ve které mají obvyklé bydliště, podle čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I. Bez tohoto upřesnění může být spotřebitel uveden v omyl tím, že je u něj vyvolán nesprávný dojem, že se na smlouvu použije pouze

¹⁰⁴ „Obchodník“ je pojem, který se používá v mnoha směrnících EU na ochranu spotřebitele (ve směrnici o zneužívajících ujednáních „prodávající nebo poskytovatel“), včetně v nařízení Řím I.

¹⁰⁵ Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6–16.

¹⁰⁶ Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon C-191/15, bod 2 výroku.

zvolené právo. Stejnou logiku je třeba použít v případě, kdy je formou smluvního ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních zvoleno právo třetí země¹⁰⁷.

2. Vztah k vnitrostátním právním předpisům, včetně minimální harmonizace

Článek 8 směrnice o zneužívajících ujednáních

Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.

Článek 8a směrnice o zneužívajících ujednáních¹⁰⁸

1. Pokud členský stát přijme ustanovení v souladu s článkem 8, uvedomí o nich i o veškerých následných změnách Komisi, zejména pokud tato ustanovení:

- rozšiřují posuzování zneužívající povahy smluvních ujednání na individuálně sjednaná smluvní ujednání nebo na přiměřenost ceny či úhrady, nebo
- obsahují seznam smluvních ujednání považovaných za zneužívající.

2. Komise zajistí, aby údaje uvedené v odstavci 1 byly spotřebitelům a obchodníkům snadno přístupné, mimo jiné na vyhrazených internetových stránkách.

3. Komise předá informace uvedené v odstavci 1 ostatním členským státům a Evropskému parlamentu. Komise konzultuje uvedené informace se zúčastněnými stranami.

Sedmnáctý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že pro účely této směrnice může mít seznam ujednání uvedených v příloze pouze příkladnou funkci, a v důsledku co nejméně omezující povahy směrnice může být rozsah těchto ujednání členskými státy v jejich vnitrostátních právních předpisech rozšířen nebo omezen;

Směrnice o zneužívajících ujednáních a vnitrostátní právní předpisy se vzájemně ovlivňují různými způsoby. Existují

- ustanovení, která provádějí směrnici o zneužívajících ujednáních ve vnitrostátním právu, včetně ustanovení, která rozšiřují její oblast působnosti nebo stanoví přísnější požadavky, a
- ustanovení vnitrostátních právních předpisů, hmotněprávní či procesní, která zahrnují další aspekty, musí však být vzata v úvahu, mají-li soudy rozhodnout o případech týkajících se zneužívajících smluvních ujednání.

¹⁰⁷ Viz společný postoj vnitrostátních orgánů v rámci sítě pro spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele týkající se ochrany spotřebitelů na sociálních sítích (listopad 2016), http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-631_cs.htm

¹⁰⁸ Článek 8a byl vložen článkem 32 směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů, Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 64–88.

2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblasti působnosti (články 8 a 8a směrnice o zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních soudů

Podle článku 8 mohou členské státy zajistit vyšší úroveň ochrany spotřebitele, než je stanoveno ve směrnici o zneužívajících ujednáních¹⁰⁹. Článek 8a směrnice o zneužívajících ujednáních¹¹⁰ ukládá členským státům povinnost oznámit vnitrostátní pravidla, která obsahují přísnější normy nebo rozšiřují oblast působnosti vnitrostátních předpisů k provedení směrnice o zneužívajících ujednáních¹¹¹.

Členské státy mohou například vnitrostátní předpisy k provedení směrnice o zneužívajících ujednáních uplatňovat rovněž na smluvní ujednání, která byla sjednána individuálně¹¹², nebo na vztahy mezi podniky nebo transakce mezi spotřebiteli¹¹³.

Mohou je rovněž zpřísnit, zejména používáním méně náročného kritéria pro určení toho, kdy se smluvní ujednání považuje za zneužívající. Mohou například přijmout „černou listinu“ smluvních ujednání, která se považují vždy za zneužívající, aniž by se vyžadovalo posouzení v každém jednotlivém případě podle obecného kritéria zneužívající povahy stanoveného v čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních¹¹⁴, a/nebo různé druhy „šedých listin“. Další informace ohledně přílohy směrnice o zneužívajících ujednáních jsou uvedeny v oddíle 3.4.7.

Vnitrostátní právní předpisy mohou například rovněž stanovit, že nedostatečná transparentnost může přímo vést k neplatnosti smluvních ujednání, aniž by bylo nutné použít kritérium zneužívající povahy podle čl. 3 odst. 1¹¹⁵.

Soudní dvůr¹¹⁶ rovněž objasnil, že vzhledem k článku 8 nemají členské státy povinnost v souladu s čl. 4 odst. 2¹¹⁷ vyžadovat, že vymezení hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenost mezi cenou a odměnou lze posoudit pouze tehdy, nejsou-li příslušná ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.

Soudní dvůr¹¹⁸ potvrdil, že judikatura nejvyšších vnitrostátních soudů nespadá do působnosti přísnějších vnitrostátních opatření podle článku 8. Pokud však nejvyšší vnitrostátní soudy vypracují určitá kritéria pro posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání, která musí soudy nižších stupňů fakticky používat, jestliže nechtějí, aby byla jejich rozhodnutí zrušena,

¹⁰⁹ To je potvrzeno například v bodě 55 rozsudku ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15: „[...] V tomto ohledu je třeba uvést, že se podle článku 8 směrnice 93/13 úroveň ochrany spotřebitelů stále mezi jednotlivými členskými státy navzájem liší, takže posouzení ujednání může být v závislosti na rozhodném právu za jinak stejných podmínek odlišné.“ Soudní dvůr toto potvrdil rovněž v rozsudku ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10.

¹¹⁰ Vložený článkem 32 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, *Úř. věst. L 304*, 22.11.2011, s. 64–88.

¹¹¹ Oznámené vnitrostátní právní předpisy jsou uvedeny v příloze 2 a na adrese: <https://ec.europa.eu/info/notifications-under-article-8a-directive-93-13-ec-en>

¹¹² Výslovně zmíněno v čl. 8a odst. 1 první odrážce.

¹¹³ Poslední dva příklady nejsou v článku 8a výslovně zmíněny.

¹¹⁴ V bodě 61 rozsudku ve věci Matei a Matei, C-143/13, Soudní dvůr potvrdil, že „černá listina“ ujednání, která musí být považována za zneužívající, je jedním z nejpřísnějších opatření, která mohou členské státy přijmout nebo zachovat v oblasti, na niž se vztahuje směrnice o zneužívajících ujednáních, s cílem zajistit maximální stupeň ochrany spotřebitele, který je slučitelný s právem EU.

¹¹⁵ Viz rovněž oddíl 4, v němž je popsán vztah mezi transparentností a zneužívající povahou.

¹¹⁶ Rozsudek ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, body 41–44.

¹¹⁷ Funkce čl. 4 odst. 2 je blíže objasněna v oddíle 3.1.

¹¹⁸ Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, bod 69.

nebo jimiž jsou soudy nižších stupňů dokonce formálně vázány, je to se směrnicí o zneužívajících ujednáních v zásadě v souladu. Kritéria používaná nejvyššími vnitrostátními soudy však musí být v souladu s judikaturou Soudního dvora a nesmí příslušnému soudu bránit v tom, aby spotřebitelům nabídl účinný prostředek nápravy na ochranu jejich práv, nebo aby Soudnímu dvoru podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce¹¹⁹.

2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů

K dalším vnitrostátním pravidlům, která se mohou použít v případech týkajících se zneužívajících smluvních ujednání, patří obecná ustanovení smluvního práva, zejména ustanovení týkající se vzniku a platnosti smluv, jakož i procesní pravidla pro řízení u vnitrostátních soudů. Tyto otázky směrnice o zneužívajících ujednáních výslovně neupravuje, mohou však mít významný dopad na její uplatňování.

Ačkoliv se například směrnice o zneužívajících ujednáních vztahuje na posouzení jednotlivých smluvních ujednání obsažených ve smlouvě mezi podnikem a spotřebitelem, neupravuje platnost smluv jako celku. Je však možné, že podle vnitrostátního smluvního práva vede zneužívající povaha jednoho či více smluvních ujednání k neplatnosti celé smlouvy, například tehdy, není-li bez ujednání týkajících se základních povinností smluvních stran plnění smlouvy možné. Tato možnost je uvažena v čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a je projednána v oddíle 4.

Ve vnitrostátním právu mimoto existují pravidla, která mohou stanovit neplatnost celé smlouvy, například v případě, že porušuje právní zákaz, je lichvářská či jinak odporuje dobrým mravům. Podle vnitrostátních právních předpisů mohou být spotřebitelé mimoto schopni smlouvu napadnout, jestliže byla uzavřena na základě podvodného či agresivního jednání prodávajícího nebo poskytovatele, což může představovat klamavé, agresivní či jiné nekalé obchodní praktiky ve smyslu směrnice 2005/29/ES.

V případě souběhu těchto případů s existencí zneužívajících smluvních ujednání nebudou tato vnitrostátní pravidla směrnicí o zneužívajících ujednáních obvykle dotčena, pokud nezpochybňují účinnost směrnice, zejména čl. 6 odst. 1¹²⁰. Soudní dvůr¹²¹ uvedl, že pravidla týkající se neplatnosti smluv je třeba v zásadě posoudit podle jejich vlastní logiky¹²² a že v případě souběhu se zneužívajícími smluvními ujednáními jsou tato pravidla podle článku 8 směrnice o zneužívajících ujednáních přípustná, vedou-li k příznivějším výsledkům pro spotřebitele než minimální ochrana vyžadovaná směrnicí¹²³.

¹¹⁹ Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, body 62–71; rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, body 60–64.

¹²⁰ Ustanovení čl. 6 odst. 1 jsou podrobně projednána v oddíle 4 a procesní důsledky jsou projednány v oddíle 5.

¹²¹ Např. v rozsudku ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10.

¹²² Viz např. rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 46 a konec bodu 47: „46 Konstatování nekalého charakteru obchodní praktiky tudíž nemá přímý dopad na otázku, zda je smlouva platná s ohledem na čl. 6 odst. 1 směrnice 93/1.

47 [...] Konstatování nekalého charakteru takové obchodní praktiky představuje jeden z prvků, na jejichž základě může příslušný soud postavit podle čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13 své posouzení zneužívajícího charakteru smluvních klauzulí týkajících se nákladů na úvěr poskytnutý spotřebiteli. Takové konstatování nicméně nemá přímý dopad na posouzení platnosti uzavřené úvěrové smlouvy podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13.“

¹²³ Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 35: „Směrnice 93/13 tedy nebrání tomu, aby členský stát v souladu s unijním právem přijal vnitrostátní právní úpravu, která umožňuje prohlásit za neplatnou smlouvu jako celek, uzavřenou mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, která obsahuje jednu nebo několik zneužívajících klauzulí, pokud se taková neplatnost jeví jako lepší ochrana pro spotřebitele.“

Je třeba zdůraznit, že v rámci své působnosti má právo EU přednost před vnitrostátními právními předpisy a že vnitrostátní orgány, včetně soudů, jsou povinny vykládat vnitrostátní právní předpisy pokud možno v souladu s právem EU, aby byla zajištěna jeho účinnost. Slovy Soudního dvora¹²⁴:

„[...] je třeba [...] připomenout, že vnitrostátní soud, jemuž byl předložen spor probíhající výlučně mezi jednotlivci, je při použití ustanovení vnitrostátního práva povinen přihlídnout k veškerým pravidlům vnitrostátního práva a vykládat je v co největším možném rozsahu ve světle znění, jakož i účelu směrnice použitelné v daném případě, tak aby mohlo být dosaženo výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí [...].“¹²⁵

Nelze-li vnitrostátní právní předpisy, včetně procesních pravidel, vyložit v souladu s právem EU, nesmí je vnitrostátní soudy brát v potaz a musí vycházet přímo z práva Unie¹²⁶. Soudní dvůr¹²⁷ potvrdil, že vnitrostátní soudy mají povinnost zajistit plnou účinnost směrnice o zneužívajících ujednáních a na základě své vlastní pravomoci musí v případě potřeby upustit od použití jakéhokoli odporujícího vnitrostátního ustanovení, i když je pozdějšího data. Není proto nutné, aby soudy žádaly o odstranění tohoto vnitrostátního ustanovení legislativní cestou nebo jiným ústavním postupem či na toto odstranění čekaly. To zahrnuje případy, kdy vnitrostátní právní předpisy neumožňují posouzení zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci, či mu dokonce brání, zatímco směrnice o zneužívajících ujednáních tuto kontrolu vyžaduje¹²⁸, nebo pokud vnitrostátní právní předpisy jinak porušují směrnici či zásady rovnocennosti nebo efektivity¹²⁹.

¹²⁴ Např. rozsudek ve spojených věcech Unicaja Banco, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/1, bod 38.

¹²⁵ Odkaz na rozsudek ve věci Kásler a Káslerne Rábai, C-26/13, bod 64.

¹²⁶ Rozsudek ve věci Simmenthal, 106/77, body 21–26. Zásady stanovené v rozsudku ve věci Simmenthal byly potvrzeny například v rozsudku ve věci PFE, C-689/13, bodech 40 a 41:

„40 Vnitrostátní soud, jenž má v rámci své pravomoci aplikovat ustanovení unijního práva, má povinnost zajistit plný účinek těchto norem tak, že na základě své vlastní pravomoci podle potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího ustanovení vnitrostátních právních předpisů, i když je pozdějšího data, aniž nejprve musí žádat o jeho odstranění legislativní cestou nebo jakýmkoliv jiným ústavním postupem, či na toto odstranění čekat [...]“ (odkaz na rozsudek ve věci Simmenthal, body 21 a 24 a rozsudek ve věci A, C-112/13, bod 36).

„41 S požadavky vlastními samotné povaze práva Unie by totiž bylo neslučitelné jakékoli ustanovení vnitrostátního právního řádu nebo jakákoli legislativní, správní nebo soudní praxe, které by vedly ke snížení účinku unijního práva v důsledku skutečnosti, že by soudy příslušnému k aplikaci tohoto práva byla upřena pravomoc učinit v samotném okamžiku jeho aplikace vše, co je nezbytné k vyloučení použití ustanovení vnitrostátních právních předpisů představujících možnou překážku plného účinku norem Unie [...]“ (odkaz na rozsudek ve věci Simmenthal, bod 22 a rozsudek ve věci A, C-112/13, bod 37).

¹²⁷ Rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 61.

¹²⁸ To vyplývá z rozsudku ve věci Milena Tomášová, C-168/15, v němž Soudní dvůr rozhodl, že za určitých podmínek mohou členské státy odpovídat za náhradu škody způsobené spotřebitelům tím, že vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni neposoudil i bez návrhu příslušná smluvní ujednání, ačkoliv podle směrnice o zneužívajících ujednáních byl povinen tak učinit, i když ve vnitrostátních právních předpisech nebylo výslovné pravidlo v tomto ohledu stanoveno. Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, rozsudek ve věci Finanmadrid C-49/14, rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17 a usnesení ve věci PKO, C-632/17, jsou příklady rozhodnutí, kdy Soudní dvůr konstatoval, že vnitrostátní soudy musely posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu, ačkoliv vnitrostátní právní předpisy takovéto posouzení nevyžadovaly. Otázka kontroly zneužívající povahy smluvních ujednání z úřední pravomoci je podrobně projednána v oddíle 5.

¹²⁹ Vztahem mezi směrnicí o zneužívajících ujednáních a vnitrostátními procesními pravidly se zabývá konkrétně oddíl 5.

Členské státy jsou zároveň povinny pozměnit pravidla, která nejsou se směrnicí v souladu, a to včetně případů, kdy panuje nejistota ohledně jejich výkladu¹³⁰.

3. Obecné kritérium zneužívající povahy a požadavky na transparentnost

3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně

Čl. 3 odst. 1 a 3

1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele. [...]

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající.

Článek 4

1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

2. Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.

Článek 5

V případě smluv, v nichž jsou všechna nebo některá ujednání nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Při pochybnosti o významu některého ujednání se použije výklad, který je pro spotřebitele nejprůzračnější. Toto pravidlo pro výklad se nepoužije v souvislosti s postupy stanovenými v čl. 7 odst. 2.

Šestnáctý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že [...] při posuzování poctivosti musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic stran, na to, zda měl spotřebitel nějakou pohnutku k tomu, aby souhlasil s ujednáním, a zda zboží bylo dodáno nebo služby poskytnuty na zvláštní objednávku spotřebitele; že požadavek poctivosti může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a spravedlivě s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu;

Dvacátý bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem; že by měla být spotřebiteli dána příležitost, aby si prověřil všechna ujednání a v případě pochybnosti by měl převažovat výklad, který je pro spotřebitele nejprůzračnější;

Bod 1 písm. i) přílohy směrnice o zneužívajících ujednáních, na niž se odkazuje v čl. 3 odst. 3

1. Ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je:

¹³⁰ Ve věci Komise v. Nizozemsko, C-144/99, bod 21, položil Soudní dvůr ve spojitosti s provedením směrnice důraz na požadavak právní jistoty.

[...]

i) zavázat spotřebitele neodvolatelně k přijetí ujednání, s nimiž se nemohl seznámit před uzavřením smlouvy;

j) umožnit, aby prodávající nebo poskytovatel jednostranně změnil smluvní ujednání bez rozumného důvodu přesně uvedeného ve smlouvě.

V čl. 3 odst. 1 je obsaženo **obecné kritérium**, na jehož základě musí být posouzena zneužívající povaha smluvních ujednání používaných prodávajícími nebo poskytovateli. Toto obecné kritérium musí být zohledněno v předpisech členských států a při posuzování jednotlivých ujednání musí být jejich orgány uplatňováno případ od případu.

Kromě obecného kritéria uvedeného v čl. 3 odst. 1 se v čl. 3 odst. 3 odkazuje na přílohu, která obsahuje informativní a demonstrativní seznam ujednání, jež *mohou* být považována za zneužívající¹³¹.

Směrnice o zneužívajících ujednáních mimoto obsahuje **požadavky na transparentnost**, které se vztahují na prodávající nebo poskytovatele, kteří používají smluvní ujednání, jež nejsou sjednána individuálně. Tyto požadavky jsou vyjádřeny v pravidlech, která stanoví, že smluvní ujednání musí být sepsána jasným a srozumitelným jazykem (čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice) a že spotřebitelé musí mít skutečnou možnost se se smluvními ujednáními seznámit před uzavřením smlouvy (bod 1 písm. i) přílohy a dvacátý bod odůvodnění).

Podle směrnice o zneužívajících ujednáních plní požadavky na transparentnost tři funkce:

- Podle článku 5 druhé věty musí být smluvní ujednání, která nejsou sepsána jasným a srozumitelným jazykem, vykládána ve prospěch spotřebitele¹³².
- Podle čl. 4 odst. 2 jsou hlavní předmět smlouvy nebo přiměřenost ceny a odměny podle smlouvy předmětem posouzení podle čl. 3 odst. 1 pouze tehdy, nejsou-li tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem¹³³.
- Nedodržení požadavků na transparentnost může být jedním z prvků v posouzení zneužívající povahy daného smluvního ujednání¹³⁴ a může dokonce svědčit o zneužívající povaze¹³⁵.

Soudní dvůr vydal pokyny jak k požadavkům na transparentnost, které musí prodávající a poskytovatelé dodržet, tak i k obecnému kritériu zneužívající povahy. Více podrobností o transparentnosti je uvedeno v oddíle 3.3 a více informací o obecném kritériu zneužívající povahy poskytuje oddíl 3.4.

¹³¹ V rozsudku ve věci Matei a Matei, C-143/13, bodě 60 odkazuje Soudní dvůr na přílohu jako na „šedou listinu“. V chápání pojmu „šedá listina“ však mohou existovat určité rozdíly při provedení ve vnitrostátních právních předpisech členských států, které mohou obsahovat pouze informativní seznam jako v příloze směrnice, avšak rovněž právní domněnku, že uvedená ujednání jsou zneužívající.

¹³² Třetí věta článku 5 se však od této zásady odchyluje v souvislosti s kolektivními řízeními, jež mají zabránit dalšímu použití smluvního ujednání (viz také rozsudek ve věci Komise v. Španělsko, C-70/03, bod 16).

¹³³ Jestliže se však členské státy rozhodly neprovést tento požadavek ve vnitrostátním právu, mohou vnitrostátní orgány posoudit možnou zneužívající povahu hlavního předmětu smlouvy nebo cenu či odměnu i v případě, jsou-li příslušná smluvní ujednání předložena jasným a srozumitelným jazykem. Viz rozsudek ve věci Caja de Ahorros Monte de Piedad de Madrid, 484/08, body 40–44.

¹³⁴ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10, bod 1 výroku a body 30 a 31; rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, bod 27.

¹³⁵ Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bod 2 výroku a body 65–71.

Podle ustálené judikatury Soudního dvora¹³⁶ je sice jeho úlohou vydat pokyny k výkladu transparentnosti a zneužívající povahy, **je však na vnitrostátních orgánech, zejména vnitrostátních soudech, aby posoudily transparentnost a zneužívající povahu konkrétních smluvních ujednání na základě zvláštních okolností každého případu.** Soudní dvůr¹³⁷ toto vyjádřil takto:

„42 Ačkoli je pravda, že Soudní dvůr při výkonu pravomoci, která je mu svěřena v článku 234 ES¹³⁸, vyložil v bodě 22 výše uvedeného rozsudku Océano Grupo Editorial a Salvat Editores obecná kritéria použitá zákonodárcem Společenství pro vymezení pojmu „zneužívající klauzule“, nemůže se vyslovit k použití těchto obecných kritérií na konkrétní klauzuli, která musí být přezkoumána v závislosti na okolnostech vlastních projednávanému případu (viz výše uvedený rozsudek Freiburger Kommunalbauten, bod 22).

43 Je na předkládajícím soudu, aby ve světle výše uvedeného posoudil, zda může být smluvní ustanovení kvalifikováno jako zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice.“

Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby určil, zda s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu splňuje ujednání požadavky týkající se poctivosti, rovnováhy a transparentnosti.

Totéž platí s ohledem na posouzení toho, zda smluvní ujednání spadají pod pojem „hlavní předmět smlouvy“, nebo zda se posouzení týká „přiměřenosti ceny a odměny“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních¹³⁹.

Vzhledem k výše uvedenému se Soudní dvůr¹⁴⁰ obvykle zdržel konečného hodnocení zneužívající povahy konkrétního smluvního ujednání a ponechal toto posouzení předkládajícímu vnitrostátnímu soudu. V určitých případech však Soudní dvůr poskytl ohledně zneužívající povahy daného smluvního ujednání poměrně jasné informace¹⁴¹.

Vnitrostátní soudy mohou pro posuzování zneužívající povahy smluvních ujednání vypracovat konkrétnější kritéria, jsou-li tato v souladu s metodikou stanovenou Soudním dvorem¹⁴². Jestliže v zájmu zajištění jednotného výkladu práva přijmou nejvyšší vnitrostátní soudy závazná rozhodnutí týkající se způsobu uplatňování směrnice o zneužívajících ujednáních, nemohou tato rozhodnutí bránit jednotlivým soudům v zajištění plného účinku zmíněné směrnice a poskytnutí účinného prostředku nápravy spotřebitelům, ani v podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru¹⁴³.

Tyto pokyny se nemohou zabývat bohatou judikaturou týkající se posouzení konkrétních typů smluvních ujednání v členských státech.

¹³⁶ Od rozsudku ve věci Freiburger Kommunalbauten, C-237/02.

¹³⁷ Citace je z rozsudku ve věci Pannon GSM, C-243/08, bodů 42 a 43. Podobné znění lze najít například v rozsudku ve věci Banco Primus, C-421/14, bodě 57; rozsudku ve věci Aziz, C-415/11, bodě 66 a citované judikatuře; rozsudku ve věci Constructora Principado, C-226/12, bodě 20, rozsudku ve věci Invitel, C-472/10, bodě 22 a rozsudku ve věci Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, bodech 23–25 a výroku.

¹³⁸ Odpovídá článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

¹³⁹ Rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16, body 32 a 33.

¹⁴⁰ Po rozsudku ve věci Océano Grupo Editorial, C-240/98, bodě 2 výroku.

¹⁴¹ Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bod 71 a bod 2 výroku; rozsudek ve spojených věcech Océano Grupo Editorial, C-240/98 až C-244/98, body 21–24.

¹⁴² Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17.

¹⁴³ Rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, body 57–64 a rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16a C-94/17.

3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)

Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny spadají do oblasti působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních¹⁴⁴. Zvláštnost těchto smluvních ujednání spočívá v tom, že podle minimální normy stanovené v čl. 4 odst. 2 směrnice¹⁴⁵ je posouzení zneužívající povahy těchto ujednání podle čl. 3 odst. 1 vyloučeno¹⁴⁶ nebo omezeno¹⁴⁷, pokud jsou sepsána jasným a srozumitelným jazykem, neboli jinými slovy, pokud tato ujednání splňují požadavky na transparentnost stanovené ve směrnici.

Jelikož čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních stanoví výjimku z použití kritéria zneužívající povahy podle čl. 3 odst. 1, je nutno vykládat toto ustanovení restriktivně¹⁴⁸. Ustanovení čl. 4 odst. 2 musí být v celé Evropské unii vykládáno rovněž jednotně, a to s přihlédnutím k účelu směrnice¹⁴⁹. Je na vnitrostátních soudech, aby v jednotlivých případech určily, zda dané smluvní ujednání a) souvisí s vymezením hlavního předmětu smlouvy nebo zda by přezkoumání jeho zneužívající povahy znamenalo posouzení přiměřenosti ceny a odměny¹⁵⁰, a b) zda jsou tato smluvní ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem¹⁵¹.

3.2.1 Smluvní ujednání týkající se vymezení hlavního předmětu smlouvy

Soudní dvůr uvedl, že za smluvní ujednání, která spadají pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních, je třeba považovat **ta, která stanovují hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují**¹⁵². Naopak pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ nemohou spadat ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu **doplňkový charakter**¹⁵³. Za účelem určení, zda ujednání pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ spadá, je nutno posoudit povahu, obecnou systematiku a ustanovení smlouvy a její právní a skutkové okolnosti¹⁵⁴.

Soudní dvůr¹⁵⁵ toto ve vztahu k úvěrům v cizí měně vyjádřil takto:

¹⁴⁴ Viz např. rozsudek ve věci Bucura, C-348/14, bod 50, rozsudek ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, bod 32 a usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, bod 72.

¹⁴⁵ Jestliže členské státy neprovedly toto omezení obsažené v čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních ve vnitrostátním právu (viz příloha 2 tohoto sdělení), může být zneužívající povaha těchto ujednání, včetně přiměřenosti ceny, posouzena bez ohledu na případnou nedostatečnou transparentnost. V rozsudku ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08 Soudní dvůr potvrdil, že se na toto provedení ve vnitrostátním právu vztahuje článek 8. V bodě 1 výroku Soudní dvůr uvedl: „Článek 4 odst. 2 a článek 8 směrnice Rady 93/13/EHS [...] musí být vykládány v tom smyslu, že **nebrání** takové vnitrostátní právní úpravě, [...], která připouští soudní přezkoumání zneužívajícího charakteru smluvních klauzulí týkajících se definice hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné a služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, i když jsou tyto klauzule sepsány jasným a srozumitelným jazykem.“

¹⁴⁶ Co se týká hlavního předmětu smlouvy.

¹⁴⁷ S výjimkou posouzení přiměřenosti ceny nebo odměny.

¹⁴⁸ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 34; rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 42 a rozsudek ve věci Van Hove, C-96/14, bod 31. Soudní dvůr byl požádán, aby v této věci podal další výklad, ve věci Credit Profi Polska, C-84/19 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána).

¹⁴⁹ Rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13, bod 50.

¹⁵⁰ Rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13, bod 53.

¹⁵¹ Rozsudek ve věci OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, bod 68, rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 49.

¹⁵² Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 35; rozsudek ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, bod 34; rozsudek ve věci Van Hove, C-96/14, bod 33.

¹⁵³ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 36; rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 50 a rozsudek ve věci Van Hove, C-96/14, bod 33.

¹⁵⁴ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, body 50 a 51.

¹⁵⁵ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, body 37 a 38.

„37 V projednávaném případě několik informací ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, naznačuje, že takové ujednání, [...], které bylo zahrnuto do smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, aniž bylo individuálně sjednáno, a podle kterého musí být úvěr splacen v téže měně, spadá pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13.

38 [...] skutečnost, že úvěr musí být splacen v určité měně, se v zásadě neváže ke způsobu platby, který je akcesorický, nýbrž k samotné podstatě závazku dlužníka, čímž představuje podstatnou náležitost smlouvy o úvěru.“

Soudní dvůr¹⁵⁶ v této souvislosti zdůraznil rozdíl mezi smluvními ujednáními, která stanoví, že úvěr musí být splacen v téže cizí měně, v jaké byl poskytnut, a smluvními ujednáními, podle nichž musí být úvěr v cizí měně splacen v národní měně na základě prodejního kurzu cizí měny, který používala bankovní instituce¹⁵⁷. Soudní dvůr konstatoval¹⁵⁸, že smluvní ujednání, které bylo zahrnuto do smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně a podle něhož musí být úvěr splacen v téže cizí měně, ve které byl poskytnut, stanoví hlavní plnění smlouvy, které ji jako takové charakterizuje. Souvisí tudíž s „hlavním předmětem smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2. V tomto ohledu není podstatné, zda je částka úvěru spotřebiteli poskytnuta v místní měně, a nikoli v měně uvedené ve smlouvě¹⁵⁹. Soudní dvůr naopak konstatoval, že ujednání, které stanoví mechanismus přepočtu měny, má doplňkový charakter¹⁶⁰.

3.2.2 Smluvní ujednání týkající se ceny a odměny

Na smluvní ujednání týkající se ceny a odměny, tj. finančních závazků spotřebitele, **se v zásadě vztahuje kritérium zneužívající povahy podle čl. 3 odst. 1**. Podle čl. 4 odst. 2¹⁶¹ však kritérium zneužívající povahy může zahrnovat posouzení *přiměřenosti* ceny a odměny, nebo jak je uvedeno v devatenáctém bodě odůvodnění, „poměru kvalita/cena dodávaného zboží nebo poskytovaných služeb“, pouze tehdy, nejsou-li příslušná ujednání transparentní. Naopak zneužívající povahu ostatních aspektů týkajících se ceny nebo odměny, jako je možnost nebo mechanismus jednostranných změn ceny, je nutno posoudit i v případě, jsou-li příslušná ujednání zcela transparentní.

Soudní dvůr¹⁶² popsal omezení při posuzování takovýchto smluvních ujednání ve vztahu ke smlouvě o úvěru takto:

„Klauzule týkající se protiplnění, které dluží spotřebitel věřiteli nebo jež má dopad na skutečnou cenu, kterou má spotřebitel zaplatit věřiteli, tudíž v zásadě nespádají do této druhé skupiny klauzulí, s výjimkou otázky, zda je výše protiplnění nebo cena, která je sjednána ve smlouvě, přiměřená službě poskytované výměnou věřitelem.“

Soudní dvůr¹⁶³ dále objasnil, že na smluvní ujednání o *změnách ceny* se plně vztahuje kritérium zneužívající povahy podle čl. 3 odst. 1:

¹⁵⁶ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, body 39–41.

¹⁵⁷ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13.

¹⁵⁸ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 41, usnesení ve věci Lupean, C-119/17, bod 17.

¹⁵⁹ Usnesení ve věci Lupean, C-119/17, body 18–21.

¹⁶⁰ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13.

¹⁶¹ Vnitrostátní právní předpisy mohou soudům umožňovat posouzení přiměřenosti ceny i v případě, jsou-li tato ujednání jasná a srozumitelná (viz příloha 2 tohoto sdělení).

¹⁶² Např. rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13, bod 56.

¹⁶³ Rozsudek ve věci Invitel, 472/10, bod 23.

„[...] Tato výjimka se nicméně nepoužije na klauzuli, která se týká způsobu změny nákladů na služby, které mají být poskytnuty spotřebiteli.“

To je v souladu se skutečností, že příloha směrnice o zneužívajících ujednáních stanoví podmínky, které musí ujednání o změnách ceny obvykle splňovat, aby se nepovažovala za zneužívající¹⁶⁴.

Soudní dvůr rovněž konstatuje, že skutečnost, že by do výpočtu celkových nákladů úvěru pro spotřebitele podle směrnice 2008/48/ES měl být zahrnut určitý poplatek, nenaznačuje, že se na smluvní ujednání, kterým se tento poplatek stanoví, vztahuje ustanovení čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních¹⁶⁵.

Soudní dvůr také objasnil, že přiměřenost ceny nebo odměny je z posouzení zneužívající povahy vyloučena pouze tehdy, pokud příslušná ujednání stanoví skutečnou odměnu za daný výrobek nebo poskytnutou službu¹⁶⁶. Na tomto základě Soudní dvůr¹⁶⁷ rozhodl, že

„[...] se toto vyloučení nemůže použít na klauzule, které se [...] omezují na určení převodního kursu cizí měny, v níž je úvěrová smlouva vyjádřena, pro účely stanovení výše splátek, aniž by však byla věřitelem v rámci tohoto stanovení poskytnuta jakákoliv směnná služba, a neobsahují tudíž žádnou „odměnu“, jejíž přiměřenost jakožto protihodnoty věřitelem poskytovaného plnění nemůže být podle čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 předmětem posouzení zneužívajícího charakteru.“

3.3 Požadavky na transparentnost

3.3.1 Požadavky na transparentnost podle směrnice o zneužívajících ujednáních

Požadavky na transparentnost stanovené ve směrnici o zneužívajících ujednáních **se vztahují na všechny typy** (individuálně nesjednaných¹⁶⁸) **smluvních ujednání**, která spadají do oblasti působnosti zmíněné směrnice¹⁶⁹.

Soudní dvůr vykládá **požadavek stanovený v čl. 4 odst. 2 a článku 5**, podle něhož musí být smluvní ujednání sepsána v jasném a srozumitelném jazyce, **široce**. V této souvislosti Soudní dvůr rovněž přihlédl k tomu, že podle bodu 1 písm. e) přílohy směrnice naznačuje zneužívající povahu skutečnost, že spotřebitele neměli skutečnou možnost seznámit se se smluvním ujednáním¹⁷⁰.

¹⁶⁴ V rozsudku ve věci Intel, C-472/10, bodě 24 Soudní dvůr dále uvedl: „Pokud jde o smluvní klauzuli, která stanoví změnu celkových nákladů na služby, které mají být spotřebiteli poskytnuty, je třeba uvést, že s ohledem na bod 1 pododstavce j) a l), jakož i bod 2 pododstavce b) a d) přílohy směrnice musí být uveden především důvod nebo způsob změny uvedených nákladů a spotřebitel musí mít právo od smlouvy odstoupit.“

¹⁶⁵ Rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13, zejména bod 47. Skutečnost, že poplatek neodpovídá skutečnému plnění, znamená, že se jeho posouzení netýká přiměřenosti tohoto poplatku, bod 70.

¹⁶⁶ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, body 57 a 58.

¹⁶⁷ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 57 potvrzený například rozsudkem ve věci Matei a Matei, C-143/13, bodem 70.

¹⁶⁸ Pokud se vnitrostátní prováděcí předpisy nevztahují i na smluvní ujednání, která byla sjednána individuálně (viz příloha 2 tohoto sdělení).

¹⁶⁹ Usnesení ve věci Lupean, C-119/17, bod 23, rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16, bod 43 a citovaná judikatura.

¹⁷⁰ Rovněž ve dvacátém bodě odůvodnění je uvedeno, že by „spotřebiteli měla být dána příležitost, aby si prověřil všechny podmínky“.

Ačkoliv se Soudní dvůr nezabýval konkrétně mnoha níže uvedenými faktory, podle názoru Komise budou při posuzování toho, zda je dané smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem ve smyslu směrnice, důležité tyto faktory:

- to, zda měl spotřebitel skutečnou možnost seznámit se se smluvním ujednáním před uzavřením smlouvy; to zahrnuje otázku, zda měl spotřebitel ke smluvním ujednáním přístup a zda měl možnost si je přečíst; pokud smluvní ujednání odkazuje na přílohu nebo jiný dokument, musí mít spotřebitel přístup i k těmto dokumentům,
- srozumitelnost jednotlivých ujednání s ohledem na jasnost jejich znění a konkrétnost použité terminologie, případně ve spojení s jinými smluvními ujednáními¹⁷¹. V této souvislosti je nutno vzít v úvahu postoj nebo hledisko spotřebitelů, jimž jsou příslušná ujednání určena¹⁷²; to bude zahrnovat rovněž otázku toho, zda jsou spotřebitelé, jimž jsou příslušná ujednání určena, dostatečně obeznámeni s jazykem, v němž jsou ujednání sepsána,
- způsob, jakým jsou smluvní ujednání předložena. To může zahrnovat například tyto aspekty:
 - jasnost vizuální prezentace, včetně velikosti písma,
 - skutečnost, zda je smlouva strukturována logicky a zda je podstatným ustanovením přiznána důležitost, jakou si zaslouží, a zda nejsou skryta mezi jinými ustanoveními,
 - nebo zda jsou ujednání obsažena ve smlouvě nebo kontextu tam, kde je lze přiměřeně očekávat, včetně ve spojení s jinými souvisejícími smluvními ujednáními atd.

Například smluvní ujednání, jejichž dopad lze pochopit pouze tehdy, jsou-li čtena společně, by neměla být prezentována tak, aby se zastřel jejich společný účinek, například tím, že jsou uvedena na různých místech smlouvy¹⁷³.

Soudní dvůr odvodil z čl. 4 odst. 2 a článku 5, někdy rovněž s odkazem na dvacátý bod odůvodnění a na přílohu směrnice o zneužívajících ujednáních, zejména bod 1 písm. i) a j), normy transparentnosti, včetně požadavků na informace, které jdou nad rámec výše uvedených aspektů. V této souvislosti používá Soudní dvůr rovněž pojem „hmotněprávní požadavky na transparentnost“¹⁷⁴. Podle Soudního dvora transparentnost „vyžaduje více, než jen to, aby byla smluvní ujednání srozumitelná z formálního a gramatického hlediska, a znamená, že spotřebitelé musí být schopni posoudit ekonomické důsledky“ smluvního ujednání nebo smlouvy¹⁷⁵:

*„44 Pokud jde o požadavek transparentnosti smluvních ujednání, který vyplývá z čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, Soudní dvůr uvedl, že tento požadavek, který je připomenut také v článku 5 této směrnice, **nemůže být omezen na pouhou srozumitelnost z formálního a gramatického hlediska těchto ujednání, ale naopak, že systém ochrany zavedený uvedenou***

¹⁷¹ Rozsudek ve věci Van Hove, C-96/14, bod 50.

¹⁷² Rozsudek ve věci Van Hove, C-96/14, bod 48.

¹⁷³ Stanovisko generálního advokáta Hogana ze dne 15. května 2019 ve věci Kiss, C-621/17, bod 41.

¹⁷⁴ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 48 a 49.

¹⁷⁵ Např. rozsudek ve věci Andriuciu, C-186/16, body 44 a 45, které jsou zde citovány. Podobná prohlášení jsou uvedena například v rozsudcích ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bodech 71 a 72, ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bodě 68 a ve věci Van Hove, C-96/14, bodě 40 s dalšími odkazy.

směrnici vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli zejména z hlediska úrovně informovanosti, takže tento požadavek na jasný a srozumitelný jazyk smluvních ujednání, a tedy na transparentnost, stanovený toutéž směrnicí musí být vykládán široce [...] ¹⁷⁶.“

„45 Požadavek, podle kterého musí být smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, tudíž musí být chápán tak, že ukládá i to, aby smlouva transparentně popisovala konkrétní fungování mechanismu, na nějž odkazuje dotčené ujednání, jakož případně i vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným dalšími ujednáními, tak aby tomuto spotřebiteli byla poskytnuta možnost vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají [...] ¹⁷⁷.“

Toto široké chápání transparentnosti znamená, že prodávající a poskytovatelé musí spotřebitelům poskytnout před uzavřením smlouvy jasné informace o smluvních ujednáních a jejich důsledcích/následcích. Soudní dvůr opakovaně zdůraznil význam těchto informací, aby mohli spotřebitelé porozumět rozsahu svých práv a povinností před tím, než jsou jimi vázáni. Soudní dvůr ¹⁷⁸ konstatoval:

„Ustálená judikatura Soudního dvora [...] uvádí, že informace o smluvních podmínkách a důsledcích uvedeného uzavření smlouvy poskytnuté před uzavřením smlouvy mají pro spotřebitele zásadní význam. Spotřebitel se rozhoduje zejména na základě těchto informací o tom, zda chce být vázán podmínkami, které prodávající nebo poskytovatel služeb vyhotovil předem [...] ¹⁷⁹.“

Soudní dvůr požadavky blíže upřesnil, zejména co se týká smluvních ujednání, která jsou zásadní pro rozsah povinností, s jejichž převzetím spotřebitelé souhlasí, například s ohledem na smluvní ujednání týkající se stanovení plateb, které musí spotřebitelé podle smlouvy o úvěru hradit. Některá tato rozhodnutí se týkají zejména smluv o hypotečních úvěrech (vyjádřených) v cizí měně nebo indexovaných na cizí měnu. Soudní dvůr shrnul normy, které se očekávají od prodávajících a poskytovatelů, takto ¹⁸⁰:

„[...] je na vnitrostátním soudu, aby zohlednil všechny okolnosti, za nichž byla smlouva uzavřena, a ověřil, zda byly v dané věci sděleny spotřebiteli všechny informace, jež mohou mít vliv na rozsah jeho závazku a umožňují mu posoudit zejména celkové náklady úvěru.

Rozhodující roli při tomto posouzení hraje jednak to, zda byla ujednání sepsána jasně a srozumitelně a umožňovala průměrnému spotřebiteli, tj. běžně informovanému a přiměřeně pozornému a obezřetnému spotřebiteli, vyhodnotit takové náklady, a

jednak skutečnost, zda v úvěrové smlouvě nechyběly informace považované za podstatné s ohledem na povahu zboží či služeb, které

jsou předmětem této smlouvy [...] ¹⁸¹.“

¹⁷⁶ Odkazy na rozsudky ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, body 71 a 72 a ve věci Bucura, C-348/14, bod 52.

¹⁷⁷ Odkazy na rozsudky ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 75 a ve věci Van Hove, C-96/14, bod 50.

¹⁷⁸ Např. v rozsudku ve věci Andriuc, C-186/16, bodě 48, který je zde citován.

¹⁷⁹ Odkaz na rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 44 a rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 50.

¹⁸⁰ Např. rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 47, který je zde citován. Stejně znění je uvedeno v rozsudku ve věci Matei a Matei, C-143/13, bodě 74.

¹⁸¹ Odkazy na rozsudek ve věci Bucura, C-348/14, bod 66.

Soudní dvůr uplatňuje tyto normy například na fungování mechanismů přepočtu měny, jež se vztahují na hypoteční úvěry indexované na cizí měnu¹⁸², a na splatné úroky a poplatky, včetně jejich úpravy, podle smlouvy o spotřebitelském úvěru¹⁸³. Soudní dvůr tyto normy transparentnosti uplatňuje rovněž na skutečnost, že ve vztahu k úvěrům poskytnutým v cizích měnách nesou spotřebitelé riziko deprecie měny, v níž dostávají své příjmy¹⁸⁴. Tato deprecie může skutečně ovlivnit jejich schopnost splatit úvěr. Soudní dvůr v těchto případech vyžaduje, aby prodávající nebo poskytovatel uvedl možné kolísání směnného kurzu a rizika spojená s poskytnutím úvěru v cizí měně, a požádal vnitrostátní soudy, aby ověřovaly, zda prodávající nebo poskytovatel sdělil spotřebiteli veškeré příslušné informace, které mu umožňují posoudit jeho finanční závazky¹⁸⁵. Důležité bude rovněž to, zda prodávající nebo poskytovatel tyto důležité informace náležitě zviditelní.

Soudní dvůr taktéž uvedl, že při posuzování souladu s požadavky na transparentnost musí vnitrostátní soudy *ověřit*, zda spotřebitelé obdrželi potřebné informace¹⁸⁶, a vzít v úvahu rovněž **reklamu a informace poskytnuté věřitelem v rámci vyjednávání** o úvěrové smlouvě¹⁸⁷.

Pokud povaha smluvního ujednání vyžaduje, aby prodávající nebo poskytovatelé poskytli před uzavřením smlouvy určité informace nebo vysvětlivky, musí rovněž prokázat, že sdělili spotřebitelům potřebné informace, aby mohli tvrdit, že příslušná ujednání jsou jasná a srozumitelná¹⁸⁸.

Ačkoliv rozhodnutí týkající se transparentnosti často souvisejí se smluvními ujednáními, která vymezují hlavní předmět smlouvy nebo odměnu, nebo smluvními ujednáními, která úzce souvisejí s těmito základními aspekty smlouvy, požadavky na transparentnost podle článku 5 nejsou omezeny na typy ujednání uvedené v čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních. Transparentnost, včetně předvídatelnosti, je důležitým aspektem, a to i v souvislosti s jednostrannými změnami smlouvy, zejména změnami ceny, například v úvěrových smlouvách nebo v dlouhodobých smlouvách o dodávkách¹⁸⁹.

Ačkoli srozumitelným jazykem musí být sepsána všechna smluvní ujednání, je pravděpodobné, že rozsah povinností prodávajících nebo poskytovatelů týkajících se informací poskytovaných před uzavřením smlouvy, které vyplývají ze směrnice o zneužívajících ujednáních, závisí také na významu smluvního ujednání pro transakci a na ekonomickém dopadu.

¹⁸² Např. rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, body 73–74.

¹⁸³ Rozsudek ve věci Bucura, C-348/14, body 45–66.

¹⁸⁴ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, body 49–51.

¹⁸⁵ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 50.

¹⁸⁶ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 43, usnesení ve věci Lupean, C-119/17, bod 23.

¹⁸⁷ Rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 46; rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13, bod 75; rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 74.

¹⁸⁸ Soudní dvůr dosud v souvislosti se směrnicí o zneužívajících ujednáních o této otázce nerozhodl, byl však požádán o podání výkladu ve věci Crédit Logement, C-829/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána). Jedním z prvků je skutečnost, že pro spotřebitele je obtížné prokázat neposkytnutí těchto informací. Směrnice EU, které stanoví zvláštní povinnosti týkající se informací poskytovaných před uzavřením smlouvy, mimoto potvrzují, že tuto povinnost má obchodník, např. články 5 a 6 směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů, články 5 a 6 směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru, článek 14 směrnice 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení nebo článek 5 směrnice (EU) 2015/2302 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách. Některé z nich kodifikovaly rovněž zásadu, že důkazní břemeno v tomto ohledu nese obchodník, např. v čl. 6 odst. 9 směrnice 2011/83/EU a článku 8 směrnice (EU) 2015/2302.

¹⁸⁹ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10; rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11; rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13.

Soudní dvůr¹⁹⁰ byl požádán, aby vydal pokyny ke kritériím transparentnosti, pokud jde o zahrnutí indexu pro platnou úrokovou sazbu stanovenou národní bankou do smlouvy o hypotečním úvěru.

3.3.2 Požadavky na transparentnost vyplývající z jiných aktů EU

Různé právní předpisy EU upravují podrobně informace poskytované před uzavřením smlouvy, které musí obchodníci spotřebitelům sdělovat obecně nebo s ohledem na konkrétní typy smluv. K příkladům patří směrnice o nekalých obchodních praktikách¹⁹¹, směrnice o právech spotřebitelů¹⁹², směrnice o spotřebitelském úvěru¹⁹³, směrnice o hypotečních úvěrech¹⁹⁴, směrnice o souborných cestovních službách¹⁹⁵, směrnice o evropském kodexu pro elektronické komunikace¹⁹⁶, nařízení (ES) č. 1008/2008 o leteckých službách¹⁹⁷ a směrnice 2009/72/ES a 2009/73/ES¹⁹⁸ o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a se zemním plynem. Tyto akty mohou upravovat rovněž povinný obsah příslušných smluv¹⁹⁹ a obsahují pravidla týkající se přípustnosti změn smlouvy a jejich transparentnosti²⁰⁰.

Směrnicí o zneužívajících ujednáních nejsou tato ustanovení dotčena a důsledky jejich nedodržení jsou stanoveny v těchto konkrétních nástrojích²⁰¹.

Pokud se uplatní zvláštní požadavky na informace poskytované před uzavřením smlouvy a smluvní informace, je třeba je také zohlednit v souvislosti s požadavky na transparentnost podle směrnice o zneužívajících ujednáních, a to v každém jednotlivém případě podle účelu a oblasti působnosti těchto nástrojů.

¹⁹⁰ Věc Gómez del Moral, C-125/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána).

¹⁹¹ Směrnice 2005/29/ES.

¹⁹² Směrnice 2011/83/ES.

¹⁹³ Směrnice 2008/48/ES.

¹⁹⁴ Směrnice 2014/17/EU.

¹⁹⁵ Směrnice (EU) 2015/2302.

¹⁹⁶ Směrnice (EU) 2018/1972.

¹⁹⁷ Podle tohoto nařízení zahrnují letecké tarify/sazby, které jsou dostupné veřejnosti, použitelné podmínky. Konečná cena, jež má být zaplácena, musí být vždy uvedena a zahrnuje použitelný letecký tarif nebo leteckou sazbu, jakož i všechny uplatnitelné daně, poplatky, přírážky a platby, jež jsou nevyhnutelné a předpokládané v okamžiku zveřejnění. Kromě toho se uvede alespoň letecký tarif nebo letecká sazba, daně, letištní poplatky a další poplatky, přírážky nebo platby, jež souvisí například s bezpečností nebo palivem.

¹⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES, *Úř. věst. L 211, 14.8.2009, s. 55–93*. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, *Úř. věst. L 211, 14.8.2009, s. 94–136*.

¹⁹⁹ Např. článek 7 směrnice (EU) 2015/2302 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách; článek 10 směrnice 2008/48 o smlouvách o spotřebitelském úvěru; článek 21 a příloha II směrnice 2002/22/ES; články 14 a 15 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 531/2012 ze dne 13. června 2012 o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii, *Úř. věst. L 172, 30.6.2012, s. 10–35*; článek 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2120 ze dne 25. listopadu 2015, kterým se stanoví opatření týkající se přístupu k otevřenému internetu a mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací a nařízení (EU) č. 531/2012 o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii, *Úř. věst. L 310, 26.11.2015, s. 1–18*; články 102 a 103 a v nich uvedené přílohy směrnice (EU) 2018/1972; příloha I bod 1 písm. a) směrnice 2009/72/ES a příloha I bod 1 písm. a) směrnice 2009/73/ES.

²⁰⁰ Pravidla týkající se přípustnosti změn smlouvy a jejich transparentnosti obsahují např. články 10 a 11 směrnice (EU) 2015/2302, článek 11 směrnice 2008/48/ES, příloha I bod 1 písm. b) směrnice 2009/72/ES a příloha I bod 1 písm. b) směrnice 2009/73/ES.

²⁰¹ Viz např. usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, jež se kromě posouzení dotčených zneužívajících smluvních ujednání týkala neposkytnutí informací o roční procentní sazbě nákladů ve smlouvě o spotřebitelském úvěru a sankcí, které se v tomto případě použijí. Viz zejména body 74–76. Viz také rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13.

Například v souvislosti s právními předpisy EU o spotřebitelském úvěru²⁰² proto Soudní dvůr zdůraznil, že je důležité, aby dlužníci měli k dispozici veškeré informace, které by mohly mít vliv na rozsah jejich odpovědnosti²⁰³, a aby tudíž byly předloženy celkové náklady úvěru ve formě sazby vypočítané podle jednotného matematického vzorce²⁰⁴. Neuvedení roční procentní sazby nákladů, jak vyžadují pravidla EU týkající se spotřebitelského úvěru²⁰⁵, proto představuje „rozhodující skutečnost“, pokud jde o to, zda je ujednání smlouvy týkající se celkových nákladů úvěru sepsáno jasným a srozumitelným jazykem. To platí i v případě, nejsou-li potřebné informace o výpočtu roční procentní sazby nákladů poskytnuty²⁰⁶. Totéž musí platit i tehdy, je-li uvedená roční procentní sazba nákladů chybná nebo zavádějící. Nejsou-li informace o celkových nákladech úvěru vyžadované podle pravidel EU týkajících se spotřebitelského úvěru poskytnuty nebo jsou-li tyto informace zavádějící, bude se mít tudíž za to, že příslušná ujednání nejsou jasná a srozumitelná.

Co se týká smluv o hypotečním úvěru uzavřených se spotřebiteli, všechna rozhodnutí, která Soudní dvůr dosud vynesl, souvisela se smlouvami uzavřenými před nabytím účinnosti²⁰⁷ směrnice 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení. Z tohoto důvodu Soudní dvůr dosud nerozhodl o vztahu mezi konkrétními požadavky na informace podle směrnice 2014/17/EU a požadavky na transparentnost podle směrnice o zneužívajících ujednáních. Směrnice 2014/17/EU ukládá přísné normy transparentnosti a vyžaduje, aby byly spotřebitelům zpřístupněny jasné a srozumitelné všeobecné informace o smlouvách o úvěru, a to prostřednictvím evropského standardizovaného informačního přehledu (ESIP) a výpočtu roční procentní sazby nákladů (RPSN). V souvislosti s úvěry v cizí měně se v čl. 23 odst. 6 směrnice 2014/17/EU vyžaduje, aby věřitelé a zprostředkovatelé informovali spotřebitele v ESIP a ve smlouvě o úvěru o mechanismech, které jsou spotřebiteli dostupné za účelem omezení jeho expozice vůči kurzovému riziku během doby trvání smlouvy o úvěru. Neobsahuje-li smlouva o úvěru ustanovení o omezení kurzového rizika, jemuž je spotřebitel vystaven, na fluktuaci směnného kurzu nižší než 20 %, musí ESIP obsahovat ilustrativní příklad dopadu fluktuace směnného kurzu ve výši 20 %.

Soudní dvůr uplatňuje²⁰⁸ požadavky na transparentnost vyplývající ze směrnice 2003/55/ES²⁰⁹ o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a ze směrnice o zneužívajících ujednáních vzájemně se doplňujícím způsobem.

²⁰² Nyní směrnice 2008/48/ES, dříve směrnice 87/102/EHS.

²⁰³ Rozsudky ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, bod 63 a ve věci Bucura, C-348/14, bod 57.

²⁰⁴ Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, zejména bod 3 výroku, jakož i body 63–68, v návaznosti na usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, zejména body 68–77.

²⁰⁵ Nyní vyžadované podle směrnice 2008/48/ES. V době vynesení rozsudku ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17 a usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10 se na příslušné smlouvy o spotřebitelském úvěru dosud vztahovala směrnice 87/102/EHS.

²⁰⁶ Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, bod 66 a bod 3 výroku. Soudní dvůr se domníval, že uvedení pouze matematického vzorce pro výpočet roční procentní sazby nákladů bez informací potřebných pro výpočet roční procentní sazby nákladů je rovnocenné neposkytnutí informací o roční procentní sazbě nákladů.

²⁰⁷ Podle článku 43 směrnice 2014/17/EU se tato směrnice nevztahuje na smlouvy o úvěru již existující před 21. březnem 2016.

²⁰⁸ Rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11. Viz zejména bod 2 výroku: „Články 3 a 5 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 3 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES musejí být vykládány v tom smyslu, že za účelem posouzení, zda standardizovaná smluvní klauzule, kterou si dodavatelský podnik vyhrazuje právo jednostranně změnit poplatky za dodávky plynu, odpovídá nebo neodpovídá požadavkům dobré víry, vyváženosti a transparentnosti, stanoveným těmito ustanoveními, má zásadní význam zejména:

– zda smlouva transparentním způsobem uvádí důvod a způsob změny uvedených poplatků, tak aby spotřebitel mohl na základě jasných a srozumitelných kritérií předvídat případné změny těchto poplatků. Nedostatek

Důležitým prvkem při posuzování souladu s požadavky na transparentnost podle směrnice o zneužívajících ujednáních je skutečnost, zda prodávající nebo poskytovatel splnil odvětvové požadavky. Vzhledem k souběžné použitelnosti směrnice o zneužívajících ujednáních a odvětvových právních předpisů však soulad s těmito nástroji nenaznačuje automaticky splnění všech požadavků na transparentnost podle směrnice o zneužívajících ujednáních. Skutečnost, že určitý akt neobsahuje konkrétní požadavky na informace, mimoto nevyklučuje informační povinnosti podle směrnice o zneužívajících ujednáních, pokud jde o smluvní ujednání, která prodávající nebo poskytovatelé přidávají z vlastního podnětu.

3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních

3.4.1 Rámec pro posouzení podle čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1

Smluvní ujednání se podle čl. 3 odst. 1 považují za zneužívající, pokud

- v rozporu s požadavkem poctivosti
- způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Ačkoliv Soudní dvůr nebyl dosud požádán o objasnění vztahu mezi těmito dvěma kritérii, ze znění čl. 3 odst. 1 a šestnáctého bodu odůvodnění vyplývá, že nepoctivost je spojena s významnou nerovnováhou v právech a povinnostech způsobenou smluvním ujednáním. Šestnáctý bod odůvodnění odkazuje na vyjednávací pozici stran a objasňuje, že požadavek „poctivosti“ souvisí s otázkou, zda prodávající nebo poskytovatel jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně a bere v úvahu jeho oprávněné zájmy. Soudní dvůr²¹⁰ v tomto ohledu považuje za obzvláště důležité uvážít, zda mohl prodávající nebo poskytovatel přiměřeně předpokládat, že by spotřebitel souhlasil s ujednáním během individuálních jednání:

„Pokud jde o otázku, za jakých okolností je způsobena taková významná nerovnováha „v rozporu s požadavkem poctivosti“, je třeba konstatovat, že s ohledem na šestnáctý bod odůvodnění směrnice 93/13 musí vnitrostátní soud za tímto účelem ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovým ujednáním souhlasil v rámci individuálního vyjednávání [...]“²¹¹.

To potvrzuje, že pro účely čl. 3 odst. 1 je pojem „poctivost“ objektivním pojmem, který souvisí s otázkou, zda je dotyčné smluvní ujednání s ohledem na svůj obsah slučitelné s

příslušných informací před uzavřením smlouvy nemůže být v zásadě kompenzován pouhou skutečností, že spotřebitelé budou v průběhu realizace smlouvy v přiměřeně lhůtě předem informováni o změně poplatků a svém právu smlouvu vypovědět, pokud nebudou chtít tuto změnu přijmout, a

– zda lze možnosti výpovědi přiznané spotřebitelům za konkrétních podmínek skutečně využít. [...]“

²⁰⁹ V rozsudku ve spojených věcech Schulz a Egbringhoff, C-359/11 a C-400/11, Soudní dvůr rozhodl o požadavcích na transparentnost, které určují obsah smlouvy o dodávce elektřiny a plynu v rámci všeobecné zásobovací povinnosti. Soudní dvůr konstatoval, že vnitrostátní právní úprava, která určuje obsah tohoto typu spotřebitelských smluv a která umožňuje úpravu ceny dodávky, nezajišťuje však, aby byli spotřebitelé náležitě informováni v přiměřeném předstihu před nabytím účinku této změny o jejich důvodech, podmínkách a rozsahu, je v rozporu s ustanoveními o transparentnosti obsaženými ve směrnici 2003/54/ES a směrnici 2003/55/ES (nahrazené směrnicí 2009/72/ES resp. směrnicí 2009/73/ES). Jelikož byl obsah předmětných smluv určen německými právními předpisy, které jsou závazné, nebyla směrnice o zneužívajících ujednáních použitelná.

²¹⁰ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 60. Vir rovněž rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16, bod 57.

²¹¹ Odkaz na rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 69.

poctivými a přiměřenými tržními postupy, které dostatečně zohledňují oprávněné zájmy spotřebitele. Je proto úzce spojen²¹² s (ne)rovnováhou v právech a povinnostech smluvních stran.

Posouzení **významné nerovnováhy** vyžaduje přezkoumání toho, jak smluvní ujednání ovlivňuje práva a povinnosti smluvních stran. Pokud existují *doplňková pravidla*, od nichž se smluvní ujednání odchyluje, budou tato při posuzování významné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran představovat *hlavní vodítko*²¹³. Neexistují-li žádná relevantní zákonná ustanovení, bude nutné významnou nerovnováhu posoudit na základě jiných *výchozích bodů*, jako jsou poctivé a přiměřené tržní postupy nebo porovnání práv a povinností smluvních stran podle určitého ujednání s přihlédnutím k povaze smlouvy a jiných souvisejících smluvních ujednání.

Podle čl. 4 odst. 1²¹⁴ je třeba zneužívající povahu smluvního ujednání posoudit s ohledem na

- povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena,
- všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází, a
- všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření.

Členské státy se mohou od tohoto obecného kritéria zneužívající povahy odchýlit pouze ve prospěch spotřebitelů, tj. pouze tehdy, pokud vnitrostátní prováděcí předpisy usnadňují vyvození závěru, že smluvní ujednání je zneužívající²¹⁵.

Informativní seznam smluvních ujednání v příloze²¹⁶ směrnice o zneužívajících ujednáních představuje základní prvek, z něhož může vycházet posouzení toho, zda je dané smluvní ujednání zneužívající podle čl. 3 odst. 1²¹⁷. Naopak v případě, že se na dané smluvní ujednání vztahuje vnitrostátní „černá listina“, není nutné provést posouzení kritérií podle čl. 3 odst. 1 v každém jednotlivém případě. Podobná logika se použije v případě, že členský stát přijal seznam smluvních ujednání, která jsou pokládána za zneužívající.

3.4.2 Význam zákonných ustanovení a významnost nerovnováhy

Při posuzování toho, zda určité smluvní ujednání „způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele“, musí vnitrostátní soudy provést na

²¹² Ve svých závěrech ze dne 21. března 2019 ve věci Otília Lovasné Tóth, C-34/18, bodech 56–62 generální advokát Hogan dokonce tvrdí, že nedostatek dobré víry vůbec nepředstavuje samostatnou podmínku zneužívající povahy smluvního ujednání, ačkoliv některá tvrzení Soudního dvora (např. ve věci Andriuc, C-186/16, bodě 56: „[...] je na předkládajícím soudu, aby [...] posoudil [...] na prvním místě možné nedodržení požadavku poctivosti a poté existenci případné významné nerovnováhy ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13“) toto stanovisko nutně nepodporují.

²¹³ Viz oddíl 3.4.2.

²¹⁴ Soudní dvůr vnitrostátním soudům toto ustanovení připomenul v několika rozhodnutích, např. v rozsudku ve věci Constructora Principado, C-226/12, druhé odrážce výroku a v bodě 30; rozsudku ve věci Aziz, C-415/11, bodě 71; rozsudku ve věci Pannon GSM, C-243/08, bodě 39; rozsudku ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bodě 42; rozsudku ve věci Banco Primus, C-421/14, bodě 61; rozsudku ve věci Andriuc, C-186/16, bodě 53. Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14 v bodě 61 první větě uvádí toto: „Kromě toho podle 4 odst. 1 této směrnice se musí zneužívající povaha smluvního ujednání posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, které jsou předmětem smlouvy, a s odvoláním na všechny okolnosti, které v okamžiku uzavření smlouvy provázely její uzavření.“

²¹⁵ Pokud například vnitrostátní právní předpisy provádějící čl. 3 odst. 1 nevyžadují neexistenci poctivosti nebo skutečnost, že nerovnováha musí být „významná“. Viz rovněž oddíl 2.1 týkající se minimální harmonizace.

²¹⁶ Viz rovněž oddíl 3.4.7 o úloze přílohy.

²¹⁷ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/1, body 25 a 26; rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, body 37 a 38; usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, body 56 a 58; rozsudek ve věci Komise v. Švédsko, C-478/99, bod 22. Oddíl 3.4.7.

prvním místě **porovnání příslušného smluvního ujednání s pravidly vnitrostátního práva, která by se použila v případě neexistence smluvního ujednání**²¹⁸, tj. s doplňkovými pravidly. Takovéto regulační modely lze nalézt zejména ve vnitrostátním smluvním právu, například v pravidlech, která stanoví důsledky nesplnění určitých smluvních povinností smluvní stranou. To může zahrnovat podmínky, za nichž lze požadovat sankce, například úroky z prodlení, nebo ustanovení o zákonné úrokové sazbě²¹⁹.

Právě tato srovnávací analýza vnitrostátnímu soudu umožní zhodnotit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smluvním ujednáním zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl podle jinak platného smluvního práva. Smluvní ujednání může znamenat, že právní situace je pro spotřebitele méně příznivá, například tehdy, pokud omezuje práva spotřebitelů, kterých by jinak požívali, nebo výkon těchto práv. Může rovněž ukládat spotřebiteli dodatečnou povinnost, která není v příslušných vnitrostátních právních předpisech stanovena²²⁰.

Nerovnováha v právech a povinnostech v neprospěch spotřebitele je **významná**, existuje-li „*dostatečně závažný zásah do právního postavení, ve kterém se spotřebitel [...] podle platných vnitrostátních ustanovení nachází*“²²¹. To nutně nevyžaduje, aby mělo ujednání významný ekonomický dopad s ohledem na hodnotu transakce²²². Například smluvní ujednání, které spotřebiteli ukládá povinnost odvést daň v případě, kdy by podle vnitrostátní právní úpravy měl daňovou povinnost nést prodávající nebo poskytovatel, může proto vytvářet významnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran bez ohledu na částky, které bude muset spotřebitel podle tohoto smluvního ujednání nakonec uhradit²²³.

Účinek smluvního ujednání bude záviset také na jeho důsledcích v rámci vnitrostátního právního systému vztahujícího se na smlouvu, což znamená, že je nutno vzít v úvahu rovněž jiné právní předpisy, včetně procesních pravidel²²⁴. V této souvislosti může být podstatné rovněž to, zda je pro spotřebitele obtížné zabránit dalšímu používání dotyčného typu smluvního ujednání²²⁵.

Soudní dvůr popsal hodnocení významné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran takto²²⁶:

„21 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že za účelem zodpovězení otázky, zda klauzule způsobuje „významnou nerovnováhu“ v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele, je třeba vzít v potaz především vnitrostátní právní úpravu, která se použije pro případ, že si smluvní strany samy daný aspekt neupravily. Právě tato srovnávací analýza vnitrostátnímu soudu umožní zhodnotit, zda a případně do jaké míry je

²¹⁸ Rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 68; rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, bod 21; rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 59; rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16, bod 59.

²¹⁹ Na posledně uvedený aspekt se odkazuje například v rozsudku ve věci Aziz, C-415/11, bodě 74.

²²⁰ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 59; rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 68; rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, bod 23.

²²¹ Rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, bod 23 a první odrážka výroku.

²²² Rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, bod 22 a první odrážka výroku.

²²³ Rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, bod 26.

²²⁴ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 61 druhá věta: „[...] je třeba rovněž posuzovat důsledky, které může uvedené ujednání mít v rámci práva použitelného pro smlouvu, což implikuje přezkum vnitrostátního právního systému.“ Viz také rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 71 a citovaná judikatura; rozsudek ve věci Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, bod 21 a usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, bod 59.

²²⁵ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, první odrážka bodu 3 výroku a bod 59; rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, body 68 a 73.

²²⁶ Rozsudek ve věci Constructora Principado, C-226/12, body 21–24.

právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy [...]”²²⁷.

22 Je tedy zřejmé, že o otázce, zda se jedná o takovou významnou nerovnováhu, nelze rozhodnout pouze tak, že se provede ekonomické posouzení kvantitativního hlediska na základě srovnání mezi celkovou částkou transakce, jež je předmětem smlouvy, a náklady, které nese spotřebitel na základě této klauzule.

23 Naopak, významná nerovnováha může vyplývat ze samotného dostatečně závažného zásahu do právní situace, v níž se v souladu s platnými vnitrostátními ustanoveními nachází spotřebitel jakožto smluvní strana, ať již ve formě omezení obsahu práv, která podle těchto ustanovení z této smlouvy vyvozuje, nebo překážky výkonu těchto práv anebo uložení dodatečné povinnosti, kterou vnitrostátní pravidla nestanoví.

24 V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl, že podle čl. 4 odst. 1 směrnice se zneužívající charakter smluvní klauzule musí posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, na které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další klauzule smlouvy [...]”²²⁸. Z toho vyplývá, že z tohoto pohledu je třeba rovněž posuzovat důsledky, které může uvedená klauzule mít v rámci práva rozhodného pro smlouvu, což implikuje zkoumání vnitrostátního právního systému [...]”²²⁹.

Jestliže smluvní ujednání porušují zákonné ustanovení vnitrostátního nebo unijního smluvního práva, od něhož se smluvní strany nemohou smluvně odchýlit, budou tato smluvní ujednání obvykle neplatná přímo na základě těchto ustanovení. Smluvní ujednání, která nejsou sjednána individuálně a která se od těchto ustanovení odchylují, pravděpodobně rovněž porušují čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních.

3.4.3 Sankce nebo důsledky nedodržení smluvních povinností ze strany spotřebitele

Aby sankce nebo důsledky spojené s nedodržením smluvních povinností ze strany spotřebitele nezpůsobovaly významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele, musí být **odůvodněné vzhledem k významu povinnosti spotřebitele a závažnosti jejího nedodržení**²³⁰. Jinými slovy, musí být přiměřené²³¹. Toto posouzení musí zahrnovat otázku, zda se smluvní ujednání odchyluje od zákonných ustanovení, která by se použila v případě neexistence dotyčného smluvního ujednání, a otázku, zda ujednání vede k zvláštnímu postupu, procesním prostředkům, které má spotřebitel k dispozici²³².

Soudní dvůr²³³ předložil příslušná kritéria s ohledem na tzv. ustanovení o „předčasném splacení úvěru“ ve smlouvách o hypotečním úvěru, která věřiteli umožňují zahájit řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, takto:

„Článek 3 odst. 1 a 3 směrnice 93/13, jakož i bod 1 písm. e) a g) a bod 2 písm. a) její přílohy

²²⁷ Odkaz na rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 68.

²²⁸ Odkaz na rozsudek ve věci Banif Plus Bank, C 472/11, bod 40.

²²⁹ Odkaz na rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 71.

²³⁰ Např. rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 73; rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 66.

²³¹ To se odráží rovněž v bodě 1 písm. e) přílohy směrnice o zneužívajících ujednáních: „zavázat spotřebitele, který neplní svůj závazek, k nepřiměřeně vysoké náhradě“.

²³² Rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, body 73 a 74; rozsudek ve spojených věcech Banco Popular Español Banco de Valencia, C-537/12 a C-116/13, body 70 a 71. Co se týká souladu procesních pravidel se směrnicí o zneužívajících ujednáních, viz oddíl 6.

²³³ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 66, rozsudek ve spojených věcech Banco Popular Español Banco de Valencia, C-537/12 a C-116/13, bod 71, na základě rozsudku ve věci Aziz, C-415/11, bodů 73 a 75.

musí být vykládány v tom smyslu, že za účelem posouzení zneužívající povahy takového ustanovení o předčasné splatnosti hypotečního úvěru [...] má zvláštní význam zejména:

– zda je právo prodávajícího či poskytovatele jednostranně vypovědět smlouvu vázáno na to, že spotřebitel nesplní závazek, který má zásadní význam v rámci daného smluvního vztahu,

– zda je toto právo stanoveno pro případy, kdy je takové nesplnění závazku dostatečně závažné vzhledem k délce trvání a k výši úvěru,

– zda se toto právo odchyluje od právní úpravy použitelné v případě neexistence dohody v tomto ohledu mezi stranami a ztěžuje tak spotřebiteli – s ohledem na procesní prostředky, které má k dispozici – přístup k soudu a výkon práva se v řízení účinně bránit, a

– zda vnitrostátní právo stanoví vhodné a účinné prostředky, které spotřebiteli, vůči němuž je taková klauzule uplatněna, umožní odvrátit účinky jednostranného vypovězení úvěrové smlouvy.

Předkládajícímu soudu přísluší provést toto posouzení v závislosti na všech okolnostech vlastních sporu, který mu byl předložen.“

Co se týká úroků z prodlení, Soudní dvůr²³⁴ toto kritérium objasnil takto:

„Pokud jde [...] o klauzuli, která se týká stanovení úroků z prodlení, je třeba připomenout, že ve světle bodu 1 písm. e) přílohy směrnice ve spojení s ustanoveními čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice, musí předkládající soud [...] především přezkoumat vnitrostátní právní předpisy, které se použijí ve vztahu mezi stranami za předpokladu, že nebyla uzavřena žádná dohoda v rámci dotčené smlouvy nebo v rámci jiných spotřebitelských smluv tohoto druhu, a dále i stanovenou výši sazby úroků z prodlení ve srovnání se zákonnou úrokovou sazbou, aby mohl ověřit, zda je vhodná k dosažení cílů, které sleduje v dotčeném členském státě, a nejde nad rámec toho, co je k jejich dosažení nezbytné.“

V souvislosti s přiměřeností²³⁵, a tudíž zneužívající povahou sankcí stanovených ve smluvních ujednáních, Soudní dvůr upřesnil²³⁶, že je třeba hodnotit *kumulativní účinek* všech sankčních klauzulí v dotčené smlouvě bez ohledu na to, zda věřitel skutečně trvá na jejich plné úhradě.

I v případě, že pouze *kumulativní účinek* sankcí znamená, že tyto sankce jsou nepřiměřené, je třeba považovat za zneužívající *všechna* příslušná smluvní ujednání²³⁷ bez ohledu na to, zda byla uplatněna²³⁸.

3.4.4 Možná zneužívající povaha ceny nebo odměny

Jak bylo uvedeno výše²³⁹, podle minimální normy stanovené ve směrnici o zneužívajících ujednáních je nutno přiměřenost ceny nebo odměny podle čl. 3 odst. 1 posoudit pouze tehdy, nejsou-li smluvní ujednání, která stanoví platnou cenu nebo odměnu, sepsána jasným a

²³⁴ Rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 74.

²³⁵ Bod 1 písm. e) přílohy směrnice o zneužívajících ujednáních.

²³⁶ Rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14, bod 101.

²³⁷ Rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14, bod 101.

²³⁸ Viz také oddíl 4.3.3 a rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 4 výroku a bod 73. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce (věc A, B v. C, C-750/18 – ke dni 31. května 2019 dosud projednávána), kdy byl Soudní dvůr požádán, aby poskytl vodítko k otázce, zda může být kumulativní účinek omezen na sankce související se stejným nedodržením smluvních podmínek, byla stažena.

²³⁹ Oddíly 3.1 a 3.2.2. Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17.

srozumitelným jazykem. Za účelem jejich posouzení podle čl. 3 odst. 1 v případě, že příslušné vnitrostátní právní předpisy neobsahují doplňková pravidla, bude třeba při porovnávání protiplnění, které má spotřebitel uhradit, a hodnoty konkrétního zboží nebo služby vzít v úvahu například tržní postupy převládající v době uzavření smlouvy²⁴⁰. Například s ohledem na možnou zneužívající povahu běžné úrokové sazby stanovené v úvěrové smlouvě Soudní dvůr uvedl²⁴¹, že

„pokud má předkládající soud za to, že takové smluvní ujednání týkající se způsobu výpočtu běžných úroků [...] nebylo sepsáno jasným a srozumitelným jazykem ve smyslu čl. 4 odst. 2 této směrnice, musí přezkoumat, zda je toto ujednání zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice. V rámci tohoto přezkumu přísluší uvedenému soudu, aby zejména srovnal způsob výpočtu sazby běžných úroků stanovený tímto ujednáním a skutečnou výši této sazby, která z něj vyplývá, s běžně používanými způsoby výpočtu a zákonnou úrokovou sazbou, jakož i úrokovými sazbami používanými na trhu v okamžiku uzavření smlouvy dotčené ve věci v původním řízení pro úvěr ve srovnatelné výši a době trvání, jaká vyplývá z přezkoumávané smlouvy o úvěru.“

Komise se rovněž s přihlédnutím k „požadavku poctivosti“ v čl. 3 odst. 1 domnívá, že při tomto posouzení lze vzít v úvahu pouze poctivé a přiměřené tržní postupy.

3.4.5 Okolnosti v době uzavření smlouvy

Podle čl. 4 odst. 1 je nutno zneužívající povahu smluvního ujednání, tj. významnou nerovnováhu v porovnání s požadavky poctivosti, posoudit s ohledem na povahu smlouvy, ostatní smluvní ujednání a jiné smlouvy, jakož i „všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření“. Posledně uvedený aspekt nezahrnuje okolnosti, které se projeví při plnění smlouvy. Okolnosti v době uzavření smlouvy však musí zahrnovat veškeré okolnosti, které prodávajícímu nebo poskytovateli byly nebo mohly být přiměřeně známy a které by mohly ovlivnit budoucí plnění smlouvy²⁴².

Jedním z příkladů takových okolností je riziko výkyvů směnného kurzu, které je spojeno se sjednáním úvěru v cizí měně a které se může projevit až při plnění smlouvy. V těchto případech bude na vnitrostátních soudech, aby s přihlédnutím ke znalostem a odborným zkušenostem věřitele posoudily, zda je expozice spotřebitele vůči kurzovému riziku v souladu s požadavky poctivosti, tj. zda představuje poctivý a přiměřený postup a zda nevede k významné nerovnováze ve smyslu čl. 3 odst. 1²⁴³.

Jsou-li smluvní ujednání pozměněna nebo nahrazena, je při posuzování nových smluvních ujednání vhodné zohlednit okolnosti, které panovaly v době změny nebo nahrazení²⁴⁴.

Významnou nerovnováhu je třeba posoudit s přihlédnutím k obsahu smluvního ujednání a *bez ohledu na to, jak je uplatňováno v praxi*²⁴⁵. Jestliže smluvní ujednání například umožňuje, aby prodávající nebo poskytovatel požadoval okamžité splacení úvěru v plné výši, pokud spotřebitel nezplatí určitý počet měsíčních splátek, je třeba zneužívající povahu posoudit na základě počtu neuhrazených měsíčních splátek, který je stanoven ve smlouvě. Nelze vycházet

²⁴⁰ Mimo jiné v případech, kdy kolísání měny může vést k nerovnováze v právech a povinnostech smluvních stran tím, že ukládá spotřebiteli vyšší zátěž, rozsudek ve věci *Andriuc*, C-186/16, body 52–58.

²⁴¹ Rozsudek ve věci *Banco Primus*, C-421/14, bod 67 druhá odrážka.

²⁴² Rozsudek ve věci *Andriuc*, C-186/16, bod 54.

²⁴³ Rozsudek ve věci *Andriuc*, C-186/16, body 55 a 56.

²⁴⁴ Soudní dvůr byl požádán, aby podal bližší výklad týkající se novace úvěrové smlouvy, ve věci *Ibercaja Banco*, C-452/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána).

²⁴⁵ Usnesení ve věci *BBVA*, C-602/13, bod 50.

z počtu měsíčních splátek, které spotřebitel skutečně neuhradil předtím, než prodávající nebo poskytovatel uplatnil příslušné ujednání²⁴⁶.

3.4.6 Význam nedostatečné transparentnosti pro zneužívající povahu smluvních ujednání

Nedostatečná transparentnost nevede automaticky k zneužívající povaze daného smluvního ujednání podle čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních²⁴⁷. To znamená, že po zjištění, že určité smluvní ujednání, na něž se vztahuje čl. 4 odst. 2²⁴⁸, „není sepsáno jasným a srozumitelným jazykem“, je jeho zneužívající povahu obvykle nutno posoudit podle kritérií stanovených v čl. 3 odst. 1²⁴⁹. Nedostatečná transparentnost není naopak nezbytným prvkem při posuzování zneužívající povahy podle čl. 3 odst. 1²⁵⁰, takže i smluvní ujednání, která jsou naprosto transparentní, mohou být podle čl. 3 odst. 1 zneužívající kvůli nevyváženému obsahu²⁵¹.

Nejsou-li však smluvní ujednání jasná a srozumitelná, tj. pokud prodávající nebo poskytovatelé nedodrží požadavky na transparentnost, může tato okolnost přispět k zjištění, že smluvní ujednání je podle čl. 3 odst. 1 zneužívající, či dokonce svědčit o zneužívající povaze. Bod 1 písm. i) přílohy obecně a bod 1 písm. i) přílohy zejména s ohledem na jednostranné změny smluvních ujednání potvrzují, že nedostatečná transparentnost může být pro zneužívající povahu smluvních ujednání rozhodující.

Řada rozsudků odkazuje na nedostatečnou transparentnost jako (důležitý) prvek při posuzování zneužívající povahy konkrétních typů smluvních ujednání²⁵² nebo na

²⁴⁶ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 4 výroku a bod 73.

²⁴⁷ Ačkoli v souladu se zásadou minimální harmonizace mohou vnitrostátní právní předpisy stanovit, že nedostatečná transparentnost může mít tento bezprostřední důsledek. Viz oddíl 2 o vztahu směrnice o zneužívajících ujednáních k vnitrostátním právním předpisům a § 307 odst. 1 německého občanského zákoníku (BGB).

²⁴⁸ Viz oddíl 3.2.1.

²⁴⁹ To je implicitně nebo explicitně potvrzeno v řadě rozhodnutí, např. v rozsudku ve věci Banco Primus, C-421/14, bodech 62–67, zejména v bodě 64 a druhé odrážce bodu 67, v usnesení ve věci Lupean, C-119/17, bodech 22–31 nebo v rozsudku ve věci Dunai, C-118/17, bodě 49.

²⁵⁰ Nedostatečná transparentnost není v čl. 3 odst. 1 uvedena jako podmínka. To se liší pouze v případě smluvních ujednání, která vymezují hlavní předmět smlouvy nebo jejichž posouzení vyžaduje přezkum přiměřenosti ceny nebo odměny.

²⁵¹ Potvrzeno v usnesení ve věci Katalin Sebestyén, C-342/13, bodě 34: „Přestože připustíme, že obecné informace, které spotřebitel obdržel před uzavřením smlouvy, splňují požadavky jasnosti a srozumitelnosti podle článku 5 uvedené směrnice, nemůže tato okolnost sama o sobě vyloučit zneužívající charakter takové klauzule [...]“.

²⁵² Např. rozsudek ve věci Intel, C-472/10, bod 28 a konec bodu 1 výroku: „Vnitrostátnímu soudu [...] přísluší, aby s ohledem na čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách posoudil zneužívající charakter klauzule uvedené v obecných podmínkách spotřebitelských smluv, kterými prodávající nebo poskytovatel stanoví jednostrannou změnu nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, aniž výslovně popíše způsob změny ceny nebo upřesní pádné důvody této změny. V rámci tohoto posouzení bude uvedený soud muset zejména ověřit, zda ve světle všech klauzulí uvedených v obecných podmínkách spotřebitelských smluv, jichž je sporná klauzule součástí, jakož i s ohledem na vnitrostátní právní předpisy upravující práva a povinnosti, které se mohou pojít k právům a povinnostem stanoveným v dotčených obchodních podmínkách, jsou důvody nebo způsob změny nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, formulovány jasným a srozumitelným jazykem a případně zda spotřebitelé mají právo od smlouvy odstoupit.“

Rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 2 výroku: „Články 3 a 5 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 3 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES [...] musejí být vykládány v tom smyslu, že za účelem posouzení, zda standardizovaná smluvní klauzule, kterou si dodavatelský podnik vyhrazuje právo jednostranně změnit poplatky za dodávky plynu, odpovídá nebo neodpovídá požadavkům dobré víry, vyváženosti a transparentnosti, stanoveným těmito ustanoveními, má zásadní význam zejména:

nedostatečnou transparentnost poukazuje souběžně se zneužívající povahou smluvních ujednání²⁵³.

Soudní dvůr zdůraznil význam transparentnosti pro nezneužívající povahu smluvních ujednání například s ohledem na klauzule, jež prodávajícímu nebo poskytovateli umožňují změnit sazby, které mají hradit spotřebitelé a které jsou stanoveny v dlouhodobých smlouvách²⁵⁴, s ohledem na ujednání, která určují základní povinnosti spotřebitele v úvěrových smlouvách²⁵⁵, nebo s ohledem na doložky o volbě práva²⁵⁶.

Soudní dvůr v souvislosti s doložkou o volbě práva, která neuznává skutečnost, že podle nařízení Řím I se mohou spotřebitelé vždy spoléhat na příznivější pravidla členského státu, v němž mají bydliště²⁵⁷, výslovně uvedl, že toto opomenutí informací nebo klamavost ujednání mohou znamenat jeho zneužívající povahu. Soudní dvůr²⁵⁸ poté, co připomenul kritérium týkající se významné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran, uvedl:

„Konkrétně zneužívající charakter takového ujednání může vyplývat ze znění nesplňujícího požadavek použití jasného a srozumitelného jazyka uvedeného v článku 5 směrnice 93/13. [...]“

Lze tudíž vyvodit závěr, že v závislosti na obsahu dotyčného smluvního ujednání a s ohledem na dopad nedostatečné transparentnosti **může případná zneužívající povaha smluvního ujednání úzce souviset s jeho nedostatečnou transparentností nebo nedostatečná transparentnost smluvního ujednání může dokonce svědčit o jeho zneužívající povaze.** Tak tomu může být například tehdy, nerozumí-li spotřebitelé důsledkům smluvního ujednání nebo jsou-li uvedeni v omyl.

Pokud se spotřebitelé na základě smluvních ujednání, která jsou nejasná, skrytá nebo klamavá, nacházejí v nevýhodné pozici nebo pokud není poskytnuto vysvětlení nezbytné pro

– zda smlouva transparentním způsobem uvádí důvod a způsob změny uvedených poplatků, tak aby spotřebitel mohl na základě jasných a srozumitelných kritérií předvídat případné změny těchto poplatků. [...]; a
– zda lze možnosti výpovědi přiznané spotřebitelům za konkrétních podmínek skutečně využít.

Přísluší předkládajícímu soudu, aby uvedené posouzení provedl v závislosti na všech okolnostech projednávaného případu, včetně všech klauzulí obsažených ve všeobecných obchodních podmínkách spotřebitelských smluv, jejichž součástí je sporná klauzule.“

²⁵³ Např. rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bod 65: „Vnitrostátnímu soudu přitom přísluší, aby s ohledem na okolnosti vlastní projednávané věci určil, zda ujednání splňuje požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti.“ Viz rovněž rozsudek ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bod 50 a rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 40.

Rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 47: „Standardizovaná klauzule umožňující takovou jednostrannou změnu musí nicméně splňovat požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti, stanovené uvedenými směrnici.“

²⁵⁴ Rozsudek ve věci Intel, C-472/10, body 21–31; rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, body 40–55.

²⁵⁵ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, rozsudek ve věci Bucura, C-348/14, rozsudek ve věci Andriuc, C-186/16 a usnesení ve věci Lupean, C-119/17, body 22–31.

²⁵⁶ Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15.

²⁵⁷ Článek 6 nařízení Řím I.

²⁵⁸ Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bod 68, výňatek z něhož je zde citován. Předchozí bod 67 zní takto: „Za těchto podmínek [...] je předem formulované ujednání o volbě rozhodného práva určující právo členského státu, v němž má sídlo obchodník, zneužívající klauzulí pouze v rozsahu, v němž se v jeho znění nebo v jeho kontextu vyskytují určité zvláštnosti, které způsobují významnou nerovnováhu mezi právy a povinnostmi stran.“

pochopení důsledků, není pravděpodobné, že prodávající nebo poskytovatel jednal se spotřebitelem poctivě a spravedlivě a zohlednil jeho oprávněné zájmy.

3.4.7 Úloha přílohy uvedené v čl. 3 odst. 3 směrnice o zneužívajících ujednáních

Jak je uvedeno v čl. 3 odst. 3 směrnice o zneužívajících ujednáních, příloha této směrnice obsahuje „pouze“ informativní a nevyčerpávající seznam ujednání, která *mohou* být považována za zneužívající. Soudní dvůr toto zdůraznil při různých příležitostech²⁵⁹. Neúplný charakter přílohy a zásada minimální harmonizace podle článku 8 směrnice o zneužívajících ujednáních znamenají, že vnitrostátní právní předpisy mohou seznam rozšířit nebo použít formulace, které vedou k přísnějším normám²⁶⁰.

Jelikož seznam je pouze informativní, smluvní ujednání, která jsou v něm uvedena, by se neměla pokládat automaticky za zneužívající. To znamená, že jejich zneužívající povahu je nutno posoudit na základě obecných kritérií stanovených v čl. 3 odst. 1 a článku 4 směrnice o zneužívajících ujednáních²⁶¹. Soudní dvůr upřesnil, že ujednání uvedená v příloze nemusí být nutně považována za zneužívající a že naopak za zneužívající mohou být nicméně pokládána ujednání, která nejsou v příloze uvedena²⁶². Přesto je *příloha důležitým prvkem při posuzování zneužívající povahy smluvních ujednání*. Slovy Soudního dvora:

„I když obsah dotčené přílohy nemůže automaticky a sám o sobě určit zneužívající charakter sporné klauzule, představuje nicméně zásadní prvek, na kterém může příslušný soud založit své posouzení zneužívajícího charakteru této klauzule.“²⁶³

Pokud členský stát²⁶⁴ přijal „černou listinu“ ujednání, jež se vždy považují za zneužívající²⁶⁵, nebude nutné posoudit smluvní ujednání, která jsou v těchto seznamech obsažena, podle vnitrostátních předpisů provádějících ustanovení čl. 3 odst. 1.

V opačném případě musí vnitrostátní orgány přezkoumat smluvní ujednání podle čl. 3 odst. 1 a přitom použít přílohu, v níž je popsáno, co obvykle představuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran v rozporu s požadavky poctivosti.

Ve své judikatuře odkázal Soudní dvůr na tyto body přílohy:

- bod 1 písm. e)²⁶⁶: věc Pohotovost', C-76/10; věc Aziz, C-415/11²⁶⁷; rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-94/16 a C-96/16, co se týká úroků z prodlení,
- bod 1 písm. e): věc Radlinger a Radlingerová, C-377/14 s ohledem na kumulativní účinek smluvních sankcí,

²⁵⁹ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10, bod 25; rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, body 37 a 38; rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bod 42 a usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, body 56 a 58.

²⁶⁰ Rozsudek ve věci Komise v. Švédsko, C-478/99, bod 11.

²⁶¹ Rozsudek ve věci Komise v. Švédsko, C-478/99, bod 11.

²⁶² Rozsudek ve věci Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, bod 2; rozsudek ve věci Komise v. Švédsko, C-478/99, bod 20. V rozsudku ve věci Matei a Matei, C-143/13, bodě 60 odkázal Soudní dvůr na přílohu jako na „šedou listinu“. Je však možné, že v některých vnitrostátních právních předpisech jsou obsaženy „šedé listiny“ v tom smyslu, že existuje (vyvratitelná) právní domněnka, že určité typy smluvních ujednání jsou zneužívající.

²⁶³ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10, první část bodu 26.

²⁶⁴ Viz příloha 2 tohoto sdělení.

²⁶⁵ Rozsudek ve věci Matei a Matei, C-143/13, bod 61.

²⁶⁶ Ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je „zavázat spotřebitele, který neplní svůj závazek, k nepřiměřeně vysoké náhradě“.

²⁶⁷ Bod 74.

- písmeno i), j) a l) ve spojení s bodem 2 písm. b) a d): věc RWE Vertrieb, věc C-92/11, Invitel, C-472/10²⁶⁸, věc Bucura, C-348/14²⁶⁹ s ohledem na klauzule o změně ceny,
- bod 1 písm. j) a l) ve spojení s bodem 2 písm. b) a d):
 - věc Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13²⁷⁰ v souvislosti s mechanismem přepočtu měny u hypotečního úvěru v cizí měně,
 - věc Matei a Matei, C-143/13²⁷¹ v souvislosti s jednostrannými změnami úrokové sazby,
- bod 1 písm. q)²⁷²:
 - věc Océano Grupo Editorial, C-240/98; věc VB Penzügyi Lízing, C-137/08; věc Pannon GSM, C-243/08; upřesnění, že klauzule o soudní příslušnosti, která ukládá spotřebiteli povinnost, aby uznal výlučnou příslušnost soudu, který se pravděpodobně bude nacházet daleko od jeho bydliště, což může ztížit jeho možnost dostavit se k soudu, spadají v zásadě pod bod 1 písm. q)²⁷³; věc Aqua Med, C-266/18 s ohledem na zákonná ustanovení o příslušnosti,
 - věc Asturcom Telecomunicaciones, C-240/08; věc Katalin Sebestyén, C-342/13, v souvislosti s rozhodčími doložkami,
 - věc Aziz, C-415/11, bod 75, v souvislosti s ustanoveními o zabavení ve smlouvách o hypotečním úvěru a jejich posouzení ve spojení s dostupnými opravnými prostředky.

Jednou z výhod přílohy je to, že může pomoci nalézt společný základ v případě, že členské státy koordinují svá donucovací opatření v souvislosti se zneužívajícími smluvními ujednáními. Příloha směrnice o zneužívajících ujednáních a různé druhy příloh ve vnitrostátních prováděcích předpisech rovněž prodávajícím nebo poskytovatelům objasňují, který druh smluvních ujednání je problematický, a mohou donucovacím orgánům pomoci při vymáhání dodržování směrnice formálním či neformálním způsobem.

4. Nezávazná povaha zneužívajících smluvních ujednání (čl. 6 odst. 1 směrnice)

Článek 6

²⁶⁸ Body 21–31.

²⁶⁹ Bod 60.

²⁷⁰ Viz zejména bod 73.

²⁷¹ Zejména body 59 a 74; bod 74 zní takto: „Zejména z článků 3 a 5 směrnice 93/13, jakož i bodu 1 pododstavců j) a l) a bodu 2 pododstavců b) a d) přílohy této směrnice vyplývá, že pro účely dodržování požadavku transparentnosti má zásadní význam skutečnost, zda úvěrová smlouva transparentním způsobem uvádí důvody a zvláštnosti mechanismu změny úrokové sazby a vztah mezi touto klauzulí a ostatními klauzulemi týkajícími se odměny věřitele tak, aby informovaný spotřebitel mohl na základě jasných a srozumitelných kritérií předvídat ekonomické důsledky, které z toho pro něj plynou.“

²⁷² „Ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je vyloučit nebo omezit právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek nápravy, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránit uplatnění tohoto práva, nepřiměřeně omezit důkazní prostředky, které má spotřebitel k dispozici, nebo uložit spotřebiteli důkazní břemeno, které by podle použitelného práva měla nést druhá smluvní strana.“

²⁷³ Rozsudek ve věci Océano Grupo Editorial, C-240/98, výrok a body 22–24; rozsudek ve věci VB Penzügyi Lízing, C-137/08, body 54–56; rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, bod 41.

1. Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.

2. Členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby spotřebitel neztratil ochranu, kterou mu poskytuje tato směrnice, proto, že si zvolil právní předpisy třetí země jako právní předpisy použitelné na smlouvu, jestliže smlouva úzce souvisí s územím členských států.

Dvacátý první bod odůvodnění

vzhledem k tomu, že by členské státy měly zajistit, aby se nepoužívala nepřiměřená ujednání ve smlouvách, které uzavírá prodávající nebo poskytovatel se spotřebiteli, a jestliže se taková ujednání přesto použijí, aby nezavazovala spotřebitele, a aby smlouva nadále zavazovala strany podle těchto ujednání, jestliže může nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání;

4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními

Soudní dvůr²⁷⁴ pravidelně zdůrazňuje ústřední úlohu ustanovení čl. 6 odst. 1 v systému ochrany spotřebitelů podle směrnice o zneužívajících ujednáních, jenž

„[...] vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska vyjednávací síly i úrovně informovanosti [...]“²⁷⁵.

Nezávaznost zneužívajících smluvních ujednání podle čl. 6 odst. 1 představuje **kogentní ustanovení**, jehož prostřednictvím se má směrnice o zneužívajících ujednáních touto nerovností zabývat a zajistit *skutečnou rovnováhu*²⁷⁶ mezi smluvními stranami. Slovy Soudního dvora²⁷⁷:

„[...] čl. 6 odst. 1 směrnice, podle něhož zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné, představuje kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která umožňuje nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami.“

Jelikož je ochrana spotřebitelů před zneužívajícími smluvními ujednáními podle směrnice o zneužívajících ujednáních věcí **veřejného zájmu**, Soudní dvůr²⁷⁸ opakovaně konstatoval, že ustanovení čl. 6 odst. 1 **je rovnocenné kogentnímu ustanovení obsaženému ve vnitrostátních právních předpisech členských států:**

²⁷⁴ Např. rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 40, který je zde citován.

²⁷⁵ Odkaz na rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, bod 22 a citovanou judikaturu.

²⁷⁶ Rozsudky ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 41, ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, bod 23, ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 53 a 55.

²⁷⁷ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 38 s odkazy na rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 40 a rozsudek ve věci Banif Plus Bank, C-472/11, bod 20.

²⁷⁸ Např. rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 54; rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 44, který je zde citován. V tomto bodě odkazuje Soudní dvůr na předchozí rozhodnutí ve věci Asturcom Telecommunicaciones, C-40/08, bod 52 a usnesení ve věci Pohotovost, C-76/10, bod 50.

„Soudní dvůr kromě toho rozhodl, že vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, kterou směrnice zajišťuje spotřebitelům, musí být její článek 6 považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, která mají uvnitř vnitrostátního právního řádu status kogentních norem [...]. Je třeba mít za to, že tato kvalifikace se vztahuje na všechna ustanovení směrnice, která jsou nezbytná k dosažení cíle sledovaného uvedeným článkem 6.“

Kogentní nebo imperativní povaha ustanovení čl. 6 odst. 1 znamená, že toto ustanovení je pro všechny strany závazné a orgány se od něj nemohou v zásadě odchýlit. Ustanovení čl. 6 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních toto potvrzuje a upřesňuje, že spotřebitelé nemohou pozbyt svých práv podle směrnice ani v případě, řídí-li se smlouva na základě dohody o volbě rozhodného práva právem jiné země než členského státu²⁷⁹.

Imperativní povaha ustanovení čl. 6 odst. 1 rovněž znamená, že se **spotřebitelé nemohou** v zásadě **této ochrany vzdát**, a to smluvně²⁸⁰ ani jednostranným prohlášením, ať už přímo nebo nepřímo. To jistě platí před řešením případných sporů ohledně určitých nároků v souvislosti se zneužívající povahou smluvních ujednání²⁸¹.

Hmotněprávní důsledky ustanovení čl. 6 odst. 1 jsou uvedeny v oddílech 4.2, 4.3 a 4.4. Procesní záruky vyplývající z čl. 6 odst. 1 jsou projednány v oddíle 5. Hmotněprávní důsledky vyplývající ze zneužívající povahy smluvních ujednání se uplatní nezávisle na soudním řízení a bez ohledu na to, zda je zneužívající povaha smluvních ujednání předložena spotřebitelem nebo soudem z úřední pravomoci.

4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“

Pojem „nezávaznost zneužívajících smluvních ujednání pro spotřebitele“ lze na vnitrostátní úrovni převést do různých právních koncepcí, je-li dosaženo ochrany, o kterou usiluje směrnice o zneužívajících ujednáních. Zdá se však, že zamýšlené ochrany dosáhne nejučinněji *neplatnost* zneužívajících smluvních ujednání. Soudní dvůr²⁸² zdůraznil, že

„[...] čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání musí být v zásadě obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno.“

Nezávaznost zneužívajících smluvních ujednání vyplývá přímo ze směrnice a nevyžaduje předchozí prohlášení o zneužívající povaze či neplatnosti smluvního ujednání vydané soudem či jiným oprávněným orgánem. Tato prohlášení však poskytují právní jistotu ohledně

²⁷⁹ Viz oddíl 1.2.5 o obchodnících usazených ve třetích zemích.

²⁸⁰ Ať už se jedná o individuálně sjednaná ujednání nebo o smluvní ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních.

²⁸¹ Soudní dvůr však objasnil, že se v soudním řízení mohou spotřebitelé poté, co byli informováni o zneužívající povaze smluvního ujednání, rozhodnout, že tuto ochranu nevyužijí (viz oddíl 4.3.3 a rovněž oddíly 5.5.1 a 5.5.5). Ve věci Ibercaja, C-452/18 (která byla ke dni 31. května 2019 dosud projednávána) byl Soudní dvůr požádán, aby posoudil smluvní ujednání obsažená ve smlouvě o novaci, podle níž se spotřebitel vzdal práva požadovat vrácení úroků na základě smluvních ujednání, která mohou být zneužívající, v souvislosti se „smírem“, pokud jde o důsledky zneužívajícího smluvního ujednání, a může vydat další pokyny týkající se této zásady.

²⁸² Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 61.

(ne)zneužívající povahy daného smluvního ujednání, zejména v případech, kdy se s ohledem na jeho zneužívající povahu mohou objevit odlišné názory.

Nezávaznost proto nemůže záviset na tom, zda nebo kdy spotřebitel upozornil na zneužívající povahu daného smluvního ujednání nebo napadl jeho platnost, jak potvrdil Soudní dvůr²⁸³, když konstatoval, že

„[...] čl. 6 odst. 1 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že spotřebitel není zneužívající smluvní klauzuli vázán a že v tomto ohledu není nezbytné, aby tuto klauzuli nejprve úspěšně napadl“.

To rovněž znamená, že spotřebitelům nelze v zásadě bránit v tom, aby prodávajícího nebo poskytovatele požádali o odstranění daného zneužívajícího ujednání ze smlouvy, aby požádali vnitrostátní soud, aby smluvní ujednání prohlásil za neplatné, nebo aby vznesli námitky proti nárokům prodávajících nebo poskytovatelů, které jsou založeny na zneužívajících smluvních ujednáních, z důvodu platných prekluzivních lhůt²⁸⁴. Totéž platí pro pravomoc vnitrostátních soudů týkající se posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání i bez návrhu. Soudní dvůr²⁸⁵ konstatoval, že

„[...] ochrana, kterou spotřebitelům poskytuje směrnice, vylučuje vnitrostátní ustanovení, jež v řízení, které prodávající nebo poskytovatel zahájí proti spotřebiteli na základě smlouvy, která byla mezi nimi uzavřena, zakazuje vnitrostátnímu soudu po uplynutí promlčecí lhůty, aby i bez návrhu nebo na základě námítky podané spotřebitelem konstatoval, že smluvní ujednání je zneužívající.“

Pokud vnitrostátní soud v souvislosti s individuálním sporem nebo kolektivní žalobou zjistí, že dané ujednání je zneužívající, použije se toto zjištění nebo prohlášení *ex tunc*. To znamená, že musí mít účinek od doby uzavření smlouvy nebo od okamžiku, kdy bylo příslušné ujednání vloženo do smlouvy, a *nikoli ex nunc* ode dne vynesení rozsudku²⁸⁶.

4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran

Tento oddíl se zabývá zásadou, že zneužívající smluvní ujednání je nutné odstranit a nemohou být revidovány (oddíl 4.3.1), a konkrétními okolnostmi, za nichž mohou být zaplněny mezery ve smlouvě způsobené odstraněním zneužívajícího ujednání (oddíl 4.3.2).

²⁸³ Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, bod 28, který je zde citován.

²⁸⁴ Skutečnost, že se na spotřebitele obecně vztahují také lhůty pro uplatnění opravných prostředků v probíhajícím řízení nebo se na ně mohou vztahovat přiměřené prekluzivní lhůty, pokud požadují vrácení plateb uskutečněných na základě zneužívajících smluvních ujednání, představuje jinou záležitost, viz rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 69–70.

²⁸⁵ Rozsudek ve věci Cofidis, bod 38. Povinnost vnitrostátních soudů posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu (z úřední pravomoci) je projednána v oddíle 5.

²⁸⁶ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, výrok a body 73–75.

4.3.1 Zásada: odstranění zneužívajících smluvních ujednání a zákaz jejich revize

Podle čl. 6 odst. 1 nejsou sice zneužívající smluvní ujednání pro spotřebitele závazná, zbývající část smlouvy je však pro strany i nadále závazná, „může-li existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání“. Soudní dvůr²⁸⁷ opakovaně zdůraznil, že

„[...] vnitrostátní soud, který rozhoduje o zneužívajícím smluvním ujednání, musí v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 pouze toto ujednání nepoužít, aby vůči spotřebiteli nevyvolávalo závazné účinky, avšak nemá pravomoc měnit jeho obsah. Kromě změny vyplývající ze zrušení uvedeného ujednání musí totiž tato smlouva v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence smlouvy právně možná [...]”²⁸⁸.“

To například s ohledem na zneužívající sankční doložky znamená, že vnitrostátní soudy nemohou snížit částku splatnou podle smluvního ujednání na přijatelnou výši, nýbrž musí dotyčné ujednání zamítnout v celém rozsahu²⁸⁹.

Revize zneužívajících smluvních ujednání by ve skutečnosti znamenala, že dotyčná ujednání zůstávají částečně závazná a že by prodávající nebo poskytovatelé měli z jejich uplatňování do jisté míry prospěch. To by oslabilo účinnost ustanovení čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a odstranilo odrazující účinek, jehož má toto ustanovení dosáhnout tím, že se zneužívající smluvní ujednání považují za nezávazná²⁹⁰. Zrušení tohoto odrazujícího účinku by nebylo rovněž v souladu s cílem bojovat proti dalšímu používání zneužívajících smluvních ujednání, jak se odráží v ustanovení čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních²⁹¹.

Podle stejné logiky je nepřipustné rovněž **částečné zrušení** zneužívajícího smluvního ujednání, jelikož obecně by bylo rovnocenné revizi smluvního ujednání změnou jeho podstaty²⁹².

²⁸⁷ Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, bod 73. Ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, stanovil Soudní dvůr základní zásady týkající se důsledků, které je třeba vyvodit z nezávaznosti zneužívajících smluvních ujednání. Tyto zásady byly potvrzeny v četných rozsudcích, např. ve věci Asbeek Brusse, C-488/11; ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13; ve spojených věcech Unicaja Banco y Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13; ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 71 a ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bodech 57–61.

²⁸⁸ Odkaz na rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 71 a citovanou judikaturu.

²⁸⁹ Např. rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 59: „[...] čl. 6 odst. 1 směrnice nelze vykládat v tom smyslu, že umožňuje vnitrostátnímu soudu snížit pokutu uloženou spotřebiteli namísto vyloučení použití celé dotčené klauzule ve vztahu k uvedenému spotřebiteli, pokud určí zneužívající povahu klauzule o smluvní pokutě obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem [...]“.

²⁹⁰ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 60 a 62.

²⁹¹ Např. rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 58: „Soudní dvůr dále uvedl, že tento výklad je mimoto podpořen cílem a obecnou systematikou směrnice. V tomto ohledu připomněl, že vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, na němž spočívá ochrana zaručená spotřebitelům, směrnice ukládá členským státům povinnost – jak vyplývá z jejího čl. 7 odst. 1 – zajistit přiměřené a účinné prostředky „zabraňující dalšímu používání zneužívajících klauzulí ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli“. Pokud by přitom vnitrostátní soud mohl měnit obsah zneužívajících klauzulí v takových smlouvách, splnění dlouhodobého cíle stanoveného v článku 7 směrnice by mohlo být ohroženo, jelikož by došlo k oslabení odrazujícího účinku pro prodávající a poskytovatele spočívajícího v tom, že se takové zneužívající klauzule vůči spotřebiteli jednoduše neuplatní (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, body 66 až 69).“

²⁹² Soudní dvůr toto potvrdil v rozsudku ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bodě 55: „V projednávané věci by pouhé odstranění důvodu splatnosti, který činí ujednání dotčená v původních řízeních zneužívajícími, v konečném důsledku vedlo ke změně obsahu těchto ujednání s dopadem

To se může lišit pouze v případech, kdy se to, co se jeví jako jedno „smluvní ujednání“, ve skutečnosti skládá z různých smluvních ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1. Tak tomu může být zejména tehdy, pokud určité smluvní ujednání obsahuje dvě (či více) ustanovení, která lze vzájemně oddělit tak, že jedno z nich lze zrušit, přičemž zbývající ustanovení jsou stále jasná a srozumitelná a lze je posoudit na základě jejich vlastní skutkové podstaty.

Soudní dvůr dosud poskytl s ohledem na kritéria pro určování toho, co představuje smluvní ujednání samo o sobě, pouze několik málo vodítek. Rozlišuje například mezi smluvními ujednáními, která stanoví základní povinnosti spotřebitele splatit úvěr v dané měně, a ujednáními, která určují mechanismus přepočtu měny²⁹³ a jež tudíž z podstaty věci představují samostatná smluvní ujednání. Totéž platí pro ujednání, která stanoví cenu, kterou má spotřebitel uhradit, jakož i pro mechanismus změny ceny v rámci dlouhodobých smluvních vztahů²⁹⁴.

Soudní dvůr²⁹⁵ rozlišuje také mezi ujednáním, jež stanoví běžnou úrokovou sazbu, která má být hrazena u hypotečního úvěru, a ujednáním o úrocích z prodlení, a to i v případě, je-li úrok z prodlení vymezen jako navýšení běžné úrokové sazby. Poté, co Soudní dvůr konstatoval, že běžný úrok a úrok z prodlení mají velmi odlišné funkce, objasnil, že

„[...] tento závěr je třeba použít bez ohledu na to, jakým způsobem jsou vypracována smluvní ujednání stanovící sazbu úroků z prodlení a smluvní ujednání stanovící sazbu běžných úroků. Především pak tato ujednání platí nejen, když je sazba úroků z prodlení stanovena odděleně od sazby běžných úroků v odlišném ujednání, ale i tehdy, pokud je sazba úroků z prodlení stanovena ve formě navýšení sazby běžných úroků o určité procentní body. V tomto posledně uvedeném případě, kdy zneužívající ujednání spočívá v tomto navýšení, vyžaduje směrnice 93/13 pouze vyrušení uvedeného navýšení.“

V souvislosti s částečným zrušením Soudní dvůr dosud neuvedl, zda je se směrnicí o zneužívajících ujednáních slučitelná tzv. „doktrína modré tužky“, kterou uplatňuje například německý nejvyšší soud²⁹⁶. Podle této doktríny se rozlišuje mezi nepřipustnou revizí²⁹⁷ smluvního ujednání a přípustným zrušením zneužívajícího ustanovení obsaženého ve smluvním ujednání, pokud lze zbývající obsah ujednání použít bez dalšího zásahu. Soudní dvůr však v souvislosti s ujednáním ve smlouvě o hypotečním úvěru, které bance umožňovalo požadovat splacení celého úvěru poté, co spotřebitel nezaplatil jednu měsíční splátku, rozhodl, že povinnost předčasného splacení *nelze oddělit* od podmínky (pouze) jedné nesplacené měsíční splátky, *aniž by se změnila podstata* těchto ujednání. V daném případě proto nebyla doložka oddělitelná.

Stručně řečeno,

na jejich podstatu. Proto nelze připustit částečné zachování uvedených ujednání, neboť by mohlo přímo ohrozit odrazující účinek, který je připomenut v předchozím bodě tohoto rozsudku.“

²⁹³ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13 a rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16 ve spojení s čl. 4 odst. 2.

²⁹⁴ Rozsudek ve věci Intel, C-472/11 a rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11.

²⁹⁵ Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, zejména body 76 a 77.

²⁹⁶ V rozsudku ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, se Soudní dvůr k této otázce přímo nevyjádřil, ačkoli španělský nejvyšší soud v rozsudku ve věci C-70/17 na tuto doktrínu výslovně odkázal.

²⁹⁷ Na niž se v německé doktríně a judikatuře odkazuje rovněž jako na „*geltungserhaltende Reduktion*“.

- s ohledem na oddělitelnost smluvních ujednání je rozhodující obsah nebo funkce konkrétních ustanovení, a nikoli způsob, jakým jsou v dané smlouvě uvedena, a
- částečné zrušení není možné, pokud jsou dvě části smluvního ujednání natolik propojené, že by zrušení jedné části podstatně ovlivnilo podstatu zbývajících smluvních ujednání.

V této souvislosti není vyloučeno, že jeden odstavec/bod ve smlouvě obsahuje více než jedno smluvní ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních. Naopak je možné, že dva odstavce/body či dokonce ustanovení v různých dokumentech tvoří vzhledem k jejich obsahu jediné smluvní ujednání.

Zásada, že vnitrostátní soudy nemohou zneužívající smluvní ujednání revidovat, platí bez ohledu na to, zda na zneužívající povahu upozorní spotřebitel, nebo je posouzena z úřední pravomoci.

Touto zásadou však není dotčeno právo smluvních stran v rámci smluvní svobody pozměnit nebo nahradit zneužívající smluvní ujednání novým smluvním ujednáním. Je-li nové ujednání smluvním ujednáním ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních, bude je nutno posoudit na základě jeho podstaty podle článků 3, 4 a 5 této směrnice. Změna nebo nahrazení zneužívajícího smluvního ujednání nemůže současně v zásadě zrušit práva spotřebitele, která vyplývají z nezávaznosti pozměněného/nahrazeného ujednání, jako jsou žádosti o vrácení²⁹⁸. Soudní dvůr může tyto otázky blíže objasnit v souvislosti s tzv. smlouvami o novaci²⁹⁹.

Zásada, že zneužívající smluvní ujednání musí být ze smlouvy odstraněny, zatímco zbývajících část smlouvy je pro smluvní strany i nadále závazná, nezpůsobuje problémy v případech, kdy lze smlouvu plnit i bez zneužívajících smluvních ujednání. Tak tomu může být například u smluvních sankcí, jako jsou úroky z prodlení³⁰⁰, u doložek omezujících odpovědnost obchodníka za nesprávné plnění smlouvy nebo u doložek o volbě rozhodného práva a příslušnosti či rozhodčích doložek. Složitější případy jsou projednány v oddíle 4.3.2.

4.3.2 Výjimka: zaplnění mezer ve smlouvě, aby se zabránilo její neplatnosti

Podle čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních je zbývajících část smlouvy platná pouze tehdy, „může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ustanovení“.

Rozhodnutí o tom, zda je možné pokračování smlouvy bez zneužívajícího ustanovení, vyžaduje „*právní posouzení podle platných vnitrostátních právních předpisů*“³⁰¹. To znamená analýzu jednotlivých případů, zda smlouva může být z právního nebo technického hlediska plněna bez zneužívajícího smluvního ujednání. Posouzení se tudíž nemůže zakládat na čistě ekonomických aspektech. Posouzení, zda může smlouva i nadále existovat, musí být *objektivní*, tj. nemůže vycházet ze zájmů pouze jedné smluvní strany³⁰². To bude znamenat, že by nemělo být podstatné, zda by prodávající nebo poskytovatel smlouvy bez zneužívajícího ujednání neuzavřel, nebo zda zrušení ujednání činí smlouvu z ekonomického hlediska méně přitažlivou.

²⁹⁸ Oddíl 5.4.

²⁹⁹ Věc Ibercaja, C-452/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána).

³⁰⁰ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10; rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11; rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17 atd.

³⁰¹ V rozsudku ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bodě 65 a v rozsudku ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bodě 57 Soudní dvůr konstatoval, že „*tato smlouva [musí] v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence smlouvy právně možná*“.

³⁰² Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 32, rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 51.

Smlouvu nelze splnit, tj. „nemůže nadále existovat“, je-li zrušeno ujednání, které vymezuje hlavní předmět smlouvy, nebo ujednání, které je nezbytné pro výpočet odměny, kterou má spotřebitel zaplatit³⁰³. To se vztahuje například na určení měny, v níž mají být provedeny platby³⁰⁴, nebo na ujednání, které stanoví směnný kurz za účelem výpočtu splátek úvěru v cizí měně³⁰⁵.

Současně je třeba vzít v úvahu skutečnost, že cílem ustanovení čl. 6 odst. 1 je obnovit rovnováhu mezi smluvními stranami odstraněním zneužívajících ujednání ze smlouvy, přičemž je v zásadě zachována platnost smlouvy jako celku, a nikoli zrušit platnost všech smluv, které obsahují zneužívající ujednání³⁰⁶. Členské státy však mohou stanovit, že smlouva obsahující zneužívající ujednání může být jako celek prohlášena za neplatnou, pokud to zajišťuje lepší ochranu spotřebitele³⁰⁷.

Zrušení smlouvy může mít pro spotřebitele negativní důsledky, například povinnost splatit celý úvěr okamžitě namísto v dohodnutých splátkách, což může být v rozporu s ochranou, kterou má směrnice o zneužívajících ujednáních zajistit. Soudní dvůr³⁰⁸ proto uznal, že výjimečně mohou vnitrostátní soudy za určitých podmínek nahradit zneužívající klauzuli dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva, aby se zamezilo zrušení smlouvy. V souvislosti s případem, kdy využití dispozitivního ustanovení zabránilo zrušení smlouvy o úvěru indexovaného v cizí měně kvůli zneužívající povaze mechanismu přepočtu měny, Soudní dvůr konstatoval:

„80 Neplyne však z toho, že za takové situace, jaká nastala v původním řízení, by čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 bránil tomu, aby vnitrostátní soud s použitím zásad smluvního práva zrušil zneužívající klauzuli a nahradil dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva.

81 Naopak nahrazení zneužívající klauzule takovým ustanovením, u něhož se má, jak vyplývá z třináctého bodu odůvodnění směrnice 93/13, za to, že neobsahuje zneužívající klauzule, je tím, že vede k tomu, že smlouva může nadále existovat navzdory zrušení klauzule III/2 a být i nadále pro smluvní strany závazná, plně odůvodněno účelem směrnice 93/13.“

Soudní dvůr dále objasnil, že by „zvláště nepříznivé důsledky“ zrušení smlouvy pro spotřebitele mohly ohrozit zamýšlený odrazující účinek odstranění zneužívajícího smluvního ujednání³⁰⁹.

Podle dosavadní judikatury³¹⁰ proto musí vnitrostátní soudy před nahrazením zneužívajících smluvních ujednání „dispozitivními ustanoveními vnitrostátního práva“ posoudit, zda

³⁰³ Rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 52.

³⁰⁴ Rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16, body 35 a 37.

³⁰⁵ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13.

³⁰⁶ Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 31; rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 51; rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 82, a rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 40.

³⁰⁷ Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 35.

³⁰⁸ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, body 80 a 81.

³⁰⁹ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bod 83.

³¹⁰ Soudní dvůr potvrdil zásady stanovené v rozsudku ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, bodě 85 v rozsudku ve spojených věcech Unicaja Banco y Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13, bodě 33 a v rozsudku ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, bodě 74 a v rozsudku ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bodech 56–63.

- by *objektivně* odstranění zneužívajícího smluvního ujednání jinak vedlo k zrušení celé smlouvy
- a zda to má pro spotřebitele *zvláště nepříznivé důsledky*³¹¹ s ohledem na všechna příslušná ustanovení vnitrostátního práva, včetně procesních pravidel³¹².

Směrnice o zneužívajících ujednáních pojem „**dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva**“ nedefinuje ani nepoužívá. V jiném kontextu odkazuje na „*pravidla, která se v souladu s právními předpisy používají mezi smluvními stranami, pokud nevznikla žádná jiná ujednání*“. Tato kvazidefinice odráží to, co se obecně chápe jako funkce dispozitivních ustanovení, a při uplatňování tohoto pojmu v souvislosti s čl. 6 odst. 1 Soudní dvůr skutečně odkazuje na třináctý bod odůvodnění směrnice o zneužívajících ujednáních³¹³.

Soudní dvůr může výklad pojmu „dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva“ dále rozšířit. Může například objasnit, zda se týká výhradně ustanovení, která upravují konkrétně práva a povinnosti smluvních stran, nebo zda může zahrnovat také obecná ustanovení smluvního práva³¹⁴. Pokud tato obecná ustanovení umožňují kreativní přizpůsobení smlouvy, vyvstává otázka, zda to ve skutečnosti neodpovídá nepřípustné „revizi“ příslušných smluvních ujednání³¹⁵.

Soudní dvůr uvedl³¹⁶, že aby se zabránilo zrušení smlouvy, lze *za určitých okolností* k nahrazení zneužívajícího smluvního ujednání použít zákonná ustanovení, která slouží jako vzor nebo výchozí bod pro smluvní ujednání, z technického hlediska však nejsou dispozitivními ustanoveními.

Soudní dvůr může rovněž ještě objasnit, zda za určitých velmi specifických okolností mohou být přípustné jiné formy zaplnění mezery vzniklé po odstranění zneužívajícího smluvního ujednání³¹⁷.

Při posuzování **zvláště nepříznivých důsledků pro spotřebitele** musí vzít vnitrostátní soudy v úvahu *zájmy spotřebitele* v době, kdy je dotyčná otázka předložena vnitrostátnímu soudu³¹⁸.

³¹¹ Soudní dvůr zdůraznil podmínku, že důsledky musí být pro spotřebitele „zvláště nepříznivé“, takže tento by byl „sankcionován“, v rozsudcích ve věcech Dunai, C-118/17, bodě 54, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, bodě 74, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, bodě 61, nebo že to je „v rozporu se zájmy“ spotřebitele v rozsudku ve věci Dunai, bodě 55.

³¹² Rozsudek ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, body 61 a 62.

³¹³ Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, body 80–81; rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 26; rozsudek ve věci Barclays Bank, C-280/13, body 31 a 42; usnesení ve věci Banco Popular Español a PL Salvador, C-7/16, bod 21; usnesení ve věci Woonhaven Antwerpen BV CVBA v. Berkani a Hajji, C-446/17, bod 25.

³¹⁴ Věc Dziubak, C-260/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána). Tato věc se týká mimo jiné důsledků, které budou vyvozeny z možné neplatnosti smluvního ujednání, jež stanoví mechanismus přepočtu měny u úvěru v cizí měně.

³¹⁵ Ve svém stanovisku ze dne 14. května 2019 ve věci Dziubak, C-260/18, má generální advokát Pitruzzella za to, že pojem „dispozitivní ustanovení“ je nutno vykládat úzce v tom smyslu, že se vztahuje pouze na ustanovení, která mohou jako taková nahradit zneužívající smluvní ujednání, aniž by byla zapotřebí „kreativita“ soudece, neboť tato „kreativita“ by podle jeho názoru odpovídala revizi zneužívajících smluvních ujednání (body 77–79).

³¹⁶ Rozsudek ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bod 59.

³¹⁷ Věc Gómez del Moral Guasch, C-126/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána), která se týká možného zrušení odkazu na index pro platnou úrokovou sazbu ve smlouvě o hypotečním úvěru. Pokud by toto smluvní ujednání bylo zneužívající, neexistovala by žádná dohoda ohledně platné úrokové sazby.

³¹⁸ Stanovisko generálního advokáta Pitruzzelly ze dne 14. května 2019 ve věci Dziubak, C-260/18, bod 60. To je třeba odlišit od posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání podle čl. 3 odst. 1, při němž se berou v úvahu okolnosti v době uzavření smlouvy.

Soudní dvůr upřesnil, že v případech, kdy je po odstranění zneužívajícího smluvního ujednání pokračování smlouvy právně nemožné *a kdy by pokračování smlouvy bylo v rozporu se zájmy spotřebitele*, nemohou vnitrostátní soudy zachovat platnost smlouvy³¹⁹. V těchto případech nesmí tedy vnitrostátní právo bránit spotřebitelům v tom, aby se spoléhali na neplatnost smlouvy podle čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních³²⁰.

Soudní dvůr dosud výslovně³²¹ nerozhodl o tom, zda musí vnitrostátní soud zjistit zájem spotřebitele na neplatnosti smlouvy výhradně na základě objektivních kritérií, nebo podle preferencí spotřebitele, které tento uvede v řízení. Existují však pádné argumenty pro respektování preferencí spotřebitele vzhledem ke skutečnosti, že spotřebitel může během soudního řízení na uplatnění zneužívajícího ujednání dokonce trvat³²².

4.3.3 Uplatnění dispozitivních ustanovení v ostatních případech

Soudní dvůr doposud nerozhodl konkrétně o otázce, zda lze dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva použít v případě, kdy zrušení smluvního ujednání nevede k neplatnosti smlouvy, jako jsou doložky o sankcích, neznamená to však „revizi“ zneužívajícího ujednání ze strany vnitrostátního soudu. Soudní dvůr³²³ rozhodl, že přístup nejvyššího vnitrostátního soudu, který po odstranění zneužívajícího ustanovení o úrocích z prodlení ze smlouvy neuplatnil zákonné úroky z prodlení, byl v souladu se směrnicí o zneužívajících ujednáních. Soudní dvůr však nevedl, že tento výsledek vyžaduje směrnice o zneužívajících ujednáních. Z judikatury projednané v oddíle 4.3.2 však může vyplývat, že dispozitivní ustanovení lze použít pouze tehdy, pokud by smlouva byla jinak absolutně neplatná.

4.3.4 Možné použití zneužívajících smluvních ujednání navzdory jejich zneužívající povaze³²⁴

Soudní dvůr³²⁵ konstatoval, že v případech, kdy smlouva může nadále existovat i bez zneužívajícího ujednání³²⁶, a poté, co soudce spotřebitele informoval o zneužívající povaze a nezávaznosti zneužívajícího smluvního ujednání, se spotřebitel může rozhodnout, že této ochrany nevyužije, takže smluvní ujednání se fakticky uplatní.

4.4 Vrácení výhod získaných prostřednictvím zneužívajících smluvních ujednání

Jiným důsledkem nezávaznosti zneužívajících smluvních ujednání je skutečnost, že pokud spotřebitelé na základě těchto ujednání uskutečnili platby, musí mít nárok na jejich vrácení³²⁷:

³¹⁹ Rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 55.

³²⁰ Rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, body 51–55.

³²¹ V rozsudku ve věci Dunai, C-118/17, bodech 53–55 se zdálo, že se zájem spotřebitele na neplatnosti smlouvy shoduje se žádostí spotřebitele. Ve svém stanovisku ze dne 14. května 2019 ve věci Dziubak, C-260/18, bodě 67 se generální advokát Pitruzzella domnívá, že rozhodující jsou preference spotřebitele. V rozsudku ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria, C-70/17 a C-179/17, bodech 61 a 62 odkazuje Soudní dvůr na posouzení, které musí vnitrostátní soudce provést na základě platných vnitrostátních právních předpisů, nevylučuje však, aby vnitrostátní soudce předložil tuto otázku spotřebiteli.

³²² Viz oddíl 4.3.3.

³²³ Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-94/16 a C-96/16.

³²⁴ Viz rovněž oddíly 5.5.1 a 5.5.5.

³²⁵ Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08. Viz následně potvrzení např. v rozsudku ve věci Banif Plus Bank, C-472/11, bodech 27 a 35 a v rozsudku ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bodě 63.

³²⁶ Rozsudek ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bod 63.

³²⁷ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 62 a 63, které jsou zde citovány; rozsudek ve věci Sziber, C-483/16, bod 53.

„62 Z toho vyplývá, že povinnost vnitrostátního soudu neaplikovat zneužívající smluvní ujednání, které ukládá uhrazení částek, jež se ukázaly jako bezdůvodné, s sebou v zásadě nese odpovídající restituční účinek vztahující se k těmto částkám.

63 Neexistence takového restitučního účinku by totiž mohla zpochybnit odrazující účinek, který se má podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 7 odst. 1 této směrnice pojit k rozhodnutím o zneužívající povaze ujednání obsažených ve smlouvách uzavřených prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem.“

Tento **restituční účinek** mohou omezit pouze ustanovení týkající se právní jistoty, zejména zásada překážky věci pravomocně rozsouzené a přiměřené prekluzivní lhůty³²⁸. Členské státy, včetně vnitrostátních zákonodárců a soudů, nemohou zároveň časově omezit účinek zjištění, že dané smluvní ujednání je zneužívající³²⁹, a tudíž vyloučit například žádosti o vrácení plateb za dobu předcházející tomuto zjištění³³⁰:

„[...] čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní judikatuře, která omezuje časové restituční účinky spojené s rozhodnutím o zneužívající povaze, ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem jen na částky, které byly podle takového ujednání bezdůvodně uhrazeny po vyhlášení rozhodnutí, v němž byla soudem určena tato zneužívající povaha.“

Soudní dvůr v této souvislosti připomenul, že je na něm samotném, aby na základě zásadního požadavku jednotného a všeobecného použití unijního práva rozhodl o časovém omezení svého výkladu pravidla unijního práva³³¹. Výklad pravidla unijního práva podaný Soudním dvorem musí vnitrostátní soudy obecně uplatňovat také na právní vztahy, které vznikly a jsou založeny před vynesením rozsudku Soudního dvora, neboť jeho výklad stanoví, jak příslušné pravidlo musí nebo má být chápáno a uplatňováno od doby jeho vstupu v platnost³³². Soudní dvůr proto může účinek svých rozhodnutí časově omezit pouze ve „zcela výjimečných případech“ při uplatňování obecné zásady právní jistoty, jsou-li splněny dvě kumulativní podmínky: i) účastníci trhu jednali v dobré víře a ii) kvůli „zpětnému“ uplatňování judikatury Soudního dvora existuje riziko závažných obtíží³³³.

³²⁸ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 67–69.

³²⁹ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 70–71. Soudní dvůr jednoznačně rozlišuje toto časové omezení od přiměřených prekluzivních lhůt pro podání žaloby, které jsou stanoveny ve vnitrostátních právních předpisech.

³³⁰ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15. Citovaná část je převzata z výroku.

³³¹ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 70 s odkazem na rozsudek ve věci Barra a další, 309/85, bod 13.

³³² Rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 58 s odkazy na předchozí judikaturu.

³³³ Rozsudek ve věci RWE Vertrieb, C-92/11, bod 59 s odkazy na předchozí judikaturu.

5. Prostředky nápravy a procesní záruky vyžadované v čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních

5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad rovnocennosti a efektivity obecně

Článek 6

1. Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotýčných zneužívajících ujednání.

[...]

Článek 7

1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

[...]

Článek 47 Listiny základních práv

Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces

Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem.

[...]

Ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních určují, jakým způsobem mají být spotřebitelé chráněni před zneužívajícími smluvními ujednáními, a vzájemně se doplňují³³⁴.

Důsledky nezávaznosti zneužívajících smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran jsou uvedeny v oddíle 4. Tento oddíl projednává důsledky čl. 6 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a zásad rovnocennosti a efektivity pro procesní pravidla a pravomoci a povinnosti vnitrostátních soudů.

Ustanovení čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních odráží s ohledem na zneužívající smluvní ujednání obecné právo na účinnou právní ochranu v případě porušení práv a svobod zaručených právními předpisy EU, které je zakotveno v článku 47 Listiny základních práv EU³³⁵.

Ačkoliv čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 neobsahují konkrétní procesní pravidla, cílů těchto ustanovení lze dosáhnout pouze tehdy, přispívají-li vnitrostátní procesní pravidla k jejich

³³⁴ Např. rozsudek ve spojených věcech Gutierrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 53–56.

³³⁵ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 59. Soudní dvůr rovněž objasnil, že zásada účinné soudní ochrany je obecnou zásadou unijního práva, která vyplývá z ústavních tradic společných členským státům, byla zakotvena v člancích 6 a 13 EÚLP a je potvrzena v článku 47 Listiny, rozsudek ve spojených věcech Alassini, C-317/08, C-318/08, C319/08 a C-320/08, bod 61.

dosažení a nepředstavují-li neodůvodněné překážky pro spotřebitele, pokud jde o využití ochrany, kterou jim poskytuje směrnice o zneužívajících ujednáních.

Vzhledem k neexistující harmonizaci procesních pravidel v nástroji práva EU zdůraznil Soudní dvůr *procesní autonomii* členských států³³⁶, avšak také jejich odpovědnost za zajištění účinné ochrany práv vyplývajících z unijních právních předpisů³³⁷. Soudní dvůr konstatoval, že pokud procesní pravidla členského státu ovlivňují uplatňování práv stanovených v právních předpisech EU, musí být tato pravidla v souladu se zásadami *rovnocennosti* a *efektivity*³³⁸. Na tyto zásady odkázal jako na provedení obecné povinnosti členských států zajistit soudní ochranu práv jednotlivce vyplývajících z právních předpisů EU³³⁹.

Rovnocennost znamená, že procesní pravidla pro ochranu práv vyplývajících z právních předpisů EU nesmí být méně příznivá než pravidla, která se uplatňují na ochranu podobných práv podle vnitrostátní právní úpravy³⁴⁰ nebo která se týkají obdobných žalob vnitrostátní povahy³⁴¹.

Efektivita znamená, že vnitrostátní procesní pravidla nesmějí fakticky nebo v praxi³⁴² vést k tomu, že pro občany, včetně spotřebitelů, je uplatňování jejich práv plynoucích z právních předpisů EU nemožné či nepřiměřeně obtížné³⁴³.

Soudní dvůr popsal význam *rovnocennosti* a *efektivity* takto³⁴⁴:

„Při neexistenci právní úpravy Společenství v dané oblasti spadá určení příslušných soudů a úprava řízení, jež mají zajistit ochranu práv jednotlivců vyplývajících z práva Společenství, do působnosti vnitrostátních právních řádů jednotlivých členských států. Tato řízení však nesmějí být upravena méně příznivě než v případě odpovídajících řízení, jež se týkají pouze vnitrostátního práva, ani nesmějí v praxi nadměrně ztěžovat nebo znemožňovat výkon práv přiznaných právním řádem Společenství [...].“

Soudní dvůr tyto zásady blíže rozvinul s ohledem na spotřebitelské právo, a zejména s ohledem na směrnici o zneužívajících ujednáních, a vyvodil z nich řadu konkrétních procesních požadavků, které mají zajistit, aby byli spotřebitelé účinně chráněni před zneužívajícími smluvními ujednáními rovněž v probíhajícím soudním řízení.

Podle okolností daného případu a otázek vznesených předkládajícími soudy založil Soudní dvůr tyto požadavky na:

³³⁶ Např. rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, bod 40; rozsudek ve spojených věcech Océano Grupo Editorial, C-240/98 až C-244/98; rozsudek ve věci Mostaza Claro, C-168/05; rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08. Nejnověji rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10; rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08 a rozsudek ve věci Pereničová a Perenič, C-453/10.

³³⁷ Rozsudek ve spojených věcech Alassini, C-317/08, C-318/08, C-319/08 a C-320/08, bod 61.

³³⁸ Rozsudek ve spojených věcech Van Schijndel, C-430/93 a 431/93; rozsudek ve věci Unibet (London) Ltd. a Unibet (International) Ltd., C-432/05; rozsudek ve věci Eco-Swiss China Time Ltd, C-126/97; rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, bod 40.

³³⁹ Rozsudek ve spojených věcech Alassini, C-317/08, C-318/08, C-319/08 a C-320/08, bod 49.

³⁴⁰ Rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14, bod 48; rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, bod 40; rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, bod 31 a citovaná judikatura.

³⁴¹ Rozsudek ve věci Nóra Baczó, C-567/13, body 42–47.

³⁴² V judikatuře Soudního dvora lze nalézt oba výrazy.

³⁴³ rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, bod 40; rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, bod 31 a citovaná judikatura.

³⁴⁴ Rozsudek ve spojených věcech Van Schijndel, C-430/93 a 431/93, bod 17.

- *efektivitě*³⁴⁵ nezávazné povahy zneužívajících smluvních ujednání podle čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních,
- potřebě přiměřených a účinných prostředků, které zabrání dalšímu používání zneužívajících smluvních ujednání podle čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních³⁴⁶,
- základním právem na účinnou právní ochranu podle článku 47 Listiny³⁴⁷
- a v závislosti na platných vnitrostátních právních předpisech na zásadě *rovnocennosti*³⁴⁸.

Soudní dvůr někdy odkazuje na ustanovení čl. 7 odst. 1 podpůrně s odkazem na článek 47 Listiny a na *efektivitu* téměř zaměnitelně jako na právní zdroj záruk souvisejících s účinností procesní ochrany před zneužívajícími smluvními ujednáními³⁴⁹.

Procesní požadavky souvisejí s prostředky nápravy a procesními právy, jež mají k dispozici spotřebitelé, na straně jedné a s povinnostmi vnitrostátních soudů na straně druhé. V zásadě zahrnují zásady, že

- spotřebitelé musí mít s ohledem na zneužívající povahu příslušných smluvních ujednání účinné prostředky nápravy a
- vnitrostátní soudy jsou povinny posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu (z úřední pravomoci).

Soudní dvůr tyto procesní záruky dále rozvinul na základě konkrétních typů řízení a procesních situací, jako je běžné občanskoprávní řízení³⁵⁰, odvolací řízení³⁵¹, rozsudky pro zmeškání³⁵², žaloby na zrušení rozhodčího nálezu³⁵³, výkon rozhodčího nálezu³⁵⁴, žaloby na zdržení se jednání³⁵⁵, různé druhy řízení o platebním rozkazu³⁵⁶, řízení o výkonu hypotečního zástavního práva³⁵⁷, dobrovolné dražby³⁵⁸ a insolvenční řízení³⁵⁹. Soudní dvůr byl rovněž

³⁴⁵ Soudní dvůr uplatňuje *efektivitu* ochrany podle směrnice o zneužívajících ujednáních jako normu při posuzování procesních omezení, jakož i pozitivní požadavek, o němž se opírá zejména kontrola z úřední pravomoci, např. rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 44; rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, bod 4. Viz také rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, body 42–47 týkající se směrnice Evropského parlamentu a Rady 99/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží.

³⁴⁶ Např. rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17.

³⁴⁷ Např. rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17.

³⁴⁸ Např. rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10 a rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11.

³⁴⁹ Např. v rozsudku ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, odkazuje Soudní dvůr na čl. 7 odst. 1, zatímco v rozsudku ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, vychází Soudní dvůr z *efektivity*.

³⁵⁰ Rozsudek ve věci Duarte Hueros, C-32/12, rozsudek ve věci Froukje Faber, C-32/12, jež se oba týkají směrnice Evropského parlamentu a Rady 99/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží, *Úř. věst. L 171, 7.7.1999, s. 12–16*.

³⁵¹ Rozsudky ve věcech Asbeek Brusse, C-488/11 a Erika Jörös, C-397/11.

³⁵² Kdy se žalovaný nedostavil k Soudnímu dvoru; rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, body 24–37.

³⁵³ Rozsudek ve věci Mostaza Claro, C-168/05.

³⁵⁴ Rozsudky ve věcech Mostaza Claro, C-168/05, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10 a rozsudek ve věci Tomášová, C-168/15.

³⁵⁵ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10.

³⁵⁶ Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14; rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17; usnesení ve věci PKO, C-632/17.

³⁵⁷ Např. rozsudek ve věci Mohammed Aziz, C-415/11; rozsudek ve věci Sanchez Morcillo, C-169/14; rozsudek ve věci Erste Bank Hungary, C-32/14; rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14 atd.

požádán, aby posoudil vztah mezi nařízením (ES) č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, a procesními zárukami podle směrnice o zneužívajících ujednáních³⁶⁰.

Ačkoliv se většina rozhodnutí o předběžné otázce týkala případů, kdy spotřebitelé byli v postavení žalovaného nebo dlužníka³⁶¹, Soudní dvůr uplatnil tyto zásady i v řízení, kdy spotřebitel požádal o prohlášení smluvního ujednání za neplatné.

Ačkoliv při posuzování slučitelnosti konkrétních ustanovení se směrnicí o zneužívajících ujednáních je nutno vzít v úvahu souvislosti a zvláštnosti každého typu řízení, **normy a kritéria vypracovaná Soudním dvorem se vztahují na všechny typy řízení.**

Soudní dvůr opakovaně zdůraznil³⁶², že řízení, která věřitelům umožňují rychlejší vymáhání jejich pohledávek na základě jiných titulů než soudních rozhodnutí získaných v řízení ve věci samé a která nezahrnují věcné kontroly ze strany vnitrostátních soudů, nebo znamenají pouze omezené kontroly, nesmějí spotřebitele zbavovat jejich práva na náležitou ochranu před zneužívajícími smluvními ujednáními. To znamená, že **konkrétní typ řízení, který prodávající nebo poskytovatel zvolí, nebo který se uplatňuje jinak, nemůže omezit základní procesní záruky, které vyžaduje směrnice o zneužívajících ujednáních ve prospěch spotřebitelů.** Slovy Soudního dvora³⁶³:

„[...] Specifika řízení však nemohou představovat okolnost, která může mít dopad na právní ochranu, které se musí spotřebitelům dostat na základě ustanovení směrnice 93/13.“

Současně je ve spojení se zásadou *efektivity*³⁶⁴ **nutné přezkoumat vnitrostátní procesní pravidla v jejich příslušném kontextu a v celém jejich rozsahu.** Soudní dvůr³⁶⁵ to vyjádřil takto:

„43 [...] pokud jde o zásadu efektivity, Soudní dvůr mnohokrát připomněl, že každý případ, ve kterém vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být posuzována s přihlédnutím k místu tohoto ustanovení v řízení jako celku, k jeho průběhu a k jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů [...].“

44 Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například právo na obhajobu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení [...].“

³⁵⁸ Rozsudek ve věci Kušionová, C-34/13.

³⁵⁹ Rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14.

³⁶⁰ Spojené věci Bondora, C-453/18 a C-494/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávané).

³⁶¹ Včetně případů, kdy bylo nutné podat opravné prostředky proti usnesení o výkonu rozhodnutí, které si vyžádal prodávající nebo poskytovatel.

³⁶² Např. rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 55; rozsudek ve věci Aziz, C-415/11; usnesení ve věci Pohotovost, C-76/10 a rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-77/14, bod 50.

³⁶³ Rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-77/14, bod 50. Soudní dvůr odkazuje na předchozí rozsudek ve věci Kušionová, C-34/13, body 52 a 53 a další judikaturu citovanou v tomto rozsudku.

³⁶⁴ Nebo čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních.

³⁶⁵ Citované pasáže jsou převzaty z rozsudku ve věci Finanmadrid, C-49/14, bodů 43 a 44. Stejně nebo podobné znění je uvedeno například v rozsudku ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bodě 49, rozsudku ve věci Mohammed Aziz, C-415/11, bodě 5, rozsudku ve věci BBVA, C-8/14, bodě 26, rozsudku ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14, bodě 50, bodech 54 a 55.

To znamená, že je třeba vzít v úvahu ochranu, kterou vnitrostátní pravidla poskytují proti zneužívajícím smluvním ujednáním v různých fázích řízení, například ve fázi před vydáním platebního rozkazu a ve fázi výkonu nebo podání odporu³⁶⁶ nebo v souvislosti s opravnými prostředky proti výkonu hypotečního zástavního práva na základě notářské listiny³⁶⁷.

Vnitrostátní soudy jsou povinny uplatnit tyto procesní záruky i na případy, kdy by jim v tom vnitrostátní předpisy jinak bránily, a nesmí brát v potaz judikaturu nejvyšších vnitrostátních soudů, není-li slučitelná se směrnicí o zneužívajících ujednáních, jak ji vykládá Soudní dvůr³⁶⁸.

Na případy týkající se zneužívajících smluvních ujednání se vztahují všechny procesní záruky vyplývající z práva EU, třebaže nejsou v tomto sdělení výslovně uvedeny. To zahrnuje procesní práva uvedená v článku 47 Listiny, včetně práva na spravedlivý proces³⁶⁹ a rovnosti zbraní³⁷⁰. Zásada účinné soudní ochrany spotřebitelů sama o sobě nepřiznává spotřebitelům právo na soudní řízení ve druhém stupni³⁷¹ za účelem posouzení smluvních ujednání. Toto právo však může být založeno na čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních ve spojení se zásadou rovnosti zbraní, zaručenou v článku 47 Listiny, mají-li v témže řízení prodávající nebo poskytovatelé právo odvolat se proti rozhodnutí ohledně zneužívající povahy smluvních ujednání³⁷².

5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci³⁷³

5.2.1 Vztah k ustanovením čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1

Aby se kompenzovalo strukturálně slabší postavení spotřebitelů, kteří si nemusí být vědomi svých práv, a nemusí proto předložit otázku zneužívající povahy smluvních ujednání, hrají vnitrostátní soudy jakožto neutrální instance aktivní úlohu v řízení týkajícím se zneužívajících smluvních ujednání. Od svého rozsudku ze dne 4. června 2009³⁷⁴ Soudní dvůr opakovaně konstatoval, že **vnitrostátní soudy mají povinnost posoudit zneužívající smluvní ujednání i bez návrhu** (z úřední pravomoci), tj. i v případě, že spotřebitel neupozorní na zneužívající povahu smluvních ujednání:

„1. Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že spotřebitel není zneužívající smluvní klauzuli vázán a že v tomto ohledu není nezbytné, aby tuto klauzuli nejprve úspěšně napadl.

2. Vnitrostátní soud má povinnost posoudit z úřední povinnosti zneužívající charakter

³⁶⁶ Rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14; rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17; usnesení ve věci PKO, C-632/17 a rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17.

³⁶⁷ Rozsudky ve věcech Aziz, C-415/11 a ERSTE Bank Hungary, C-32/14.

³⁶⁸ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 74 odkazující na předchozí judikaturu. Viz také rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 64.

³⁶⁹ Rozsudek ve věci Biuro podróży „Partner“, C-119/15.

³⁷⁰ Rozsudek ve věci Sanchez Morcillo, C-169/14, body 44–51.

³⁷¹ Rozsudek ve věci Sanchez Morcillo, C-169/14, bod 36.

³⁷² Rozsudek ve věci Sanchez Morcillo, C-169/14, body 44–51.

³⁷³ Podrobnější důsledky zásady úřední pravomoci jsou uvedeny v následujících oddílech.

³⁷⁴ Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-240/98–244/98, výrok. Podle dřívější judikatury počínaje rozsudkem ve spojených věcech Océano Grupo Editorial, C-240/98–244/98, která byla potvrzena v řadě následných rozhodnutí, Soudní dvůr vyžadoval, aby vnitrostátní soudy měly *pravomoc* posoudit zneužívající smluvní ujednání i bez návrhu. Tento vývoj judikatury Soudního dvora je objasněn v rozsudku ve věci Milena Tomášová, C-168/15, bodech 28–31.

smluvní klauzule, pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné. Považuje-li takovou smluvní klauzuli za zneužívající, zdrží se jejího použití, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí. Tuto povinnost má vnitrostátní soud i při ověřování své vlastní místní příslušnosti. “

Soudní dvůr tento požadavek opakovaně potvrdil³⁷⁵:

„[...] Soudní dvůr několikrát uvedl, že vnitrostátní soud má povinnost posuzovat zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13 z úřední povinnosti a odstraňovat tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu [...]“³⁷⁶.

Kontrola z úřední pravomoci má dosáhnout výsledku, který se vyžaduje v čl. 6 odst. 1, v jednotlivých případech a přispívá k cíli článku 7, jelikož může působit jako prostředek odrazující od používání zneužívajících smluvních ujednání obecně³⁷⁷. Povinnost kontroly z úřední pravomoci platí tím spíše v případě, kdy spotřebitel v podstatě zpochybní platnost nebo přiměřenost smlouvy, aniž by však odkázal konkrétně na právní předpisy týkající se zneužívajících smluvních ujednání³⁷⁸.

5.2.2 Vztah se zásadami civilního řízení

Ve všech členských státech je hlavní zásadou v občanskoprávním řízení³⁷⁹ dispoziční zásada (nebo zásada autonomie stran). To obvykle znamená, že je na uvážení stran, jak vymezi předmět a rozsah řízení, takže soudce nemůže uznat nárok, který nebyl předložen (*ultra petita*), ani uznat větší nároky, než byly uplatněny (*extra petita*). Obecně se rovněž uznává, že je prvořadou povinností stran uvést skutkovou podstatu, aby doložily své žádosti, a rovněž předložit potřebné důkazy. Každá strana nese obecně důkazní břemeno s ohledem na skutečnosti dokládající její podání, neexistují-li zvláštní ustanovení, která s ohledem na určité otázky důkazní břemeno přesouvají nebo zmírňují.

Obecně se uznává, že ačkoliv strany musí předložit skutečnosti, je na soudu, aby provedl nezbytnou právní kvalifikaci³⁸⁰, což je vyjádřeno v zásadách *da mihi factum dabo tibi jus a iura novit curia*. Je rovněž běžné, že soudy musí uvážit některá imperativní ustanovení, na něž se někdy odkazuje jako na kogentní ustanovení vnitrostátního práva, i bez návrhu, tj. aniž by je k tomu strany vyzvaly.

³⁷⁵ Např. rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 43, který je zde citován.

³⁷⁶ Odkazy na rozsudky ve věci Aziz, C-415/44, bod 46 a citovanou judikaturu a ve věci Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 58.

³⁷⁷ Rozsudek ve věci Mostaza Claro, C-168/05, body 27 a 28; rozsudek ve věci Cofidis, C-473/00, bod 32; rozsudek ve věci Matei a Matei, C-240/98, bod 28.

³⁷⁸ Rozsudek ve věci Erika Jörös, C-397/11, body 30, 35 a 36.

³⁷⁹ Přehled hlavních zásad v členských státech, včetně důsledků pro spotřebitelské spory, je uveden v kapitole 3 studie hodnotící vnitrostátní procesní předpisy a postupy, pokud jde o jejich dopad na volný pohyb soudních rozhodnutí a na rovnocennost a efektivitu procesní ochrany spotřebitele podle spotřebitelského práva EU, JUST/2014/RCON/PR/CIVI/0082 – část 2 Procesní ochrana spotřebitelů.

³⁸⁰ Viz rovněž rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, bod 38.

V tomto obecném rámci existují mezi členskými státy rozdíly, pokud jde o rozsah, v jakém soudy mohou nebo musí zaujímat aktivnější úlohu v řízení³⁸¹, včetně větší vyšetřovací úlohy, například kladením dotazů, naznačováním nebo poskytováním zpětné vazby, avšak rovněž s ohledem na dokazování.

Kontrola zneužívající povahy smluvních ujednání z úřední pravomoci je v zásadě procesním důsledkem skutečnosti, že zneužívající povaha smluvních ujednání a jejich nezávnost představují kogentní ustanovení vnitrostátního práva, která se uplatňují *ex jure* a která představují právní aspekty, jež tudíž nezávisí na tom, zda se jich určitá strana dovolává. Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci proto není v rozporu se základními zásadami civilního řízení, jako je dispoziční zásada. Zvláštní vnitrostátní ustanovení však mohou kontrolu z úřední pravomoci ztěžovat či znemožňovat. Další podrobnosti o takových případech jsou uvedeny v oddílech 5.4, 5.5 a 5.6.

5.2.3 Kontrola z úřední pravomoci a úplná pasivita na straně spotřebitele

Od spotřebitelů se obecně očekává, že aby mohli využít ochrany podle směrnice o zneužívajících ujednáních, budou využívat dostupné prostředky nápravy a nebudou zcela pasivní. Soudní dvůr uznal, že zásada *efektivit*y nemůže jít tak daleko, aby vnitrostátní soud musel zcela vyrovnat úplnou nečinnost spotřebitele³⁸² v případech, kdy může za přiměřených podmínek podat účinný opravný prostředek³⁸³. Pouhá skutečnost, že spotřebitel musí případně zahájit soudní řízení a využít prostředky nápravy, aby docílil ochrany před zneužívajícími smluvními ujednáními, proto *není automaticky* v rozporu se zásadou *efektivit*y³⁸⁴. Z judikatury Soudního dvora současně vyplývá, že vnitrostátní soudy musí posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu také tehdy, jsou-li spotřebitelé zcela pasivní, pokud tento zásah vyžaduje zásada *rovnocennosti*, jak je projednáno v oddíle 5.3, nebo ustanovení čl. 7 odst. 1 či zásada *efektivit*y, jak je uvedeno v oddíle 5.4.

5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady rovnocennosti

5.3.1 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci

Podle zásady *rovnocennosti*³⁸⁵ jsou vnitrostátní soudy povinny posoudit závazná pravidla práva EU i bez návrhu ve všech případech, kdy jim vnitrostátní právní úprava ukládá

³⁸¹ Aktivnější úloha soudců může záviset také na faktorech, jako je skutečnost, zda je jedna strana označena jako slabší strana, např. spotřebitel, nebo zda je určitá strana zastoupena, zejména advokátem.

³⁸² Rozsudek ve věci *Asturcom Telecommunicaciones*, C-40/08, bod 47. Viz také rozsudek ve věci *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, bod 56; rozsudek ve věci *Aziz*, C-415/11, bod 47; rozsudek ve věci *Banif Plus Bank*, C-472/11, bod 24.

³⁸³ Rozsudek ve věci *Asturcom Telecommunicaciones*, C-40/08, body 41–46. V daném případě se spotřebitelka nezúčastnila rozhodčího řízení, které proti ní zahájil obchodník, ani nepodala do dvou měsíců žalobu na neplatnost rozhodčího nálezu. V tomto případě se však Soudní dvůr domníval, že vnitrostátní soudy měly povinnost posoudit soulad rozhodčího nálezu se směrnicí o zneužívajících ujednáních na základě zásady rovnocennosti.

³⁸⁴ Rozsudek ve věci *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, bod 63.

³⁸⁵ Povinnosti z úřední pravomoci založené na zásadě rovnocennosti jsou objasněny například v rozsudku ve spojených věcech *van Schijndel a van Veen*, C-430/93 a C-431/93, bodech 13 a 14 s odkazy na předchozí judikaturu:

„13 Pokud musí soudy na základě vnitrostátního práva vznést i bez návrhu právní otázku založenou na závazných vnitrostátních předpisech, které nepředložily strany, tato povinnost existuje také tehdy, jedná-li se o závazná pravidla Společenství (viz zejména rozsudek ve věci *Rewe v. Landwirtschaftskammer für das Saarland*, 33/76, bod 5).

povinnost nebo jim přinejmenším uděluje pravomoc či právo rozhodnout dle vlastního uvážení, pokud jde o předložení právních otázek na základě závazných vnitrostátních předpisů i bez návrhu. Jak je uvedeno výše, nezávaznost zneužívajících smluvních ujednání stanovená v čl. 6 odst. 1 a všechna ustanovení směrnice o zneužívajících ujednáních, jež jsou nezbytná pro dosažení tohoto cíle, je třeba považovat za *rovnocenné* kogentním normám uznaným v právních řádech členských států. Tento status se bude vztahovat na všechna ustanovení směrnice o zneužívajících ujednáních, která jsou důležitá při posuzování zneužívající povahy smluvního ujednání a vyvození důsledků z tohoto zjištění.

Soudní dvůr³⁸⁶ toto objasnil následovně:

„44 [...] vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, kterou směrnice zajišťuje spotřebitelům, musí být její článek 6 považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, která mají uvnitř vnitrostátního právního řádu status kogentních norem [...]. Je třeba mít za to, že tato kvalifikace se vztahuje na všechna ustanovení směrnice, která jsou nezbytná k dosažení cíle sledovaného uvedeným článkem 6.

45 Z toho vyplývá, že pokud je vnitrostátní soud podle vnitrostátních procesních pravidel příslušný z úřední moci přezkoumat platnost právního aktu s ohledem na vnitrostátní kogentní právní normy, [...] musí tuto pravomoc uplatnit rovněž pro účely posouzení z úřední moci – s ohledem na kritéria stanovená ve směrnici – případné zneužívající povahy klauzule, která spadá do působnosti uvedené směrnice.

46 Je nutné připomenout, že taková povinnost přísluší vnitrostátnímu soudu rovněž tehdy, má-li v rámci vnitrostátního soudního systému pouhou možnost posoudit z úřední moci rozpor mezi takovou klauzulí a vnitrostátními kogentními právními normami [...].“

Vnitrostátní soudy musí proto posoudit zneužívající povahu příslušných smluvních ujednání i bez návrhu, pakliže jim vnitrostátní právo ukládá povinnost nebo dává možnost ověřit z úřední pravomoci soulad s *jakýmkoli kogentními normami* uvedenými v příslušných vnitrostátních předpisech, včetně například právních zákazů, dobrých mravů³⁸⁷ nebo veřejného pořádku obecně³⁸⁸. V tomto ohledu Soudní dvůr³⁸⁹ například uvedl, že v případě:

„kdy soud, který rozhoduje o návrhu na výkon rozhodčího nálezu, může i bez návrhu zastavit výkon tohoto rozhodčího nálezu, pokud je jím dotčenému účastníkovi uloženo plnění, které je objektivně nemožné, právem nedovolené nebo odporuje dobrým mravům, je tedy tento soud povinen, pokud k tomu má k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, posoudit i bez návrhu v rámci exekučního řízení nepřiměřenost sankce³⁹⁰ obsažené ve smlouvě o úvěru nebo v rozhodčí doložce³⁹¹.“

14 Totéž platí, uděluje-li vnitrostátní právo soudům pravomoc rozhodnout dle vlastního uvážení o použití závazných právních norem i bez návrhu. V souladu se zásadou spolupráce stanovenou v článku 5 Smlouvy je na vnitrostátních soudech, aby zajistily právní ochranu osob vyplývající z přímého účinku ustanovení práva Společenství (viz zejména rozsudek ve věci Factortame a další, C-213/89, bod 19).“

³⁸⁶ Např. rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, body 44–46, které jsou zde citovány. V tomto rozsudku odkázal Soudní dvůr rovněž na rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones C-40/08, body 52 a 54, usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, bod 5.

³⁸⁷ Usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10.

³⁸⁸ Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16.

³⁸⁹ Usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10.

³⁹⁰ Viz zejména bod 53 usnesení.

³⁹¹ Viz zejména bod 51 usnesení.

Povinnost kontroly z úřední pravomoci založená na zásadě *rovnocennosti* platí pro všechny typy a fáze řízení, včetně rozsudků pro zmeškání³⁹², odvolacího řízení³⁹³ nebo vykonávacího řízení³⁹⁴ vždy, když vnitrostátní právo vnitrostátní soudce zmocňuje, aby posoudili dodržování kogentních norem.

Vnitrostátní soudy jsou proto povinny uplatňovat příslušná vnitrostátní ustanovení o kontrole z úřední pravomoci obdobně za účelem posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání i bez návrhu³⁹⁵.

Na rozdíl od zásady *efektivity* není tato povinnost závislá na dalším posouzení toho, zda bez takovéto kontroly z úřední pravomoci neexistuje proti zneužívajícím smluvním ujednáním účinná ochrana.

5.3.2 Ostatní povinnosti vyplývající ze zásady *rovnocennosti*

Zásada *rovnocennosti* se vztahuje obdobně na ostatní procesní pravidla. Soudní dvůr³⁹⁶ například rozhodl, že by méně příznivá pravidla pro zásah sdružení na ochranu spotřebitele ve vztahu k odporu proti platebnímu rozkazu na základě zneužívající povahy smluvních ujednání v porovnání s pravidly vztahujícími se na spory týkající se výhradně vnitrostátního práva porušovala zásadu *rovnocennosti*.

Totéž musí platit pro všechny lhůty, právo být vyslechnut, podmínky pro předběžná opatření, právo podat odpor nebo opravný prostředek a všechny ostatní procesní náležitosti.

5.4 Posouzení z úřední pravomoci a účinnost prostředků nápravy

5.4.1 Použitelné kritérium

Podle čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních nebo zásady *efektivity*³⁹⁷ musí vnitrostátní právní předpisy poskytovat prostředky nápravy, které spotřebitelům umožňují poukázat na zneužívající povahu smluvních ujednání, a tyto prostředky nápravy musí být účinné. To znamená, že spotřebitelé musí být schopni uplatnit tyto prostředky nápravy *za přiměřených podmínek*, tj. v tom smyslu, že nesmí existovat požadavky nebo omezení, jež jim *prakticky znemožňují* nebo *nadměrně ztěžují* získání požadované ochrany. Spotřebitelům může být mimoto bráněno ve využití prostředků nápravy nejen z důvodu procesních překážek, nýbrž také z důvodu jejich *omezených znalostí nebo informací*.

Za účelem zjištění, zda existují účinné prostředky nápravy, používá Soudní dvůr³⁹⁸ **obecné kritérium**, pokud jde o to, zda existuje **nezanedbatelné riziko, že spotřebitelé nebudou účinnou ochranu využívat**,

³⁹² Rozsudek ve věci Karel de Grote, C-147/16, body 24–37.

³⁹³ Rozsudek ve věci Erika Jörös, C-397/11, body 30, 35, 36 a 38; rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 45.

³⁹⁴ Např. rozsudek ve věci Asturcom Telecommunicaciones, C-40/08, usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10, rozsudek ve věci Finanmadrid, 49/14.

³⁹⁵ Co se týká otázky možných legislativních úprav, viz oddíl 5.6.

³⁹⁶ Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, bod 1 výroku.

³⁹⁷ Usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 43 a rozsudek ve věci Nóra Baczó, C-567/13, body 52 a 59 jsou příklady, které prokazují, že právo na účinné prostředky nápravy podle čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a článku 47 Listiny je nutno posoudit podle stejných kritérií jako zásadu *efektivity*.

³⁹⁸ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, zejména body 52–54; rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 61–72.

- a to buď z toho důvodu, že zvláštní procesní požadavky nebo omezení nadměrně ztěžují (či dokonce prakticky znemožňují) podání dostupných opravných prostředků,
- **nebo** alternativně z toho důvodu, že spotřebitelé nemají potřebné znalosti ohledně svých práv nebo neobdrží nezbytné informace, aby mohli prostředky nápravy účinně využít.

Toto kritérium se odráží v řadě rozhodnutí, například s ohledem na řízení o platebním rozkazu³⁹⁹:

*„[...] existuje **nezanedbatelné riziko**, že dotyční spotřebitelé nepodají požadovaný odpor buď z důvodu obzvláště krátké lhůty, která je v této souvislosti stanovena, nebo proto, že je od obrany mohou odradit náklady na soudní žalobu, které vzniknou v poměru k částce sporného dluhu, nebo proto, že neznají či si neuvědomují rozsah svých práv, či konečně z důvodu, že návrh na vydání platebního rozkazu podaný prodávajícím nebo poskytovatelem má omezený obsah a spotřebitelé tak disponují neúplnými informacemi [...].“*

Jak je objasněno v oddíle 5.1, ve spojení s *efektivitou* je třeba příslušná procesní pravidla uvážit v celém rozsahu a s přihlédnutím k různým fázím řízení⁴⁰⁰. Příslušné faktory pro posouzení účinnosti jsou projednány v oddíle 5.4.2.

Soudní dvůr konstatoval, že existuje-li **nezanedbatelné riziko**, že spotřebitelé nemusí podat odpor proti platebnímu rozkazu, **musí vnitrostátní soudy posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu v některé fázi řízení, nejpozději však před výkonem rozhodnutí proti spotřebiteli**⁴⁰¹. Slovy Soudního dvora⁴⁰²:

„Efektivní ochrana práv, která ze směrnice 93/13 vyplývá pro spotřebitele, totiž může být zajištěna pouze za podmínky, že vnitrostátní procesní systém umožňuje v rámci řízení o platebním rozkazu nebo řízení o výkonu platebního rozkazu přezkum i bez návrhu případné zneužívající povahy smluvních ujednání obsažených v dotyčné smlouvě [...].“

To znamená, že

- pokud existuje **nezanedbatelné riziko**, že spotřebitel nevyužije opravné prostředky proti platebnímu rozkazu, je soud povinen posoudit zneužívající povahu příslušných smluvních ujednání i bez návrhu *před* vydáním platebního rozkazu⁴⁰³.

Na druhou stranu,

³⁹⁹ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 69. K dalším odkazům patří rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, bod 52; usnesení ve věci Aktiv Kapital Portfolio, C-122/14, bod 37 a rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 54.

⁴⁰⁰ Např. rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, body 43 a 44, s odkazem mimo jiné na rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 49 a rozsudek ve věci Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, bod 34 a rozsudek ve věci Pohotovosť, C-470/12, bod 51.

⁴⁰¹ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, body 44, 61–64 a 71; rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, body 45 a 46; usnesení ve věci Aktiv Kapital Portfolio, C-122/14, bod 30; rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, body 45, 46 a 49 a usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 49. Všechny tyto případy se týkají řízení o platebním rozkazu a vycházejí z rozsudku ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10.

⁴⁰² Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 44.

⁴⁰³ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 57, rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 44 a usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 49.

- jestliže se kontrola z úřední pravomoci neuskuteční před vydáním rozkazu, je nutno ji provést nejpozději ve fázi výkonu⁴⁰⁴.

Obdobně v případě,

- že kontroly provedené v dřívější fázi řízení nezahrnovaly všechna příslušná smluvní ujednání, jsou vnitrostátní soudy povinny posoudit ostatní příslušná smluvní ujednání, a to i bez návrhu, také tehdy, byly-li dřívější kontroly ukončeny rozhodnutím, které má podle vnitrostátních procesních pravidel účinek překážky věci pravomocně rozsouzené⁴⁰⁵.

Soudní dvůr⁴⁰⁶ také upřesnil, že skutečnost, že zneužívající povahu smluvního ujednání před vydáním platebního rozkazu posoudil *soudní úředník s nižším postavením než soudce*, nezajišťuje požadovanou ochranu. To znamená, že pokud existuje nezanedbatelné riziko, že spotřebitel nepodá odpor, musí *soudce* posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání, v případě potřeby i bez návrhu, a to nejpozději ve fázi výkonu.

Co se týká konkrétně vymáhání hypotečního zástavního práva, Soudní dvůr⁴⁰⁷ považoval v zásadě za přijatelné, aby bylo vykonávací řízení zahájeno na základě notářské listiny bez *předchozí soudní* kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci. To je však se směrnicí o zneužívajících ujednáních slučitelné pouze tehdy, mohou-li spotřebitelé podat opravný prostředek proti takovému výkonu za přiměřených podmínek, včetně dostupnosti předběžných opatření, a je-li v řízení ve věci samé zaručena kontrola zneužívající povahy smluvních ujednání z úřední pravomoci.

Výkon hypotečního zástavního práva na základě notářské listiny není proto se směrnicí o zneužívajících ujednáních v souladu, nemají-li spotřebitelé k dispozici účinné prostředky nápravy nebo existuje-li nezanedbatelné riziko, že je spotřebitelé nevyužijí. Účinné prostředky nápravy nejsou například k dispozici tehdy, pokud spotřebitelé nemohou podat námitku proti výkonu na základě zneužívající povahy smluvních ujednání ve vykonávacím řízení, zatímco v řízení ve věci samé, v němž lze zneužívající povahu smluvních ujednání posoudit, nemohou docílit pozastavení vykonávacího řízení⁴⁰⁸.

Logiku těchto zásad je třeba obdobně uplatnit na všechny typy řízení⁴⁰⁹.

5.4.2 Příslušné faktory pro účinnost prostředků nápravy

Při posuzování *účinnosti* prostředků nápravy je nutno vzít v potaz specifika dotyčného řízení. S ohledem na dopad, který mohou mít konkrétní překážky na schopnost spotřebitelů podat opravné prostředky, nebo účinek, který mohou mít v tomto ohledu omezené znalosti a informace, by se mimoto mělo brát v potaz hledisko zranitelnějších spotřebitelů. Tito

⁴⁰⁴ Rozsudek ve věci Finanmadrid, C-19/14. Ve svých závěrech generální advokát Szpunar odkázal na posouzení z úřední pravomoci ve fázi výkonu jako na „poslední možnost“.

⁴⁰⁵ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 2 výroku a bod 52. Ačkoliv se tato věc týká vymáhání hypotečního zástavního práva, stejnou logiku je třeba použít i na ostatní typy řízení. Posouzení pravidel týkajících se překážky věci pravomocně rozsouzené, včetně s ohledem na kontrolu z úřední pravomoci, je konkrétně projednáno v oddíle 5.4.2, v němž je citován mimo jiné bod 52 rozsudku ve věci Banco Primus.

⁴⁰⁶ Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, zejména body 49–54.

⁴⁰⁷ Rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary, C-32/14, bod 65 a výrok.

⁴⁰⁸ Rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 1 výroku a body 43–64.

⁴⁰⁹ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 55; rozsudek ve věci Aziz, C-415/11; usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10 a rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-77/14, bod 50.

spotřebitelé mohou být obzvláště neochotni využít dostupné prostředky nápravy i v případě, jsou-li smluvní ujednání, která byla vůči nim uplatněna, zjevně zneužívající⁴¹⁰.

Níže uvedené **faktory** jsou **alternativní**. To znamená, že neúčinnost prostředku nápravy může být způsobena buď jediným požadavkem, například vysokými nebo diskriminačními soudními poplatky⁴¹¹, nebo kombinací různých požadavků, například krátké lhůty ve spojení s potřebou využít služeb právníka⁴¹² nebo nutností předložit podrobná podání⁴¹³. Ačkoliv se většina níže uvedených aspektů týká procesního práva, v této souvislosti není podstatné, zda se daný faktor v příslušném členském státě považuje za záležitost procesního nebo hmotného práva⁴¹⁴. Níže uvedený seznam není úplný, odráží však nejčastější příklady vyplývající z judikatury Soudního dvora.

- Pravidla pro určení příslušnosti

Soudní dvůr uvedl, že se právo na účinnou právní ochranu vztahuje na pravidla pro určení příslušnosti, jakož i na jednacím řád⁴¹⁵. Ačkoliv nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřelované znění)⁴¹⁶ obsahuje pravidla chránící spotřebitele ve vztahu k přeshraničnímu řízení⁴¹⁷, ve vnitrostátních právních předpisech týkajících se příslušnosti v řízeních v daném členském státě podobná ochrana existovat nemusí. Pravidla pro určení příslušnosti, která přímo či nepřímo⁴¹⁸ ukládají spotřebitelům povinnost podat žalobu nebo se bránit u soudů, které se nacházejí v určité vzdálenosti od místa jejich bydliště, mohou spotřebitele odrazovat od využití prostředků nápravy, zejména tehdy, vyžaduje-li se v daném řízení fyzická přítomnost⁴¹⁹. V tomto případě musí vnitrostátní soudy přezkoumat, zda vzdálenost k soudu představuje pro spotřebitele příliš vysoké cestovní výdaje, takže jej odrazuje od dostavení se k soudnímu řízení, které bylo proti němu zahájeno⁴²⁰.

Avšak skutečnost, že určitou věc nemůže projednat místní soud, nýbrž soud vyššího stupně, který se nachází ve větší vzdálenosti a může požadovat vyšší poplatky, neznamená automaticky porušení čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních⁴²¹. Spotřebitelské

⁴¹⁰ Např. usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10 a rozsudek ve věci Milena Tomášová, C-168/15.

⁴¹¹ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, body 67 a 68.

⁴¹² Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 52.

⁴¹³ Pokud musí spotřebitel na napadený akt, např. soudní příkaz, okamžitě podat stížnosti a uvést příslušné skutečnosti a předložit důkazy, rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, body 65 a 66.

⁴¹⁴ To může být sporné například s ohledem na prekluzivní lhůty.

⁴¹⁵ Usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 45.

⁴¹⁶ *Úř. věst. L 351, 20.12.2012*; toto nařízení zrušilo nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, *Úř. věst. L 12, 2001, s. 1*.

⁴¹⁷ Podle čl. 17 odst. 3 nařízení (EU) č. 1215/2012 se tato pravidla nevztahují na přepravní smlouvy, kromě případu, kdy smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně. Články 19 a 25 nařízení (EU) č. 1215/2012 mimoto smluvním stranám umožňují odchýlit se v určitých případech od pravidel pro určení příslušnosti. Soudní dvůr byl požádán o výklad v tomto ohledu ve věci EN, FM, GL v. Ryanair, C-629/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávána).

⁴¹⁸ Například tím, že prodávajícímu nebo poskytovateli umožňuje žalovat spotřebitele u jiného soudu, než je soud v místě jeho bydliště.

⁴¹⁹ V rozsudku ve spojených věcech Océano Grupo Editorial, C-240/98 až C-244/98, bodě 21 se Soudní dvůr domníval, že takovéto dohody o příslušnosti v nesjednaných smluvních ujednáních splňují všechna kritéria pro to, aby se pro účely směrnice o zneužívajících ujednáních považovaly za zneužívající.

⁴²⁰ Rozsudek ve věci Aqua Med, C-266/18, bod 54, rozsudek ve věci Baczó a Vizsnyiczai, C-567/13, body 49 až 59.

⁴²¹ Rozsudek ve věci Baczó a Vizsnyiczai, C-567/13, body 55–59.

organizace, které podávají kolektivní žaloby, se mimoto nenacházejí ve stejném postavení jako jednotliví spotřebitelé, pokud jde o pravidla pro určení příslušnosti⁴²².

- Lhůty

Podle ustálené judikatury je stanovení „přiměřených“ lhůt pro zahájení řízení v zájmu právní jistoty slučitelné s právem EU⁴²³. Přiměřené lhůty nejsou samy o sobě schopny prakticky znemožňovat či nadměrně ztěžovat výkon práv vyplývajících z právních předpisů EU⁴²⁴.

Krátké lhůty mohou být problematické už z toho důvodu, že dávají spotřebitelům jen málo času na zvážení jejich možností, což může často vyžadovat právní posouzení, včetně nutnosti vyžádat si právní poradenství. Soudní dvůr dosud posuzoval délku lhůt v jednotlivých případech a většinou v souvislosti s jinými okolnostmi, takže *neexistuje absolutní měřítko toho, které lhůty jsou přiměřené a které nikoli*.

Soudní dvůr tak uvedl, že dvouměsíční lhůta od doručení rozhodčího nálezu pro jeho napadení je přiměřená⁴²⁵. Naopak Soudní dvůr⁴²⁶ pokládal za „obzvláště krátkou“ dvacetidenní lhůtu pro podání odporu proti platebnímu rozkazu, vzal však v úvahu také povinné právní zastoupení a související poplatky, které mohou spotřebitele odrazovat od toho, aby se hájili.

V souvislosti s mimosoudním vymáháním zástavního práva⁴²⁷ vzal Soudní dvůr v úvahu skutečnost, že prodej v dražbě bylo možno napadnout do 30 dnů po oznámení výkonu zástavního práva a spotřebitelé mohli jednat ve lhůtě tří měsíců od příklepu. Mimoto byla k dispozici předběžná opatření pro pozastavení nebo ukončení výkonu během věcného posouzení. Na tomto základě dospěl Soudní dvůr k závěru, že dotyčné právní předpisy neztěžují spotřebitelům nadměrně možnost využít ochranu podle směrnice o zneužívajících ujednáních.

Pokud jde o režim přechodu na nové právo podat námitku proti výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou na základě zneužívající povahy smluvních ujednání⁴²⁸, Soudní dvůr⁴²⁹ rozhodl, že čtyřtýdenní lhůta pro podání námítky v souvislosti s probíhajícím řízením je v zásadě vhodná a přiměřená⁴³⁰. Soudní dvůr však konstatoval, že skutečnost, že dotyční spotřebitelé byli o tomto právu informováni pouze prostřednictvím úředního věstníku členského státu, a nikoli osobně příslušným soudem⁴³¹, znamenala nezanedbatelné riziko toho, že lhůta uplyne, aniž by spotřebitelé mohli uplatnit svá práva, což porušovalo zásadu efektivity, a tudíž směrnici o zneužívajících ujednáních⁴³².

⁴²² Rozsudek ve věci Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12.

⁴²³ Rozsudek ve věci Rewe-Zentralfinanz a Rewe-Zentral, 33/76, bod 5; rozsudek ve věci Palmisani, C-261/95, bod 28 a rozsudek ve věci Kempter, C-2/06, bod 58; rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, bod 41.

⁴²⁴ Rozsudek ve věci Grundig Italiana, C-255/00, bod 34; rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, bod 41.

⁴²⁵ Rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, body 44–46.

⁴²⁶ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10 body 52–54.

⁴²⁷ Rozsudek ve věci Kušionová, C-34/13, zejména bod 55.

⁴²⁸ Zavedeno na základě rozsudku Soudního dvora ve věci Aziz, C-415/11.

⁴²⁹ Rozsudek ve věci BBVA, C-8/14.

⁴³⁰ Rozsudek ve věci BBVA, C-8/14, body 30 a 31.

⁴³¹ Rozsudek ve věci BBVA, C-8/14, body 33–42 a výrok. Lhůta začala běžet dnem následujícím po zveřejnění nového zákona v Úředním věstníku.

⁴³² Rozsudek ve věci BBVA, C-8/14, body 40 a 41.

Soudní dvůr odkázal na dvoutýdenní lhůtu pro podání odporu proti platebnímu rozkazu na základě směnky jako na „krátkou časovou lhůtu“⁴³³. Měl za to, že tato lhůta je obzvláště problematická v případě, že žalovaný musí v této dvoutýdenní lhůtě zajistit svou obhajobu podáním veškerých stížností a předložením skutečností a důkazů.

Soudní dvůr⁴³⁴ také konstatoval, že patnáctidenní lhůta ve spojení s požadavkem na odůvodnění odporu proti platebnímu rozkazu může spotřebitele odrazovat od využití tohoto prostředku nápravy.

- Doručování

Skutečnost, že spotřebitel je o opatření nebo rozhodnutí, které lze napadnout, vyrozuměn před tím, než začne běžet příslušná lhůta, poskytuje alespoň minimální záruku, že spotřebitel je o existenci příslušného opatření nebo rozhodnutí informován⁴³⁵. Požadavek na doručování spolu s informacemi, které jsou spotřebitelům poskytnuty při doručení dokumentu, může být důležitý rovněž při posuzování rizika toho, že spotřebitelé nevyužijí dostupné prostředky nápravy.

- Právní poplatky a povinné právní zastoupení

Soudní výlohy a poplatky za právní poradenství a zastupování mohou být samy o sobě rovněž faktorem, který spotřebitele odrazuje od využití prostředků nápravy. Důležitá není jen absolutní výše, nýbrž také například poměr k hodnotě nároku nebo jejich diskriminační charakter. Odměny advokátů je třeba vzít v úvahu v případě, musí-li být spotřebitelé formálně zastoupení advokátem, nebo je-li alespoň v praxi nutné právní zastoupení.

V úvahu je třeba vzít také mechanismy, které mají kompenzovat finanční potíže spotřebitele, jako je právní pomoc⁴³⁶, a které mohou přinejmenším snížit dopad poplatků.

Soudní dvůr⁴³⁷ dospěl k závěru, že povinné právní zastoupení ve věcech s hodnotou nároku vyšší než 900 EUR a související poplatky mohou spotřebitele odrazovat od obhajoby.

Soudní dvůr⁴³⁸ také konstatoval, že pravidlo, podle něhož musí žalovaný uhradit tři čtvrtiny soudních výloh, pokud podá odpor proti platebnímu rozkazu, může samo o sobě odradit spotřebitele od jeho podání.

- Nutnost odůvodnit použití opravného prostředku

Povinnost předložit spolu s opravným prostředkem odůvodněná podání s ohledem na právní a skutkové okolnosti případu včetně důkazů může spotřebitele odrazovat od podání opravného prostředku, zejména je-li to spojeno s krátkou lhůtou⁴³⁹. Totéž platí v případě, kdy spotřebitelé musí při podání odporu proti platebnímu rozkazu ve lhůtě patnácti dnů využít prostředku nápravy odůvodnit⁴⁴⁰.

I v případě, že se právní zastoupení formálně nevyžaduje, může nutnost odůvodnit podání opravného prostředku vést k potřebě využít služeb právníka, což vzhledem k potřebnému času

⁴³³ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, zejména body 65, 66 a 70. Tato věc se týkala řízení o platebním rozkazu na základě směnky. Viz rovněž usnesení ve věci PKO, C-632/17, týkající se řízení o obecném platebním rozkazu.

⁴³⁴ Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, zejména body 51–53.

⁴³⁵ Rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, bod 45 týkající se doručení rozhodčího nálezu.

⁴³⁶ Rozsudek ve věci Nóra Baczó, C-567/13, bod 55.

⁴³⁷ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, zejména body 52–54.

⁴³⁸ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, zejména body 67 a 68.

⁴³⁹ Např. rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17 a usnesení ve věci PKO, C-632/17.

⁴⁴⁰ Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17.

a souvisejícím nákladům, jak je projednáno výše, může představovat další faktor, který spotřebitele odrazuje od využití prostředků nápravy.

- Dostupnost předběžných opatření

Soudní dvůr⁴⁴¹ opakovaně zdůraznil význam dostupnosti předběžných opatření, zejména k zastavení nebo přerušení výkonu rozhodnutí vůči spotřebiteli v době, kdy soud posuzuje zneužívající povahu příslušných smluvních ujednání. Bez předběžných opatření existuje riziko, že ochrana před zneužívajícími smluvními ujednáními přijde příliš pozdě, a není tudíž účinná. Předběžná opatření jsou obzvláště důležitá ve vztahu k výkonu rozhodnutí, které se týká domova spotřebitele⁴⁴² a které znamená vystěhování, jsou však důležitá i v souvislosti s jinými exekučními opatřeními. Soudní dvůr⁴⁴³ shrnul právní situaci takto:

„44 [...] Soudní dvůr také rozhodl, že právní úprava členského státu není v souladu se směrnicí 93/13, pokud v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nestanoví jako důvod pro podání námítky zneužívající povahu smluvního ustanovení, na základě kterého byl vydán exekuční titul, a zároveň neumožňuje soudu, který rozhoduje ve věci samé a je příslušný posoudit zneužívající povahu takového ustanovení, přijmout předběžná opatření a tím přerušit uvedené řízení o výkonu rozhodnutí [...]“⁴⁴⁴.

45 Konečně Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, která soudu, který rozhoduje v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, neumožňuje přezkoumat z úřední povinnosti či na návrh spotřebitele zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě, ze které vyplývá vymáhaný dluh a která je podkladem pro exekuční titul, ani přijmout předběžná opatření, zejména pak přerušit výkon rozhodnutí, jestliže je přijetí takového opatření nezbytné k zajištění plného účinku konečného rozhodnutí přijatého v odpovídajícím nalézacím řízení soudem, který je příslušný k posouzení zneužívajícího charakteru takové klauzule, je v rozporu se směrnicí 93/13 [...]“⁴⁴⁵.

Předběžná opatření mohou být nezbytná nejen k pozastavení výkonu proti spotřebitelům, nýbrž také v případech, kdy spotřebitelé podají žalobu na prohlášení neplatnosti určitých smluvních ujednání⁴⁴⁶.

Podle čl. 7 odst. 1 může být rovněž nutné, aby vnitrostátní soudy měly *možnost uložit předběžná opatření i bez návrhu*, pokud

- je uložení těchto předběžných opatření nezbytné k zajištění plné účinnosti pozdějšího rozsudku týkajícího se zneužívajících smluvních ujednání
- a existuje nezanedbatelné riziko toho, že spotřebitelé o předběžná opatření nepožádají⁴⁴⁷.

⁴⁴¹ Např. rozsudek ve věci Aziz, C-415/11; rozsudek ve věci Kušionová, C-34/13; rozsudky ve věcech Barclays Bank, C-280/13 a ERSTE Bank Hungary, C-32/14. Soudní dvůr učinil obecná prohlášení ohledně toho, že vnitrostátní soudy musí být schopny přijmout předběžná opatření k zajištění plné účinnosti soudních rozhodnutí týkajících se ochrany práv vyplývajících z právních předpisů EU, v rozsudcích ve věci Factortame a další, C-213/89, bodě 21; ve věci Siples, C-226/99, bodě 19 a ve věci Unibet, C-432/05, bodě 67.

⁴⁴² Např. v rozsudku ve věci Kušionová, C-34/13, bodech 63–66 s dalšími odkazy mimo jiné na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a článek 7 Listiny základních práv EU, který zahrnuje právo na bydlení.

⁴⁴³ Rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary, C-32/14, body 44 a 45.

⁴⁴⁴ Odkazy na rozsudky ve věcech Aziz, C-415/11, bod 64 a Barclays Bank, C-280/13, bod 36.

⁴⁴⁵ Rozsudek ve spojených věcech Banco Popular Español Banco de Valencia, 537/12 a 116/13, bod 60 a rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril Garcia, C-169/14, bod 28.

⁴⁴⁶ Usnesení ve spojených věcech Ismael Fernández Oliva, C-568/14 až C-570/14. Tato věc se týkala možnosti získat individuální předběžné opatření, zatímco probíhá řízení o kolektivní žalobě.

A konečně, účinnost prostředků nápravy může oslabit nejen úplná absence předběžných opatření, nýbrž také skutečnost, že pro spotřebitele je obtížné předběžné opatření získat, například vzhledem ke krátkým lhůtám, podáním, která je nutno učinit, nebo jistotě, kterou je třeba složit, či důkazům, které mají být předloženy.

- Nedostatečné znalosti a informace

Spotřebitelé si často nejsou vědomi svých práv nebo nemusí znát jejich rozsah, nebo mohou posouzení právního stavu považovat za obtížné kvůli omezeným informacím, které jim byly poskytnuty, například v případě platebního rozkazu, proti němuž mohou podat odpor⁴⁴⁸. Nedostatečné znalosti či omezené informace mohou vytvářet riziko toho, že spotřebitelé dostupné prostředky nápravy nevyužijí⁴⁴⁹. Soudní dvůr potvrdil⁴⁵⁰, že informace poskytnuté spotřebitelům v rozhodnutí, které může být napadeno, nebo v souvislosti s tímto rozhodnutím, mají zásadní význam. Jedná se například o informace o skutečnosti, že dotyčný akt lze napadnout, jakož i o důvodech a způsobech napadení a o příslušné lhůtě. Omezené informace o podstatě nároku mohou mimoto spotřebitelům ztížit možnost posouzení šancí na úspěch v případě napadení určitých aktů, jako jsou platební rozkazy. Není ani nemožné, že v závislosti na obsahu mohou informace poskytnuté spotřebitelům spotřebitele odrazovat od využití dostupných prostředků nápravy.

Soudní dvůr⁴⁵¹ doposud poskytl jen několik málo údajů ohledně toho, jak lze zjistit nezanedbatelné riziko, že spotřebitelé nepodají opravné prostředky kvůli nedostatečným znalostem či informacím. Při posouzení tohoto rizika bude třeba každopádně vzít v úvahu obvyklou situaci spotřebitelů, včetně zranitelných, v dotyčném typu řízení.

- Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené a prekluzivní lhůty obecně

Stejně jako časové lhůty jsou i prekluzivní lhůty a pravidla týkající se pravomocnosti rozhodnutí soudů či jiných orgánů (zásada překážky věci pravomocně rozsouzené) spojeny se zásadou právní jistoty. Zatímco prekluzivní lhůty i zásada překážky věci pravomocně rozsouzené představují právní překážky pro zahájení řízení, zásada překážky věci pravomocně rozsouzené může mít za následek i to, že soud nemůže (znovu) posoudit určité otázky hmotného práva, což platí i pro fázi řízení o opravném prostředku nebo fázi výkonu rozhodnutí, a to ani na žádost některé strany, ani z úřední pravomoci.

Navzdory skutečnosti, že zásada překážky věci pravomocně rozsouzené a prekluzivní lhůty mohou být v některých případech v rozporu s „hmotnou spravedlností“, uznal Soudní dvůr význam právní jistoty v právním řádu Unie i v právních rádech členských států. Na tomto

⁴⁴⁷ Soudní dvůr stanovil tento požadavek v souvislosti s nároky na úhradu na základě zneužívající povahy smluvních ujednání a souběžným kolektivním soudním řízením, které vedlo k přerušení řízení o individuální žalobě. Rozsudek ve spojených věcech Ismael Fernández Oliva, C-568/14 až C-570/14, body 32–37. Nezanedbatelné riziko bylo založeno na skutečnosti, že vzhledem k průběhu a složitosti vnitrostátního řízení si spotřebitelé nemusí být vědomi svých práv nebo nemusí znát jejich rozsah. Jelikož tento požadavek odráží obecnou zásadu, uplatnil by se i v jiných procesních situacích.

⁴⁴⁸ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 54.

⁴⁴⁹ To vyplývá již ze znění, jak Soudní dvůr vymezuje existenci nezanedbatelného rizika. Mimoto neinformovanost či nedostatečná znalost rozsahu práv spotřebitele či procesních práv může sama o sobě odůvodnit zásah z úřední pravomoci. Soudní dvůr toto potvrdil v usnesení ve spojených věcech Ismael Fernández Oliva, C-568/14 až C-570/14, bodě 33, když uvedl, že „[...] vzhledem k průběhu a složitosti dotčeného původního vnitrostátního řízení, [...] existuje nezanedbatelné riziko, že dotyčný spotřebitel takový návrh nepodá, přestože hmotněprávní podmínky stanovené ve vnitrostátním právu k nařízení předběžných opatření mohou být splněny, jelikož nezná nebo neuvědomuje si rozsah svých práv“.

⁴⁵⁰ Rozsudek ve věci BBVA, C-8/14, body 36–40.

⁴⁵¹ Soudní dvůr v rozsudku ve věci BBVA, C-8/14, bodech 33–42 posuzoval poměrně specifickou situaci.

základě Soudní dvůr⁴⁵² potvrdil, že účinnost spotřebitelského práva v zásadě nevyžaduje neuplatnění vnitrostátních předpisů týkajících se zásady překážky věci pravomocně rozsouzené a přiměřených lhůt, včetně prekluzivních:

„68 [...] je pravda, že Soudní dvůr již uznal, že ochrana spotřebitele není absolutní. Konkrétně rozhodl v tom smyslu, že unijní právo neukládá vnitrostátnímu soudu, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla spojující s určitým rozhodnutím zejména překážku věci rozsouzené, i kdyby to umožňovalo napravit porušení ustanovení jakéhokoli druhu obsaženého v směrnici 93/13 [...]“⁴⁵³.

69 Soudní dvůr již také rozhodl, že stanovení přiměřených prekluzivních lhůt pro podávání žalob v zájmu právní jistoty je v souladu s unijním právem [...]“⁴⁵⁴.

70 Je však třeba odlišit použití takové procesní podmínky, jako je přiměřená prekluzivní lhůta, od omezení účinků výkladu pravidla unijního práva. [...]“

o Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené

Na základě těchto konstatování Soudního dvora se zásada překážky věci pravomocně rozsouzené obecně uplatní v případech, které byly ukončeny pravomocným soudním rozhodnutím, proti němuž již nelze podat opravný prostředek. To platí i v případě, porušuje-li toto rozhodnutí směrnici o zneužívajících ujednáních a/nebo změnila-li se judikatura týkající se hodnocení určitého konkrétního typu smluvního ujednání.

Bude však nutné přezkoumat, zda dotyčné konkrétní pravidlo týkající se překážky věci pravomocně rozsouzené nepřiměřeně nebo nadměrně neomezuje prostředky nápravy či nebrání kontrole z úřední pravomoci v souvislosti se zneužívající povahou smluvních ujednání.

Jak je objasněno v oddíle 5.4.1, vnitrostátní pravidlo týkající se překážky věci pravomocně rozsouzené **nebude slučitelné se zásadou efektivit, pokud brání kontrole smluvních ujednání z úřední pravomoci před vymáháním nároku** vůči spotřebiteli, přičemž nejsou k dispozici účinné prostředky nápravy nebo existuje nezanedbatelné riziko, že spotřebitelé dostupné prostředky nápravy nevyužijí⁴⁵⁵. Soudní dvůr⁴⁵⁶ také rozhodl, že pokud soud přezkoumal pouze některá příslušná smluvní ujednání, nemůže zásada překážky věci pravomocně rozsouzené bránit posouzení dalších smluvních ujednání v pozdější fázi, ať už na žádost spotřebitele, nebo i bez návrhu:

„V případě, že vnitrostátní soud při předchozím přezkumu sporné smlouvy, která vedla k přijetí rozhodnutí zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené, pouze přezkoumal z úřední povinnosti, s ohledem na směrnici 93/13, jedině nebo jen některá ujednání této smlouvy, tato směrnice ukládá takovému vnitrostátnímu soudu [...], který pravidelně

⁴⁵² Rozsudek ve spojených věcech Gutierrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, body 68–70.

⁴⁵³ Rozsudek ve spojených věcech Banco Popular Español a Banco de Valencia, C-537/12 a C-116/13, bod 60 a rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril Garcia, C-169/14, bod 28.

⁴⁵⁴ Rozsudek ve věci Asturcom Telecommunicaciones, C-40/08, bod 41.

⁴⁵⁵ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, body 44, 61–64 a 71; rozsudek ve věci Finanmadrid, C-49/14, body 45 a 46; usnesení ve věci Aktiv Kapital Portfolio, C-122/14, bod 30; rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, body 45, 46 a 49 a usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 49. Všechny tyto případy se týkají řízení o platebním rozkazu a vycházejí z rozsudku ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10.

⁴⁵⁶ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, bod 52, který je zde citován. V dané věci se první přezkoumání uskutečnilo z úřední pravomoci, pravidlo by však bylo stejné, pokud by se první posouzení uskutečnilo na žádost spotřebitele.

rozhoduje ve věcech spotřebitelů v rámci incidenční námitky, povinnost posoudit na návrh účastníků řízení nebo z úřední povinnosti případnou zneužívající povahu dalších ujednání uvedené smlouvy, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu. V případě neprovedení takového přezkumu by totiž ochrana spotřebitele byla neúplná a nedostatečná a nepředstavovala by přiměřený ani účinný prostředek zabraňující dalšímu používání tohoto typu ujednání, což by bylo v rozporu s čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 [...]”⁴⁵⁷.

Jak je projednáno v oddíle 5.3.1, soudy mohou mít mimoto povinnost posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu na základě zásady *rovnocennosti*⁴⁵⁸, pokud vnitrostátní procesní pravidla zmocňují soudy k posouzení hledisek veřejného pořádku navzdory jinak použitelné zásadě překážky věci pravomocně rozsouzené.

○ Prekluzivní lhůty

Jak bylo uvedeno výše, Soudní dvůr⁴⁵⁹ má v zásadě za to, že přiměřené prekluzivní lhůty jsou přijatelné v zájmu právní jistoty, například ve vztahu k žádostem o vrácení přeplatků na základě zneužívajících smluvních ujednání. Soudní dvůr dosud nerozhodl, co v tomto ohledu představuje přiměřenou prekluzivní lhůtu, ani nestanovil její počátek. Soudní dvůr však byl požádán, aby ohledně druhého aspektu poskytl vodítko⁴⁶⁰.

Je třeba rozlišovat mezi prekluzivními lhůtami stanovenými v právních předpisech a časovým omezením účinků soudního rozhodnutí ohledně zneužívající povahy smluvního ujednání a souvisejících důsledků⁴⁶¹, jako je nárok spotřebitelů na náhradu⁴⁶², přičemž toto časové omezení je nepřipustné⁴⁶³.

Jak je uvedeno v oddíle 4.2, prekluzivním lhůtám nemůže v žádném případě podléhat nezávazná povaha zneužívajících smluvních ujednání. To znamená, že spotřebitelé mohou tuto ochranu využít vždy, pokud čelí nárokům prodávajících nebo poskytovatelů, které se zakládají na zneužívajících smluvních ujednáních, a to buď tak, že sami uplatní zneužívající povahu, nebo prostřednictvím kontroly z úřední pravomoci, aniž by došlo k promlčení⁴⁶⁴. Totéž musí platit pro žádosti o prohlášení smluvních ujednání za zneužívající v individuálním řízení nebo pro žaloby na zdržení se jednání ve smyslu čl. 7 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních.

⁴⁵⁷ Odkaz na rozsudek ve věci Aziz, C-415/11, bod 60.

⁴⁵⁸ Rozsudek ve věci Banco Primus, C-421/14, konec bodu 47 s odkazem na rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, bod 53; usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10.

⁴⁵⁹ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 69. V dané věci však španělské právní předpisy nestanoví prekluzivní lhůtu pro takovéto nároky.

⁴⁶⁰ Věci Raiffeisen Bank SA, C-698/18 a BRD Groupe Sociétés Générale SA, C-699/18 (ke dni 31. května 2019 dosud projednávány).

⁴⁶¹ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 75.

⁴⁶² Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 70 s odkazy na předchozí rozhodnutí v jiných oblastech práva.

⁴⁶³ Viz oddíl 4.4 s citací z výroku rozsudku ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15.

⁴⁶⁴ Rozsudek ve věci Cofidis, C-473/00, bod 38.

5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?

5.5.1 Základní povinnosti

Kontrola z úřední pravomoci vyžaduje aktivní zásah vnitrostátních soudů nezávisle na podání stran⁴⁶⁵, a to s ohledem na

- posouzení, zda je příslušné smluvní ujednání zneužívající, a tudíž nezávazné, a
- důsledky, které je třeba vyvodit ze zjištění, že dotyčné ujednání je zneužívající, aby bylo zajištěno, že spotřebitel není tímto ujednáním vázán.

Vnitrostátní soudy mohou zneužívající ujednání uplatnit pouze tehdy, pokud spotřebitel, který byl informován o svých právech, výjimečně vznesl proti nepoužití zneužívajících smluvních ujednání námitku⁴⁶⁶. Soudní dvůr uvedl, že

„vnitrostátní soud má povinnost posoudit z úřední povinnosti zneužívající charakter smluvní klauzule, pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné. Považuje-li takovouto smluvní klauzuli za zneužívající, zdrží se jejího použití, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí. [...]“⁴⁶⁷.

„Plná účinnost ochrany upravené uvedenou směrnicí totiž vyžaduje, aby vnitrostátní soud, který z úřední moci určil zneužívající povahu ujednání, mohl z tohoto určení vyvodit veškeré důsledky, aniž bude čekat na to, až spotřebitel, poučený o svých právech, navrhne zrušení uvedeného ujednání [...]“⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹.

Povinnost kontroly z úřední pravomoci může rovněž vyžadovat, aby soudci nařídili předběžná opatření i bez návrhu, je-li to nezbytné pro účinnost prostředku nápravy a existuje-li nezanedbatelné riziko, že spotřebitelé nemusí o předběžná opatření požádat⁴⁷⁰.

Soudci mají mimoto povinnost informovat strany o výsledku posouzení smluvního ujednání z úřední pravomoci a o závěrech, které budou vyvozeny, aby mohly být v této věci vyslechnuty⁴⁷¹.

5.5.2 Aspekty, které je třeba přezkoumat

Povinnost vnitrostátních soudů posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu vyžaduje, aby přezkoumaly všechny předpoklady pro zjištění, že ujednání je zneužívající⁴⁷², včetně (pokud jsou v rámci příslušných vnitrostátních prováděcích předpisů nezbytné jednotlivé kroky) otázek týkajících se

⁴⁶⁵ Rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, bod 1 výroku a body 46–48; rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bod 3 výroku a body 45–51; rozsudek ve věci Erika Jörös, C-397/11.

⁴⁶⁶ Rozsudek ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 49; rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 63; rozsudek ve věci Banif Plus Bank, C-472/11, bod 27. Viz rovněž oddíly 5.5.1 a 5.5.5.

⁴⁶⁷ Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08, bod 2 výroku.

⁴⁶⁸ Odkaz na rozsudek ve věci Erika Jörös, C-397/11, bod 42.

⁴⁶⁹ Rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 59.

⁴⁷⁰ Usnesení ve spojených věcech Ismael Fernández Oliva, C-568/14 až C-570/14.

⁴⁷¹ To je důležité s ohledem na spotřebitele, jakož i prodávající a poskytovatele, jak vyplývá například z rozsudku ve věcech Pannon GSM, C-243/08, Banif Plus Bank, C-472/11, bodů 29–35, Asbeek Brusse, C-488/11 a Biuro podróży „Partner“, C-119/15, bodů 22–47. Viz rovněž oddíl 5.5.5.

⁴⁷² Rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bod 49 a následující body.

Co se týká hmotněprávních kritérií, která je nutno vzít v úvahu, viz oddíl 3.

- toho, zda smluvní ujednání spadají do oblasti působnosti směrnice⁴⁷³, což vyžaduje, aby
 - existovala smlouva uzavřená mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem⁴⁷⁴,
 - dotyčné ujednání nebylo sjednáno individuálně⁴⁷⁵,
 - dotyčné ujednání neodráželo závazné předpisy ve smyslu čl. 1 odst. 2,
- toho, zda se na smluvní ujednání vztahuje čl. 4 odst. 2, a je-li tomu tak, zda splňuje požadavky na transparentnost,
- toho, zda je smluvní ujednání zneužívající, tj. zda v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran v neprospěch spotřebitele, včetně případné nedostatečné transparentnosti příslušných ujednání, nebo případně toho, zda odpovídá jednomu z ujednání uvedených na černé nebo šedé listině.

5.5.3 Dostupnost nezbytných informací o právním a skutkovém stavu

Hlavním prvkem posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání je smlouva se všemi ujednáními. Jak však bylo objasněno výše, před posouzením zneužívající povahy určitého ujednání je třeba uvážit i ostatní prvky, například to, zda je jednou ze smluvních stran spotřebitel, zda bylo ujednání sjednáno individuálně nebo zda prodávající nebo poskytovatel sdělil spotřebiteli před uzavřením smlouvy potřebné informace.

Jeden z problémů může představovat skutečnost, že v daném případě nemusí mít vnitrostátní soud k dispozici všechny nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, aby mohl rozhodnout o zneužívající povaze smluvního ujednání. Soudní dvůr tuto skutečnost uznává a v mnoha rozhodnutích používá formulace jako „pokud má [vnitrostátní soud] k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu“⁴⁷⁶.

Soudní dvůr současně objasnil, že kontrola z úřední pravomoci znamená aktivní přístup k získání informací nezbytných pro posouzení smluvních ujednání⁴⁷⁷, když například ve vztahu

⁴⁷³ Rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, body 49–51. Pokud jde o otázky týkající se oblasti působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních, viz oddíl 1.2.

⁴⁷⁴ Rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, první bod výroku a body 46–48. Toto rozhodnutí se týká směrnice 99/44/ES, použije se však obdobně i na směrnici o zneužívajících ujednáních. Aby bylo zjištěno, zda dotyčné ujednání spadá do oblasti působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních, musí soudy nevyhnutelně prověřit, zda existuje smlouva mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem.

⁴⁷⁵ Rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, body 49–51. Soudy musí vzít v úvahu skutečnost, že ustanovení čl. 3 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních obsahuje zvláštní pravidlo týkající se důkazního břemene, pokud jde o otázku, zda bylo určité standardní smluvní ujednání sjednáno individuálně, či nikoli.

⁴⁷⁶ Např. rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 42. „V tomto kontextu je třeba zaprvé zdůraznit, že podle ustálené judikatury je vnitrostátní soud povinen z úřední povinnosti posoudit zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13 a odstranit tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu.“ V tomto bodě odkazuje Soudní dvůr na rozsudek ve věci Radlinger a Radlingerová, C-377/14, bod 52 a citovanou judikaturu a rozsudek ve spojených věcech Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 58.

⁴⁷⁷ Rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, první bod výroku a body 46–48, rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bod 3 výroku a body 45–51.

ke zkoumání předpokladů stanovených v čl. 3 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních použil výraz „přijmout důkazní opatření“⁴⁷⁸:

*„Soudní dvůr, [...] v tomto ohledu rozhodl, že tento soud musí **přijmout z úřední povinnosti důkazní opatření za účelem zjištění, zda klauzule uvedená ve smlouvě, která byla uzavřena mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, spadá do působnosti směrnice, a pokud ano, posoudit z úřední povinnosti možný zneužívající charakter takové klauzule [...]**“⁴⁷⁹.*

Soudní dvůr⁴⁸⁰ rovněž zdůraznil, že pokud existuje přinejmenším určitý náznak, že jedna strana je spotřebitelem, musí vnitrostátní soudy tuto otázku nutně vyjasnit:

*„Zásada efektivity [...] vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému byl předložen spor týkající se smlouvy, jež může spadat do rozsahu působnosti uvedené směrnice, ověřil – pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu **nebo je k dispozici může mít na základě prosté žádosti o vysvětlení** – zda lze nabyvatele kvalifikovat jako spotřebitele, i když se spotřebitel tohoto postavení výslovně nedovolává.“*

Pokud tudíž existují náznaky, že příslušná smlouva může být spotřebitelskou smlouvou, má vnitrostátní soud povinnost tuto otázku prověřit, třebaže ji strany nepředložily. Zdá se, že závazná povaha ustanovení čl. 6 odst. 1 tento aktivní přístup skutečně vyžaduje.

Jestliže obdobně existují náznaky, že se nárok může zakládat na smluvních ujednáních, která nebyla sjednána individuálně, pro provedení tohoto přezkumu však nejsou bezprostředně k dispozici všechny informace, musí vnitrostátní soudy tuto otázku položit stranám, aby získaly potřebná vysvětlení a důkazy⁴⁸¹. Pokud prodávající nebo poskytovatelé měli povinnost poskytnout spotřebitelům konkrétní informace, musí soudy ověřit, zda spotřebitelé požadované informace obdrželi⁴⁸².

Jestliže zvláštní procesní pravidla, například v řízení o platebním rozkazu nebo ve vykonávacím řízení, neumožňují soudům provést hmotněprávní posouzení, třebaže jsou tyto informace dostupné⁴⁸³, nebo jim neumožňují přístup k těmto informacím⁴⁸⁴, včetně smlouvy, na níž se nárok zakládá, nemohou tato procesní omezení zrušit povinnost zajištění kontroly z úřední pravomoci.

Tento výklad se opírá o tyto úvahy:

⁴⁷⁸ Soudní dvůr použil tento výraz v rozsudku ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bodě 56 a potvrdil jej v rozsudku ve věci C-472/1, bodě 24, který je zde citován.

⁴⁷⁹ Odkazy na rozsudky ve věci VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, bod 56 a ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 44.

⁴⁸⁰ Rozsudek ve věci Froukje Faber, C-497/13, zejména body 44 a 46. Citace je převzata z bodu 46. Ačkoliv se tato věc týkala směrnice 99/44/ES, zabývá se horizontální otázkou spotřebitelského smluvního práva a je obdobně použitelná na postavení spotřebitele podle směrnice o zneužívajících ujednáních.

⁴⁸¹ V této souvislosti musí vzít v úvahu ustanovení o důkazním břemenu obsažená v čl. 3 odst. 2. Viz oddíl 1.2.2.1. Jestliže se v daném členském státě předpisy k provedení směrnice o zneužívajících ujednáních vztahují i na individuálně sjednaná smluvní ujednání, není toto posouzení samozřejmě nutné.

⁴⁸² Oddíl 3.3.1, rozsudek ve věci Andriciuc, C-186/16, bod 43, usnesení ve věci Lupean, C-119/17, bod 23.

⁴⁸³ Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10.

⁴⁸⁴ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17 a usnesení ve věci PKO, C-632/17.

- Již samotná formulace používaná Soudním dvorem a kontext různých rozhodnutí naznačují, že Soudní dvůr uznává *skutečnost*, že *v praxi* nebude možné, aby vnitrostátní soudy provedly potřebné posouzení bez přístupu k těmto informacím⁴⁸⁵.
- Ve většině případů zohlednil Soudní dvůr skutečnost, že předkládající soud měl přístup k nezbytným informacím. V řadě těchto rozhodnutí použil Soudní dvůr formulaci „... *i když / ačkoliv*⁴⁸⁶ má tento soud za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu....“, což naznačuje odůvodnění *a fortiori* na rozdíl od právní podmínky.
- Pokud by vnitrostátní procesní pravidla znemožňovala kontrolu z úřední pravomoci tím, že soudům odepírají přístup k nezbytným informacím, oslabilo by to právo na účinnou právní ochranu.
- Vyžaduje-li se kontrola z úřední pravomoci z důvodu zásady *rovnocennosti*, mohla by být tato kontrola v praxi znemožněna v případě, že vnitrostátní procesní pravidla odepírají soudům přístup k nezbytným informacím.

Soudní dvůr⁴⁸⁷ tento výklad potvrdil, když poté, co zjistil existenci nezanedbatelného rizika toho, že spotřebitelé nepodají odpor proti platebnímu rozkazu⁴⁸⁸, konstatoval, že vydání platebního rozkazu bez předchozího posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání z úřední pravomoci nebylo slučitelné s čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních. Soudní dvůr dospěl k tomuto závěru, ačkoliv si byl vědom skutečnosti, že podle příslušných procesních pravidel nemají soudy obvykle přístup k informacím o právním a skutkovém stavu potřebným pro toto posouzení⁴⁸⁹, a aniž by zmínil přístup k těmto informacím jako podmínku pro své konstatování⁴⁹⁰, když uvedl, že

„[...] musí být čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že brání řízení, které umožňuje vydat platební rozkaz, nemá-li soud, který rozhoduje o návrhu na vydání platebního rozkazu, pravomoc provést přezkum případné zneužívající povahy ustanovení dotčené smlouvy, když podmínky uplatnění práva podat proti takovému rozkazu odpor neumožňují zajistit dodržování práv, která spotřebiteli přiznává tato směrnice.“

V případech, kdy směrnice o zneužívajících ujednáních vyžaduje kontrolu z úřední pravomoci, musí mít tudíž vnitrostátní soudy povinnost získat nezbytné informace pro posouzení z úřední pravomoci prostřednictvím výkladu vnitrostátních pravidel v souladu s právem EU, nebo pokud to není možné, k protichůdným vnitrostátním pravidlům nepřihlížet.

5.5.4 Závěry, které je třeba vyvodit z posouzení zneužívající povahy

⁴⁸⁵ Usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 38: „[...] za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, není vnitrostátní soud schopen provést přezkum případné zneužívající povahy smluvního ujednání, neboť k tomu nemá k dispozici všechny informace o skutkových a právních okolnostech.“ Soudní dvůr odkazuje na stejné konstatování v rozsudku ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bodě 47.

⁴⁸⁶ Rozsudek ve věcech Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 57, Finanzmadrid, C-49/14, bod 36; ERSTE Bank Hungary, C-32/14, bod 43. V jiných věcech, např. v rozsudku ve věci Asbeek Brusse, bodě ..., použil Soudní dvůr formulaci „*jakmile* má k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu“.

⁴⁸⁷ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17 a usnesení ve věci PKO, C-632/17.

⁴⁸⁸ Rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, body 69 a 70; usnesení ve věci PKO C-632/17, body 45–49.

⁴⁸⁹ Usnesení ve věci PKO, C-632/17, body 37 a 38; rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 47.

⁴⁹⁰ Usnesení ve věci PKO, C-632/17, bod 49, který je zde citován a který obsahuje odkaz na předchozí rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 71.

Na konci posouzení musí vnitrostátní soudy vyvodit důsledky plynoucí ze zneužívající povahy příslušných smluvních ujednání a jejich nezávaznosti v souladu se zásadami stanovenými v oddíle 4. Podle nároku, typu řízení a povahy smluvního ujednání to může vést například k zamítnutí či omezení nároku vůči spotřebiteli, který se zakládá zcela nebo částečně na zneužívajících smluvních ujednáních, nebo k ukončení či omezení výkonu nebo prohlášení neplatnosti.

Jak bylo uvedeno výše, dříve než se vnitrostátní soud rozhodne neuplatnit smluvní ujednání, které posoudil bez návrhu a které pokládá za zneužívající, musí v této záležitosti vyslechnout obě strany⁴⁹¹.

Spotřebitelé se mimoto mohou poté, co byli informováni o zneužívající povaze a nezávaznosti dotyčných smluvních ujednání, rozhodnout, že v soudním řízení tuto ochranu nevyužijí, a v takovém případě bude příslušný soud muset zneužívající smluvní ujednání použít⁴⁹². Vzhledem k závazné povaze čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních by toto prohlášení mělo být platné pouze tehdy, pokud se soudce přesvědčí, že spotřebitel právní situaci zcela rozumí a že se jeho prohlášení nezakládá na nepochopení či tlaku vyvíjeném druhou stranou.

5.6 Důsledky kontroly z úřední pravomoci, *efektivity* a *rovnocennosti* pro vnitrostátní procesní pravidla

Pokud právo EU vyžaduje kontrolu zneužívající povahy smluvních ujednání z úřední pravomoci, musí vnitrostátní soudy zajistit tuto kontrolu na základě výkladu a použití vnitrostátních právních předpisů v největší možné míře tak, aby byly v souladu s unijním právem⁴⁹³. Není-li to možné a nejsou-li vnitrostátní procesní pravidla v souladu se zásadou *efektivity* a/nebo nezaručují-li účinnou právní ochranu, nesmí vnitrostátní soudy tato pravidla brát v potaz, aby mohly provádět kontroly z úřední pravomoci vyžadované unijním právem⁴⁹⁴.

Zásady kontroly z úřední pravomoci a efektivity mohou mimoto vyžadovat, aby členské státy provedly ve svých právních předpisech určité úpravy nebo opravy, jsou-li vnitrostátní procesní a hmotněprávní pravidla v rozporu s těmito zásadami, jak byly popsány ve výše uvedených oddílech. Členské státy se proto vyzývají, aby přezkoumaly veškerá vnitrostátní ustanovení, která mohou být v rozporu se zárukami vyžadovanými směrnicí o zneužívajících ujednáních, jak ji vykládá Soudní dvůr.

Je-li kontrola z úřední pravomoci vyžadována na základě zásady *rovnocennosti*⁴⁹⁵, mají vnitrostátní soudy povinnost uplatňovat příslušné vnitrostátní předpisy obdobně, aby posoudily zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu. Pokud se však tato ustanovení výslovně nevztahují na opatření založená na právu EU, existuje riziko, že

⁴⁹¹ Rozsudek ve věci Banif Plus Bank, C-472/11, body 29–35, rozsudek ve věci C-488/11, bod 52: „[...] je nutné připomenout, že zásada kontradiktornosti obecně ukládá vnitrostátnímu soudu, který z úřední moci určil zneužívající povahu klauzule, aby o tom informoval účastníky řízení a umožnil jim, aby se k tomu kontradiktorně vyjádřili způsobem, který stanoví vnitrostátní procesní pravidla (výše uvedený rozsudek Banif Plus Bank, body 31 a 36)“.

⁴⁹² Rozsudek ve věci Pannon GSM, C-243/08. Viz také rozsudky ve věci Asbeek Brusse, C-488/11, bod 49, ve věci Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 63 a ve věci Banif Plus Bank, C-472/11, bod 27 a rozsudek ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia C-70/17 a C-179/17, bod 63.

⁴⁹³ Jedná se o obecnou zásadu práva EU, kterou Soudní dvůr zopakoval např. v rozsudku ve věci Erika Jörös, C-397/11, bodě 32.

⁴⁹⁴ Viz oddíly 2.2 a 5.2, jakož i rozsudek ve věci Dunai, C-118/17, bod 61.

⁴⁹⁵ Oddíl 5.3.1.

vnitrostátní soudy tuto kontrolu nemusí provést na základě pouze těchto vnitrostátních ustanovení. Proto i dodržování zásady *rovnocennosti* může vyžadovat legislativní úpravy.

Soudní dvůr⁴⁹⁶ také objasnil, že rozhodnutí vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni, který nesplní svou povinnost posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání i bez návrhu, může představovat dostatečně závažné porušení práva EU, jež může vést k odpovědnosti členského státu za škody způsobené spotřebitelům.

5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení

Judikatura Soudního dvora týkající se procesních záruk vyplývajících ze směrnice o zneužívajících ujednáních je určena výslovně „soudům“ ve smyslu článku 267 SFEU. Soudní dvůr konstatoval, že rozhodčí soudy nemohou podávat žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce⁴⁹⁷.

Co se týká směrnice o zneužívajících ujednáních, Soudní dvůr⁴⁹⁸ rozhodl, že se jeho judikatura týkající úřední povinnosti vnitrostátních soudů nevztahuje na notáře v případech, že připojují doložku vykonatelnosti k veřejné listině. V rámci posuzování celého postupu však může být nezbytné přihlídnout k úloze notářů při vypracovávání těchto dokumentů podle příslušných vnitrostátních právních předpisů⁴⁹⁹. Záruky ve fázi před zahájením soudního řízení nemohou současně nahradit přístup k úplnému soudnímu přezkumu ze strany soudce⁵⁰⁰.

Soudní dvůr však v souvislosti s rozhodčím řízením zahájeným obchodníky proti spotřebitelům objasnil, že je-li podle platných vnitrostátních právních předpisů toto řízení přípustné, musí existovat účinná soudní kontrola rozhodčích nálezů v odvolacím a vykonávacím řízení⁵⁰¹. Na základě zásad *rovnocennosti* a *efektivity*⁵⁰² to může znamenat povinnost soudů posoudit zneužívající povahu příslušných smluvních ujednání, včetně smluvních ujednání, která prodávajícímu nebo poskytovateli umožňují uchýlit se k rozhodčímu řízení, i bez návrhu, a to v případě potřeby ve vykonávacím řízení. Vnitrostátní pravidla týkající se tohoto řízení, která ohrožují uplatňování zásady účinné soudní ochrany před zneužívajícími smluvními ujednáními, musí být považována za pravidla, která jsou v rozporu se směrnicí o zneužívajících ujednáních⁵⁰³. Smluvní ujednání, podle nichž mohou

⁴⁹⁶ Rozsudek ve věci Milena Tomášová, C-168/15.

⁴⁹⁷ Rozsudek ve věci Denuit, C-125/04. Viz rovněž rozsudek ve věci Margarit Panicello, C-503/15 v souvislosti s řízením u *Secretario Judicial* (soudního tajemníka) týkajícím se žaloby na vrácení advokátní odměny.

⁴⁹⁸ Rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary, C-32/14, body 47–49.

⁴⁹⁹ Rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary, C-32/14, body 55–58.

⁵⁰⁰ To vyplývá např. z rozsudku ve věci ERSTE Bank Hungary, C-32/14, zejména bodu 59 a rozsudku ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17, bodů 44–44.

⁵⁰¹ Rozsudek ve věci Asturcom Telecommunicaciones, C-40/08, usnesení ve věci Pohotovost', C-76/10.

⁵⁰² Za účelem zjištění, zda jsou spotřebitelé účinně chráněni, je nutné posoudit záruky během celého řízení, včetně požadavků týkajících se dohod o předložení sporu rozhodčímu soudu, procesních záruk v rozhodčím řízení, rizika, že spotřebitelé nevyužijí opravné prostředky proti rozhodčímu nálezu kvůli svým omezeným znalostem a informacím, jakož i záruk ve fázi soudního řízení, včetně posouzení zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci.

⁵⁰³ To vyplývá z rozhodnutí týkajících se směrnice o zneužívajících ujednáních v souvislosti s čl. 6 odst. 1, čl. 7 odst. 1 a zásadou *efektivity*. Rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech Alassini, C-317/08, C-318/08, C319/08 a C-320/08, který se týká směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě), Úř. věst. 2002, L 108, s. 51, vyjadřuje mimoto obecnou zásadu, že vnitrostátní právní předpisy týkající se řízení o urovnání sporu nemohou bránit účinné soudní ochraně spotřebitelů a konečných uživatelů (viz zejména výrok a body 49, 53, 54, 58, 61, 62 a 65).

obchodníci zahájit proti spotřebitelům rozhodčí řízení, jsou pravděpodobně zneužívající, pokud vylučují nebo znemožňují uplatnění práva spotřebitele podat žalobu nebo opravný prostředek⁵⁰⁴, včetně případu, kdy brání účinné soudní kontrole zneužívajících smluvních ujednání.

Co se týká postupů řešení sporů zahájených spotřebiteli, směrnice 2013/11/EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů (ADR)⁵⁰⁵ obsahuje důležité záruky týkající se mimo jiné dohod mezi spotřebitelem a obchodníkem ohledně předkládání stížností subjektu alternativního řešení sporů, jakož i spravedlnosti a zákonnosti řízení u uznaných subjektů alternativního řešení sporů. V oblasti působnosti směrnice 2013/11/EU není dohoda mezi spotřebitelem a obchodníkem týkající se předkládání stížností subjektu alternativního řešení sporů pro spotřebitele před vznikem sporu závazná, pokud by spotřebitele zbavovala práva podat za účelem vyřešení příslušného sporu návrh na zahájení řízení u soudu. To platí tím spíše v případě, je-li tato dohoda obsažena ve smluvním ujednání, které nebylo sjednáno individuálně.

6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)

Článek 7

1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

2. Prostředky uvedené v odstavci 1 musí zahrnovat právní předpisy, podle nichž se osoby nebo organizace, které mají podle vnitrostátních právních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, mohou v souladu s vnitrostátními právními předpisy obrátit na soud nebo příslušné správní orgány s žádostí o rozhodnutí, zda smluvní ujednání sepsaná pro obecné použití jsou zneužívající, aby tak mohly použít vhodné a účinné prostředky k zabránění dalšímu použití takových ujednání.

3. S náležitým ohledem na vnitrostátní právní předpisy mohou být právní prostředky nápravy uvedené v odstavci 2 podávány samostatně nebo kolektivně proti řadě prodávajících nebo poskytovatelů z téhož hospodářského odvětví nebo jejich sdružením používajícím stejné obchodní podmínky nebo podobné podmínky nebo doporučujícím jejich použití.

⁵⁰⁴ Viz bod 1 písm. q) přílohy směrnice o zneužívajících ujednáních a usnesení ve věci Katalin Sebestyén, C-342/13, bod 36. Pokud vnitrostátní právní předpisy zakazují rozhodčí řízení vedená proti spotřebitelům, jsou tyto doložky neplatné již podle příslušných vnitrostátních ustanovení.

⁵⁰⁵ Článek 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů): „dohoda mezi spotřebitelem a obchodníkem o podání stížností k subjektu alternativního řešení sporů [není] pro spotřebitele závazná, pokud byla uzavřena před vznikem sporu a pokud je spotřebitel v jejím důsledku zbaven práva podat za účelem vyřešení sporu návrh na zahájení řízení u soudu“.

Ustanovení čl. 7 odst. 2 a 3 doplňují směrnici 2009/22/ES o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů⁵⁰⁶, zejména s ohledem na žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů, které mají zabránit dalšímu používání zneužívajících smluvních ujednání ze strany jednotlivých prodávajících nebo poskytovatelů, či jejich skupin. Podle čl. 7 odst. 1 musí být žaloby na zdržení se jednání přiměřené a účinné⁵⁰⁷. Vzhledem k preventivnímu a odrazujícím účelu těchto žalob a jejich nezávislosti na případném sporu mohou oprávněné osoby nebo organizace, například sdružení na ochranu spotřebitele, podat žalobu na zdržení se jednání i v případě, že příslušná ujednání nebyla dosud v konkrétních smlouvách použita⁵⁰⁸. Soudní dvůr naopak rozhodl, že ustanovení čl. 7 odst. 1 a 2 a článku 47 Listiny neukládá členským státům povinnost umožnit spotřebitelským organizacím, aby vystupovaly na podporu jednotlivých spotřebitelů v řízeních týkajících se vymáhání potenciálně zneužívajících smluvních ujednání⁵⁰⁹, ledaže to vyžaduje zásada *rovnocennosti*⁵¹⁰.

Zásady *rovnocennosti* a *efektivity* a kontrola z úřední pravomoci, jakož i článek 47 Listiny platí stejně i pro žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů, přičemž je třeba zohlednit jejich zvláštní povahu.

Konkrétně ustanovení čl. 6 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a 2 vyžaduje, aby smluvní ujednání, která jsou prohlášena za zneužívající v rámci řízení o žalobě na zdržení se jednání, nebyla závazná pro spotřebitele, kteří jsou účastníky řízení, ani pro spotřebitele, kteří uzavřeli s tímž prodávajícím nebo poskytovatelem smlouvu, na niž se vztahují stejná ujednání⁵¹¹. Ujednání, které se považuje za zneužívající v takovémto řízení, je pokládáno za zneužívající i ve všech budoucích smlouvách mezi dotyčným obchodníkem a spotřebiteli⁵¹². **Vnitrostátní soudy** projednávající jednotlivé věci musí vzít tento účinek žalob na zdržení se jednání v potaz v rámci svých úředních povinností a **nesmí mít za to, že příslušné ujednání je přiměřené a platné.**

Soudní dvůr rovněž v zásadě uznal možnost zvýšit ochranu před zneužívajícími smluvními ujednáními podle článku 8 vytvořením rejstříku smluvních ujednání, která se pokládají za zneužívající v pravomocných soudních rozhodnutích, na jejichž základě může donucovací orgán uložit pokutu i jiným *obchodníkům nebo poskytovatelům*, kteří používají rovnocenná ujednání. Na základě článku 47 Listiny však musí mít tyto prodávající nebo poskytovatelé k dispozici účinnou právní ochranu před rozhodnutím, kterým se ujednání prohlašují za rovnocenná, a před rozhodnutím, kterým se stanoví výše pokuty⁵¹³.

Navzdory jednoznačným přínosům kolektivních žalob podle čl. 7 odst. 2 nesmí tyto žaloby narušovat právo spotřebitelů, kteří podají souběžné individuální žaloby na prohlášení zneužívající povahy smluvního ujednání, oddělit se od kolektivní žaloby s ohledem na podobná ujednání používaná ve smlouvách stejného typu. Jak objasnil Soudní dvůr⁵¹⁴, individuální a kolektivní žaloby podle směrnice o zneužívajících ujednáních se vzájemně doplňují a mají rozdílný účel a právní účinky. Kolektivní žaloba na zdržení se jednání usiluje

⁵⁰⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (kodifikované znění), *Úř. věst. L 110, 1.5.2009, s. 30–36.*

⁵⁰⁷ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10, bod 35.

⁵⁰⁸ Rozsudek ve věci Komise v. Itálie, C-372/99, bod 15.

⁵⁰⁹ Rozsudek ve věci Pohotovosť, C-470/12, bod 54.

⁵¹⁰ Viz oddíl 5.3 s odkazem na rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko, C-448/17.

⁵¹¹ Rozsudek ve věci Invitel, C-472/10, body 38–40; rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, bod 56.

⁵¹² Rozsudek ve věci Invitel, C-472, body 43 a 44.

⁵¹³ Rozsudek ve věci Biuro podróży „Partner“, C-119/15, body 22–47.

⁵¹⁴ Rozsudek ve spojených věcech Sales Sinués a Drame Ba, C-381/14 a C-385/14, bod 30.

o abstraktní, obecné posouzení toho, zda je určité smluvní ujednání zneužívající, zatímco individuální žaloba zahrnuje konkrétní přezkoumání smluvního ujednání na základě konkrétních okolností daného případu⁵¹⁵. Kolektivní žaloby mohou mít proto pouze omezený procesní dopad na individuální žaloby a jsou odůvodněny zejména řádným výkonem spravedlnosti a potřebou zabránit neslučitelným soudním rozhodnutím. Článek 7 tudíž brání tomu, aby vnitrostátní předpis vyžadoval, že soud musí automaticky pozastavit řízení o individuální žalobě, kterou mu podal spotřebitel, do vynesení pravomocného rozsudku v souběžném řízení o kolektivní žalobě podané sdružením⁵¹⁶.

V této souvislosti by měla být v rámci řízení o individuální žalobě k dispozici předběžná opatření, a to na žádost spotřebitele, i bez návrhu, je-li to vhodné, do doby vynesení pravomocného rozsudku v probíhajícím řízení o kolektivní žalobě⁵¹⁷. To je důležité zejména v případech, je-li předběžné opatření nezbytné k zajištění plné účinnosti rozsudku vyneseno v řízení o individuální žalobě.

Co se týká pravidel pro určování příslušnosti, Soudní dvůr uznal, že vnitrostátní pravidlo, podle něhož musí být žaloby sdružení na ochranu spotřebitele na zdržení se jednání podány soudům v místě, kde se nachází provozovna či sídlo žalovaného, tj. prodávajícího nebo poskytovatele, neporušuje zásadu efektivity⁵¹⁸. Soudní dvůr měl za to, že se sdružení na ochranu spotřebitele nenacházejí ve stejné slabé pozici jako jednotliví spotřebitelé, pokud podávají žalobu na zdržení se jednání na prodávající nebo poskytovatele, a odkázal na čl. 4 odst. 1 směrnice 2009/22/ES⁵¹⁹.

Soudní dvůr dále rozhodl, že unijní pravidla pro určování příslušnosti znamenají, že žaloby na zdržení se jednání podané sdružením na ochranu spotřebitele, jež mají za cíl znemožnit obchodníkovi používání ujednání, která se pokládají za zneužívající, ve smlouvách se soukromými osobami, představují záležitost týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti ve smyslu Bruselské úmluvy⁵²⁰. Tento výklad platí i pro nařízení Brusel I⁵²¹. To znamená, že příslušnost lze přiznat soudu v místě, kde došlo ke škodné události, což je třeba chápat široce, pokud jde o ochranu spotřebitele, v tom smyslu, že zahrnuje nejen případy, kdy určitá fyzická osoba utrpěla osobně újmu, nýbrž také zejména případy narušující právní stabilitu v důsledku používání zneužívajících ustanovení⁵²². Právo rozhodné pro tuto žalobu musí být určeno v souladu s čl. 6 odst. 1 nařízení Řím II⁵²³, zatímco právo rozhodné pro

⁵¹⁵ Stanovisko generálního advokáta Szpunara ve spojených věcech *Sales Sinués a Drame Ba*, C-381/14 a C-385/14, bod 72.

⁵¹⁶ Rozsudek ve spojených věcech *Sales Sinués a Drame Ba*, C-381/14 a C-385/14, body 39 a 43.

⁵¹⁷ Usnesení ve spojených věcech *Ismael Fernández Oliva*, C-568/14 až C-570/14. Viz rovněž oddíl 5.3.2.

⁵¹⁸ Rozsudek ve věci *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, body 49–53.

⁵¹⁹ Podle tohoto ustanovení jsou k projednání žalob na zdržení se jednání podaných sdružením na ochranu spotřebitele z jiných členských států příslušné soudy členského státu v místě, kde se nachází provozovna či sídlo žalovaného.

⁵²⁰ Rozsudek ve věci *Henkel*, C-167/00, bod 50, co se týká čl. 5 odst. 3 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Bruselská úmluva).

⁵²¹ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, které bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění); viz rozsudek ve věci *Brogstetter*, C-548/12, bod 19; rozsudek ve věci *Verein für Konsumenteninformation v. Amazon*, C-191/15, bod 38.

⁵²² Rozsudek ve věci *Henkel*, C-167/00, bod 42.

⁵²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), *Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 40–49*.

posouzení konkrétního smluvního ujednání musí být vždy určeno podle nařízení Řím I⁵²⁴, nezávisle na tom, zda se toto posouzení uskutečňuje v rámci řízení o individuální žalobě nebo o kolektivní žalobě⁵²⁵.

⁵²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), *Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6–16.*

⁵²⁵ Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon, C-191/15, body 48–60.

Příloha 1 – Seznam rozhodnutí Soudního dvora uvedených v tomto sdělení

Číslo věci a název	Otázky	Oddíl sdělení
1976		
Rozsudek ve věci Rewe v. Landwirtschaftskammer für das Saarland, C-33/76	Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Bundesverwaltungsgericht – Německo	5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady rovnocennosti 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a účinnost prostředků nápravy
1978		
Rozsudek ve věci Amministrazione delle finanze dello Stato v. Simmenthal, C-106/77	Nepoužití zákona, který je v rozporu s právem Společenství, ze strany vnitrostátního soudu	2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů
1988		
Rozsudek ve věci Barra v. belgický stát, C-309/85	Zákaz diskriminace – Přístup k jinému než vysokoškolskému vzdělání – Vrácení neoprávněně vyplacených částek	4.4 Vrácení výhod získaných prostřednictvím zneužívajících smluvních ujednání
1990		
Rozsudek ve věci The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte Factortame, C-213/89	Práva vyplývající z ustanovení předpisů Společenství – Ochrana poskytnutá vnitrostátními soudy – Pravomoc vnitrostátních soudů nařídit předběžné opatření v případě podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady rovnocennosti 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a účinnost prostředků nápravy
1995		
Rozsudek ve spojených věcech Van Schijndel v. Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, C-430/93 a C-431/93	Zacházení se zaměstnaneckým penzijním fondem jako podnikem – Povinné členství v systému zaměstnaneckého penzijního pojištění – Slučitelnost s pravidly hospodářské soutěže – Skutečnost, zda může být otázka práva Společenství poprvé nadnesena v rámci kasačního řízení, což mění předmět řízení a má to za následek přezkum skutkové podstaty	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad rovnocennosti a efektivity obecně 5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady rovnocennosti
1997		
Rozsudek ve věci Palmisani v. INPS, C-261/95	Sociální politika – Ochrana zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele – Směrnice 80/987/EHS – Odpovědnost členského státu vyplývající z pozdního	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a účinnost prostředků nápravy

	provedení směrnice – Přiměřená náhrada – Promlčecí lhůta	
1999		
Rozsudek ve věci Eco Swiss China Time Ltd v. Benetton International NV, C-126/97	Hospodářská soutěž – Použití článku 81 Smlouvy o ES (bývalý článek 85) rozhodčím soudem bez návrhu – Pravomoc vnitrostátních soudů zrušit rozhodčí nálezy	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně
2000		
Rozsudek ve spojených věcech Océano Grupo Editorial SA v. Roció Murciano Quintero (C-240/98) a Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades (C-241/98), José Luis Copano Badillo (C-242/98), Mohammed Berroane (C-243/98) a Emilio Viñas Feliú (C-244/98)	Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Doložka o příslušnosti – Pravomoc vnitrostátního soudu přezkoumat zneužívající povahu této doložky i bez návrhu	3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci
2001		
Rozsudek ve věci Komise v. Nizozemsko, C-144/99	Nesplnění povinnosti státem – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Neúplné provedení směrnice ve vnitrostátním právu	2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů
Rozsudek ve věci Siples, C-226/99	Společný celní kodex – Opravné prostředky – Pozastavení výkonu rozhodnutí celních orgánů	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
2002		
Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Karl Heinz Henkel, C-167/00	Bruselská úmluva – Článek 5 odst. 3 – Příslušnost ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti – Preventivní opatření sdružení – Organizace na ochranu spotřebitele, která usiluje o zdržení se jednání s cílem zabránit obchodníkovi v používání zneužívajících ujednání ve spotřebitelských smlouvách	6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)
Rozsudek ve věci Grundig Italiana SpA v. Ministero delle Finanze, C-255/00	Vnitřní daně, které jsou v rozporu s právem Společenství – Vydání částek zaplacených bez řádného důvodu – Vnitrostátní právní předpisy zkracující se zpětnou účinností lhůty pro zahájení řízení – Slučitelnost se zásadou	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy

	efektivitu	
Rozsudek ve věci Komise Evropských společenství v. Italská republika, C-372/99	Nesplnění povinnosti státem – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve smlouvách uzavřených se spotřebiteli – Prostředky, které mají zamezit použití těchto ujednání	6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)
Rozsudek ve věci Cofidis, C-473/00	Žaloba podaná prodávajícím nebo poskytovatelem – Vnitrostátní ustanovení, které vnitrostátnímu soudu zakazuje zjištění zneužívajícího ujednání i bez návrhu nebo na základě žalobní odpovědi spotřebitele po uplynutí promlčecí lhůty	4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“ 5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci
Rozsudek ve věci Komise v. Švédsko, C-478/99	Nesplnění povinnosti státem – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Povinnost převzít ve vnitrostátních právních předpisech seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající, obsažený v příloze směrnice 93/13	3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
2004		
Rozsudek ve věci Komise v. Španělsko, C-70/03	Nesplnění povinnosti státem – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Pravidla pro výklad – Kolizní pravidla	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně
Rozsudek ve věci Freiburger Kommunalbauten GmbH Baugesellschaft & Co. KG v. Ludger Hofstetter a Ulrike Hofstetter, C-237/02	Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Smlouva na výstavbu a dodání parkovací plochy – Obrácení pořadí plnění smluvních povinností stanovených vnitrostátními právními předpisy – Doložka zavazující spotřebitele zaplatit cenu dříve, než prodávající nebo poskytovatel splní své povinnosti – Povinnost prodávajícího nebo poskytovatele poskytnout záruku	3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
2005		
Rozsudek ve věci Guy Denuit, C-125/04	Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Vnitrostátní soud ve smyslu článku 234 ES – Rozhodčí soud	5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení
2006		
Rozsudek ve věci Mostaza Claro, C-168/05	Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách – Nezpochybnění zneužívajícího charakteru klauzule v rámci rozhodčího řízení – Možnost vznést tuto námitku v rámci řízení o	1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i>

	opravném prostředku proti rozhodčímu nálezu	a <i>efektivity</i> obecně 5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci
2007		
Rozsudek ve věci Rampion a Godard, C-429/05	Směrnice 87/102/EHS – Spotřebitelský úvěr – Právo spotřebitele uplatňovat práva vůči poskytovateli úvěru v případě neprovedení nebo nesprávného provedení smlouvy týkající se zboží nebo služeb financovaných úvěrem – Podmínky – Zmínka o financovaném zboží či službě v nabídce úvěru – Otevření úvěru umožňujícího využít poskytnutý úvěr vícekrát – Možnost vnitrostátního soudu uplatnit bez návrhu právo spotřebitele uplatňovat práva vůči poskytovateli úvěru	Úvod
Rozsudek ve věci Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd v. Justitiekanslern, C-432/05	Zásada soudní ochrany – Vnitrostátní právní předpisy nestanovící samostatnou žalobu k napadení souladu vnitrostátního ustanovení s právem Společenství – Procesní autonomie – Zásady rovnocennosti a efektivity – Předběžná ochrana	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a <i>zásad rovnocennosti a efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
2008		
Rozsudek ve věci Kempter KG v. Hauptzollamt Hamburg-Jonas, C-2/06	Vývoz skotu – Vývozní náhrady – Konečné správní rozhodnutí – Výklad rozsudku Soudního dvora – Účinek rozsudku vydaného Soudním dvorem v řízení o předběžné otázce po tomto rozhodnutí – Přezkum a zrušení – Časové meze – Právní jistota – Zásada spolupráce – Článek 10 ES	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
2009		
Rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08	Spotřebitelské smlouvy – Nepřiměřená rozhodčí doložka – Neplatnost – Rozhodčí nález, který nabyl účinky věci rozsouzené – Nucený výkon – Pravomoc vnitrostátního soudu příslušného pro vykonávací řízení uplatnit bez návrhu neplatnost nepřiměřené rozhodčí doložky – Zásady rovnocennosti a efektivity	1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních 4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a <i>zásad rovnocennosti a efektivity</i> obecně

		<p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady <i>rovnocennosti</i></p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p> <p>5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení</p>
Rozsudek ve věci <i>Martín Martín, C-227/08</i>	Článek 4 – Ochrana spotřebitele – Smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory – Právo odstoupit od smlouvy – Povinnost dodavatele uvést poučení – Neplatnost smlouvy – Vhodná opatření	Úvod
Rozsudek ve věci <i>Pannon GSM Zrt. v. Erzsébet Sustikné Győrfi, C-243/08</i>	Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách – Právní účinky zneužívající klauzule – Pravomoc a povinnost vnitrostátního soudu posoudit bez návrhu zneužívající charakter ustanovení o soudní příslušnosti – Kritéria pro posouzení	<p>1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
2010		
Usnesení ve věci <i>Pohotovosť s.r.o. v. Iveta Korčkovská, C-76/10</i>	Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající klauzule – Směrnice 2008/48/ES – Směrnice 87/102 – Smlouvy o spotřebitelském úvěru – Roční procentní sazba nákladů – Rozhodčí řízení – Rozhodčí nález – Možnost vnitrostátního soudu posoudit i bez návrhu případný zneužívající charakter některých ustanovení	<p>Úvod</p> <p>3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7</p>

		<p>odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady <i>rovnocennosti</i></p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p>
<p>Rozsudek ve věci VB Pénzügyi Lízing Zrt. v. Ferenc Schneider, C-137/08</p>	<p>Kritéria posouzení – Přezkum zneužívajícího charakteru klauzule o soudní příslušnosti vnitrostátním soudem z úřední povinnosti – Článek 23 statutu Soudního dvora</p>	<p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
<p>Rozsudek ve spojených věcech Rosalba Alassini v. Telecom Italia SpA, Filomena Califano v. Wind SpA, Lucia Anna Giorgia Iacono v. Telecom Italia SpA a Multiservice Srl v. Telecom Italia SpA, C-317/08, C-318/08, C-319/08 a C-320/08</p>	<p>Zásada účinné soudní ochrany – Síť a služby elektronických komunikací – Směrnice 2002/22/ES – Univerzální služba – Spory mezi koncovými uživateli a poskytovateli služeb – Povinný pokus o mimosoudní urovnání sporu</p>	<p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení</p>
<p>Rozsudek ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid v. Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc), C-484/08</p>	<p>Spotřebitelské smlouvy – Článek 4 odst. 2 – Podmínky definující hlavní předmět smlouvy – Soudní přezkum jejich nepřiměřené povahy – Vynětí – Přísnější ustanovení vnitrostátního práva k zajištění vyššího stupně ochrany spotřebitele</p>	<p>2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblasti působnosti (články 8 a 8a směrnice o zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních soudů</p> <p>3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p>
<p>Rozsudek ve věci Barth v. Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung, C-542/08</p>	<p>Volný pohyb osob – Pracovníci – Rovné zacházení – Zvláštní příplatek za odsloužená léta, poskytovaný univerzitním profesorem na základě vnitrostátních právních předpisů, jejichž neslučitelnost s právem Společenství byla zjištěna rozsudkem Soudního dvora – Promlčecí lhůta – Zásada rovnocennosti a zásada efektivity</p>	<p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p>
<p>2012</p>		

<p>Rozsudek ve věci Pereničová a Perenič v. SOS financ spol. s r. o., C-453/10</p>	<p>Smlouva o spotřebitelském úvěru – Uvedení roční procentní sazby nákladů v nesprávné výši – Dopad nekalých obchodních praktik a zneužívajících klauzulí na platnost celé smlouvy</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblastí působnosti (články 8 a 8a směrnice o zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních soudů</p> <p>2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p>
<p>Rozsudek ve věci Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság v. Invitel Távközlési Zrt, C-472/10</p>	<p>Článek 3 odst. 1 a 3 – Články 6 a 7 – Spotřebitelské smlouvy – Zneužívající klauzule – Jednostranná změna smluvních podmínek prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb – Žaloba na zdržení se jednání podaná ve veřejném zájmu jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy – Určení zneužívajícího charakteru klauzule – Právní účinky</p>	<p>3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p>
<p>Rozsudek ve věci Banif Plus Bank Zrt v. Csaba Csipai a Viktória Csipai, C-472/11</p>	<p>Přezkum zneužívajícího charakteru klauzule vnitrostátním soudem z úřední povinnosti – Povinnost vnitrostátního soudu, který i bez návrhu zjistil, že klauzule má zneužívající charakter, vyzvat účastníky řízení, aby předložili svá vyjádření před tím, než vyvodí z tohoto zjištění důsledky – Smluvní klauzule, které musí být zohledněny při přezkumu zneužívajícího charakteru</p>	<p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední</p>

		pravomoci?
Rozsudek ve věci Banco Español de Crédito SA v. Joaquín Calderón Camino, C-618/10	Spotřebitelské smlouvy – Zneužívající klauzule o úrocích z prodlení – Řízení o platebním rozkazu – Pravomoci vnitrostátního soudu	2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů 4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními 4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?
2013		
Rozsudek ve věci Duarte Hueros, C-32/12	Směrnice 1999/44/ES – Práva spotřebitele v případě rozporu zboží se smlouvou – Nevýznamná povaha tohoto rozporu – Vyloučení odstoupení od smlouvy – Pravomoci vnitrostátního soudu	Úvod 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně
Rozsudek ve věci Centrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12	Směrnice 2005/29/ES – Nekalé obchodní praktiky – Rozsah působnosti – Zavádějící informace šířené zdravotní pojišťovnou působící v režimu zákonného zdravotního pojištění – Pojišťovna zřízená ve formě veřejnoprávního subjektu	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve věci RWE Vertrieb AG v. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV, C-92/11	Směrnice 2003/55/ES – Vnitřní trh se zemním plynem – Směrnice 93/13/EHS – Článek 1 odst. 2 a články 3 až 5 – Smlouvy, které uzavírají obchodníci nebo poskytovatelé služeb se spotřebiteli – Obecné podmínky – Zneužívající klauzule – Jednostranná změna ceny služby prodávajícím nebo poskytovatelem služeb – Odkaz na kogentní právní úpravu určenou pro jinou kategorii spotřebitelů – Použitelnost směrnice 93/13/EHS – Povinnost jasného a srozumitelného znění a průhlednosti	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 3.3 Požadavky na transparentnost 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran 4.4 Vrácení výhod získaných prostřednictvím zneužívajících smluvních ujednání
Rozsudek ve věci Bogdan Matei a Ioana Ofelia Matei v. SC Volksbank România	Zneužívající klauzule ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a	2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblasti působnosti (články 8 a 8a směrnice o

SA, C-143/13	spotřebitelem – Článek 4 odst. 2 – Posouzení zneužívajícího charakteru smluvních klauzulí – Vyloučení klauzulí týkajících se hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny nebo odměny za předpokladu, že jsou sepsány jasným a srozumitelným jazykem – Klauzule, které obsahují, ‚rizikový poplatek‘ vybíraný věřitelem a opravňují věřitele, aby za určitých podmínek jednostranně změnil úrokovou sazbu	zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních soudů 3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně 3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních) 3.3 Požadavky na transparentnost 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve věci Erika Jörös v. Aegon Magyarorszag Hitel Zrt, C-397/11	Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách – Přezkum zneužívající povahy smluvního ustanovení vnitrostátním soudem z úřední moci – Důsledky, které má vnitrostátní soud vyvodit ze zjištění zneužívající povahy ustanovení	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci 5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady <i>rovnocennosti</i> 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?
Rozsudek ve věci Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León v. Anuntis Segundamano España SL, C-413/12	Žaloba na zdržení se jednání podaná regionálním sdružením na ochranu spotřebitelů – Místně příslušný soud – Nemožnost podat opravný prostředek proti rozhodnutí, jímž prvostupňový soud vyslovil svou nepřislušnost – Procesní autonomie členských států – Zásada rovnocennosti a zásada efektivity	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy 6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)
Rozsudek ve věci Mohamed Aziz v. Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa), C-415/11	Spotřebitelské smlouvy – Smlouva o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Pravomoci vnitrostátního soudu rozhodujícího ve věci samé – Zneužívající klauzule – Kritéria pro posouzení	3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci 5.4 Posouzení z úřední pravomoci

		a účinnost prostředků nápravy
Rozsudek ve věci Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11	Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách – Nájemní smlouva uzavřená mezi podnikatelem v oblasti pronájmu nemovitostí a nájemcem jednajícím za soukromým účelem – Přezkum zneužívající povahy klauzule vnitrostátním soudem z úřední moci – Smluvní pokuta – Zrušení klauzule	1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních 1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními 4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad rovnocennosti a efektivitivy obecně 5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady rovnocennosti 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?
Rozsudek ve spojených věcech Banco Popular Español SA v. Maria Teodolinda Rivas Quichimbo a Wilmar Edgar Cun Pérez a Banco de Valencia SA v. Joaquín Valdeperas Tortosa a María Ángeles Miret Jaume, C-537/12 a C-116/13	Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Spotřebitelské smlouvy – Smlouva o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Pravomoc vnitrostátního soudu příslušného pro vykonávací řízení – Zneužívající klauzule – Kritéria pro posouzení	3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
2014		
Rozsudek ve věci Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13	Zneužívající klauzule ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem – Článek 4 odst. 2 a čl. 6 odst. 1 – Posouzení zneužívajícího charakteru smluvních klauzulí – Vyloučení klauzulí týkajících se hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny či odměny, jsou-li sepsány jasným a srozumitelným jazykem – Smlouvy o spotřebitelském úvěru vyjádřeném v cizí měně – Klauzule týkající se směnného kursu – Rozdíl mezi nákupním kursem použitelným při uvolnění úvěru a prodejním kursem použitelným na jeho splácení – Pravomoci vnitrostátního soudu ve vztahu ke klauzuli kvalifikované jako ‚zneužívající‘ – Nahrazení zneužívající klauzule dispozitivním ustanovením	1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních 1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů 3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních) 3.3 Požadavky na transparentnost 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 4.3 Důsledky zneužívající povahy

	vnitrostátního práva – Přípustnost	smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran
Rozsudek ve věci Kušionová v. SMART Capital, C-34/13	Smlouva o spotřebitelském úvěru – Článek 1 odst. 2 – Klausule odrážející závazné právní ustanovení – Působnost směrnice – Článek 3 odst. 1, článek 4, čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 – Zajištění pohledávky zástavním právem k nemovitému majetku – Možnost výkonu tohoto zástavního práva prostřednictvím dražby – Soudní přezkum	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
Rozsudek ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14	Článek 7 – Listina základních práv Evropské unie – Článek 47 – Spotřebitelské smlouvy – Smlouva o hypotečním úvěru – Zneužívající klauzule – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Právo na opravný prostředek	1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních 4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
Rozsudek ve věci Constructora Principado SA v. José Ignacio Menéndez Álvarez, C-226/12	Spotřebitelské smlouvy – Smlouva o prodeji nemovitosti – Zneužívající klauzule – Kritéria pro posouzení	3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve věci Barclays Bank v. Sara Sánchez García a Alejandro Chacón Barrera, C-280/13	Třináctý bod odůvodnění – Článek 1 odst. 2 – Spotřebitelské smlouvy – Smlouva o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Vnitrostátní právní a správní předpisy – Smluvní rovnováha	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
Usnesení ve věci Katalin Sebestyén v. Zsolt Csaba Kővári a další, C-342/13	Smlouva o hypotečním úvěru uzavřená s bankou – Klausule o výlučné příslušnosti rozhodčího soudu – Informace o rozhodčím řízení poskytnuté bankou při uzavření smlouvy – Zneužívající klauzule – Kritéria posouzení	3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve spojených věcech Alexandra Schulz v. Technische Werke	Směrnice 2003/54/ES a 2003/55/ES – Ochrana spotřebitele – Vnitřní trh s elektřinou a zemním plynem –	3.3 Požadavky na transparentnost

<p>Schussental GmbH und Co. KG a Josef Egbringhoff v. Stadtwerke Ahaus GmbH, C-359/11 a C-400/11</p>	<p>Vnitrostátní právní úprava, která určuje obsah smluv uzavíraných se spotřebiteli v rámci všeobecné zásobovací povinnosti – Jednostranná změna ceny služby poskytovatelem – Informace o důvodech, podmínkách a rozsahu změny, poskytnutá v přiměřeném předstihu před nabytím účinku této změny</p>	
<p>Rozsudek ve věci Pohotovost' s. r. o. v. Miroslav Vašuta, C-470/12</p>	<p>Spotřebitelský úvěr – Zneužívající klauzule – Směrnice 93/13/EHS – Nucený výkon rozhodčího nálezu – Návrh na vstup vedlejšího účastníka do řízení o výkon rozhodnutí – Sdružení na ochranu spotřebitelů – Vnitrostátní právní předpisy neumožňující takové vedlejší účastenství – Procesní autonomie členských států</p>	<p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a účinnost prostředků nápravy</p> <p>6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p>
<p>2015</p>		
<p>Rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary v. Attila Sugár, C-32/14</p>	<p>Zneužívající klauzule ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem – Smlouva o hypoteční půjčce – Článek 7 odstavec 1 – Ukončení používání zneužívajících klauzulí – Přiměřené a účinné prostředky – Uznání dluhu – Notářská listina – Připojení doložky vykonatelnosti notářem – Exekuční titul – Povinnosti notáře – Přezkum zneužívajících klauzulí z úřední povinnosti – Soudní přezkum – Zásady rovnocennosti a efektivity</p>	<p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad rovnocennosti a efektivity obecně</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a účinnost prostředků nápravy</p> <p>5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení</p>
<p>Usnesení ve věci Tarcău, C-74/15</p>	<p>Článek 1 odst. 1 a čl. 2 písm. b) – Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách – Smlouvy o ručení a o zajišťovacím převodu práva uzavřené mezi úvěrovými institucemi a fyzickými osobami jednajícími pro účely, které nespádají do rámce jejich profesní činnosti a nemají vazbu funkční povahy na obchodní společnost, za jejíž závazky poskytují zajištění</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p>
<p>Rozsudek ve věci Jean-Claude Van Hove v. CNP Assurances SA, C-96/14</p>	<p>Pojistná smlouva – Článek 4 odst. 2 – Posouzení zneužívajícího charakteru smluvních klauzulí – Vyloučení klauzulí týkajících se hlavního předmětu smlouvy – Klauzule zajišťující převzetí úhrady splátek na základě smlouvy o hypotečním úvěru – Úplná pracovní neschopnost dlužníka – Vyloučení nároku na pojistné plnění</p>	<p>3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p>

	v případě uznané schopnosti vykonávat výdělečnou či nevýdělečnou činnost	
Rozsudek ve věci Costea, C-110/14	Článek 2 písm. b) – Pojem ‚spotřebitel‘ – Smlouva o úvěru uzavřená fyzickou osobou, která vykonává povolání advokáta – Splácení úvěru zajištěného nemovitostí ve vlastnictví advokátní kanceláře dlužníka – Dlužník, který má znalosti nezbytné pro posouzení zneužívající povahy klauzule před podpisem smlouvy	1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních 1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve věci Maria Bucura v. SC Bancpost SA, C-348/14	Směrnice 87/102/EHS – Článek 1 odst. 2 písm. a) – Spotřebitelský úvěr – Pojem ‚spotřebitel‘ – Směrnice 93/13/EHS – Článek 2 písm. b), články 3 až 5 a článek 6 odstavec 1 – Zneužívající klauzule – Posouzení vnitrostátním soudem i bez návrhu – Klauzule ‚sepsané jasným a srozumitelným jazykem‘ – Informace, které musí věřitel poskytnout	3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních) 3.3 Požadavky na transparentnost 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve spojených věcech Unicaja Banco, SA v. José Hidalgo Rueda a další a CaixaBank SA v. Manuel María Rueda Ledesma a další, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13	Smlouvy, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli – Hypoteční smlouvy – Klauzule týkající se úroků z prodlení – Zneužívající klauzule – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotéky – Snížení výše úroků – Pravomocí vnitrostátního soudu	2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů 4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran
Rozsudek ve věci Froukje Faber v. Autobedrijf Hazet Ochten BV, C-497/13	Směrnice 1999/44/ES – Prodej spotřebního zboží a záruka na toto zboží – Postavení nabyvatele – Postavení spotřebitele – Rozpor dodaného zboží se smlouvou – Povinnost informovat prodávajícího – Rozpor se smlouvou, který se projevil ve lhůtě šesti měsíců po dodání zboží – Důkazní břemeno	Úvod 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivit</i> y obecně 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?
Rozsudek ve věci Šiba, C-537/13	Oblast působnosti – Spotřebitelské smlouvy – Smlouva o poskytování právních služeb uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Rozsudek ve věci Baczó a Viznyiczai v. Raiffeisen Bank Zrt, C-567/13	Článek 7 – Smlouva o hypotečním úvěru – Rozhodčí doložka – Zneužívající povaha – Žaloba spotřebitele – Vnitrostátní procesní pravidlo – Nepříslušnost soudu, k němuž byla podána žaloba na neplatnost smlouvy uzavřené	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivit</i> y obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy

	adhezním způsobem, rozhodovat o návrhu na určení zneužívající povahy smluvních klauzulí obsažených v téže smlouvě	
Usnesení ve věci (BBVA) Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA v. Fernando Quintano Ujeta a María Isabel Sánchez García, C-602/13	Smluvní vztah mezi dodavatelem/poskytovatelem a spotřebitelem – Hypoteční smlouva – Doložka o úroku z prodlení – Doložka o předčasném splacení – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotéky – Snížení výše úroků – Pravomoci vnitrostátního soudu	3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
2016		
Usnesení ve věci Banco Popular Español a PL Salvador S.A.R.L. v. María Rita Giraldez Villar a Modesto Martínez Baz, C-7/16	Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající klauzule – Postoupení pohledávky – Právo dlužníka na zaniknutí dluhu – Podmínky výkonu uvedeného práva	4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran
Rozsudek ve věci Finanmadrid EFC SA v. Jesús Vicente Albán Zambrano a další, C-49/14	Zneužívající klauzule – Řízení o platebním rozkazu – Řízení o nuceném výkonu – Pravomoc vnitrostátního exekučního soudu uplatnit bez návrhu neplatnost zneužívající klauzule – Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené – Zásada efektivity – Listina základních práv Evropské unie – Soudní ochrana	2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?
Rozsudek ve věci Biuro podróży Partner Sp. z o.o., Sp. komandytowa w Dąbrowie Górniczej v. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, C-119/15	Směrnice 93/13/EHS – Směrnice 2009/22/ES – Ochrana spotřebitele – Účinek <i>erga omnes</i> zneužívajících ujednání, která jsou uvedena ve veřejném rejstříku – Peněžitá sankce uložená prodávajícímu nebo poskytovateli, který použil ujednání, které je považováno za rovnocenné tomu, jež je uvedeno v tomto rejstříku – Prodávající nebo poskytovatel, který nebyl účastníkem řízení, jež vedlo ke konstatování zneužívající povahy ujednání – Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie – Pojem ‚soud členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva‘	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci? 6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)
Usnesení ve věci Aktiv Kapital Portfolio AS, Oslo, pobočka v Curychu, dříve	Zneužívající klauzule uvedené ve spotřebitelských smlouvách – Řízení o platebním rozkazu – Řízení o výkonu	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy

<p>Aktiv Kapital Portfolio Investment v. Angel Luis Egea Torregrosa, C-122/14</p>	<p>– Pravomoc vnitrostátního exekučního soudu uplatnit bez návrhu neplatnost zneužívající klauzule – Zásada efektivity – Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené</p>	
<p>Rozsudek ve spojených věcech Gutierrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15</p>	<p>Spotřebitelské smlouvy – Hypoteční úvěry – Zneužívající ujednání – Článek 4 odst. 2 – Článek 6 odst. 1 – Určení neplatnosti – Rozhodnutí vnitrostátního soudu o omezení časových účinků určení neplatnosti zneužívajícího ujednání</p>	<p>1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před zneužívajícími smluvními ujednáními</p> <p>4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>4.4 Vrácení výhod získaných prostřednictvím zneužívajících smluvních ujednání</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
<p>Rozsudek ve věci Tomášová v. Slovenská republika, C-168/15</p>	<p>Úvěrová smlouva obsahující zneužívající klauzuli – Nucený výkon rozhodčího nálezu vydaného na základě této klauzule – Odpovědnost členského státu za škody způsobené jednotlivcům z důvodu porušení unijního práva v důsledku rozhodnutí vnitrostátního soudu – Podmínky založení – Existence dostatečně závažného porušení unijního práva</p>	<p>2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p>
<p>Rozsudek ve věci Verein für Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl, C-191/15</p>	<p>Soudní spolupráce v občanských věcech – Nařízení (ES) č. 864/2007 a nařízení (ES) č. 593/2008 – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 93/13/EHS – Ochrana osobních údajů – Směrnice 95/46/ES – Kupní smlouvy uzavřené on-line se spotřebiteli s bydlištěm v jiných členských státech –</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblasti působnosti (články 8 a 8a směrnice o zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních</p>

	Zneužívající klauzule – Všeobecné smluvní podmínky obsahující ujednání o volbě rozhodného práva ve prospěch práva členského státu, ve kterém má společnost své sídlo – Určení práva rozhodného pro určení nepřiměřeného charakteru ujednání obsaženého ve všeobecných smluvních podmínkách v rámci žaloby na zdržení se jednání – Určení práva rozhodné pro zpracování osobních údajů spotřebitelů	soudů 3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně 3.3 Požadavky na transparentnost 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)
Rozsudek ve věci Radlinger Radlingerová v. Finway a.s., C-377/14	Článek 7 – Vnitrostátní procesní úprava insolvenčního řízení – Dluhy ze smlouvy o spotřebitelském úvěru – Účinná soudní ochrana – Bod 1 písm. e) přílohy – Nepřiměřená výše odškodného – Směrnice 2008/48/ES – Článek 3 písm. l) – Celková výše úvěru – Bod I přílohy I – Částka čerpání – Výpočet roční procentní sazby nákladů – Článek 10 odst. 2 – Informační povinnost – Posouzení z moci úřední – Sankce	Úvod 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?
Opravné usnesení ve spojených věcech Jorge Sales Sinués a Youssouf Drame Ba v. CaixaBank SA a Catalunya Caixa SA (Catalunya Banc S.A.), C-381/14 a C-385/14	Opravné usnesení	6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)
Usnesení ve věci Dumitras, C-534/15	Článek 1 odst. 1 – Článek 2 písm. b) – Postavení spotřebitele – Postoupení pohledávky novací smluv o úvěru – Smlouva o zřízení zástavního práva k nemovitosti podepsaná osobami, které nemají žádný obchodní vztah s obchodní společností, která se stala novým dlužníkem	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Usnesení ve spojených věcech Ismael Fernández Oliva a další v. CaixaBank SA a další, C-568/14 až C-570/14	Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Smlouvy uzavřené mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli – Hypoteční smlouvy – Klauzule o minimálním úroku – Kolektivní žaloba – Řízení o individuální žalobě mající stejný předmět – Předběžná opatření	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy 5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci? 6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)

<p>Rozsudek ve věci PFE (Puligienica Facility Esco SpA) v. Airgest SpA, C-689/13</p>	<p>Směrnice 89/665/EHS – Článek 1 odst. 1 a 3 – Přezkumná řízení – Žaloba na neplatnost rozhodnutí o udělení veřejné zakázky podaná uchazečem, jehož nabídka nebyla vybrána – Incidenční žaloba úspěšného uchazeče – Zásada přednosti unijního práva</p>	<p>2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů</p>
<p>2017</p>		
<p>Rozsudek ve věci Andriciuc a další, C-186/16</p>	<p>Článek 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 2 – Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání – Smlouva o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Kurzové riziko plně v neprospěch spotřebitele – Významná nerovnováha v právech a povinnostech stran, které vyplývají ze smlouvy – Doba, kdy musí být posouzena tato nerovnováha – Rozsah pojmu ujednání ‚sepsána jasným a srozumitelným jazykem‘ – Úroveň informací, jež musí banka poskytnout</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p> <p>3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p>
<p>Rozsudek ve věci Air Berlin, C-290/16</p>	<p>Doprava – Společná pravidla pro provozování leteckých služeb v Unii – Nařízení (ES) č. 1008/2008 – Ustanovení o stanovování cen – Článek 22 odst. 1 – Článek 23 odst. 1 – Informace vyžadované při oznamování cen nabízených veřejnosti – Povinnost uvést skutečnou výši daní, poplatků, přírůžek a plateb – Volná tvorba cen – Účtování poplatku za zpracování v případě zrušení rezervace letu cestujícím nebo v případě nenastoupení na palubu – Ochrana spotřebitele</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p>
<p>Rozsudek ve věci Banco Primus SA v. Jesús Gutiérrez García, C-421/14</p>	<p>Smlouvy uzavřené mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli – Zneužívající ujednání – Smlouvy o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Propadná lhůta – Pravomoci vnitrostátních soudů – Překážka věci pravomocně rozsouzené</p>	<p>1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>3.1 Zneužívající povaha a transparentnost obecně</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.1 Povaha a úloha čl. 6 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních při ochraně před</p>

		<p>zneužívajícími smluvními ujednáními</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci</p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p>
<p>Usnesení ve věci Woonhaven Antwerpen BV CVBA v. Khalid Berkani a Asmae Hajji, C-446/17</p>	<p>Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Zneužívající ujednání – Nájemní smlouva uzavřená mezi společnostmi s povolením působit v oblasti sociálního bydlení a nájemníkem – Vzorová nájemní smlouva, která se stala závaznou aktem vnitrostátního zákonodárce – Směrnice 93/13/EHS – Článek 1 odst. 2 – Nepoužitelnost této směrnice</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p>
<p>Rozsudek ve věci Margarit Panicello, C-503/15</p>	<p>Článek 267 SFEU – Soudní tajemník – Pojem ‚vnitrostátní soud‘ – Obligatorní jurisdikce – Výkon soudních funkcí – Nezávislost – Nedostatek pravomoci Soudního dvora</p>	<p>5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení</p>
<p>Usnesení ve věci Bachman, C-535/16</p>	<p>Článek 2 písm. b) – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Pojem ‚spotřebitel‘ – Fyzická osoba, která uzavřela smlouvu o novaci s úvěrovou institucí za účelem splacení úvěrů poskytnutých touto institucí obchodní společnosti</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p>
2018		
<p>Rozsudek ve věci OTP Bank a OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt v. Teréz Ilyés a Emil Kiss, C-51/17</p>	<p>Rozsah působnosti – Článek 1 odst. 2 – Závazná právní a správní ustanovení – Článek 3 odst. 1 – Pojem ‚smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno‘ – Ujednání začleněné do smlouvy po jejím uzavření v návaznosti na zásah vnitrostátního zákonodárce – Článek 4 odst. 2 – Jasně a srozumitelné znění smluvního ujednání – Článek 6 odst. 1 – Posouzení zneužívající povahy ujednání vnitrostátním soudem i bez návrhu – Úvěrová smlouva v cizí měně uzavřená mezi spotřebitelem a podnikatelem</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p>

<p>Rozsudek ve spojených věcech Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17</p>	<p>Zneužívající ujednání – Oblast působnosti – Postoupení pohledávky – Smlouva o úvěru uzavřená se spotřebitelem – Kritéria pro posouzení zneužívající povahy ujednání této smlouvy, které stanoví sazbu úroků z prodlení – Důsledky zneužívající povahy ujednání</p>	<p>1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>2.1 Minimální harmonizace a rozšíření oblasti působnosti (články 8 a 8a směrnice o zneužívajících ujednáních), včetně úlohy nejvyšších vnitrostátních soudů</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p>
<p>Rozsudek ve věci Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16</p>	<p>Zneužívající ujednání ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem – Přezkum vnitrostátním soudem i bez návrhu, zda smlouva spadá do oblasti působnosti této směrnice – Článek 2 písm. c) – Pojem „prodávající nebo poskytovatel“ – Vysokoškolské vzdělávací zařízení, které je z podstatné části financováno z veřejných zdrojů – Smlouva o kalendáři bezúročných splátek studijních poplatků a příspěvku na studijní cestu</p>	<p>1.1 Cíle směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p>
<p>Usnesení ve věci Liviu Petru Lupean, Oana Andreea Lupean v. SC OTP BAAK Nyrt., C-119/17</p>	<p>Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Článek 3 odst. 1, čl. 4 odst. 1 a článek 5 – Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání – Smlouva o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Kurzové riziko plně v neprospěch spotřebitele – Významná nerovnováha v právech a povinnostech stran, které vyplývají ze smlouvy – Hlavní předmět smlouvy o úvěru</p>	<p>3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p> <p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p>
<p>Rozsudek ve věci Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Bialej v. Mariusz Wawrzosek, C-176/17</p>	<p>Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 2008/48/ES – Řízení o vydání platebního rozkazu na základě vlastní směnky, která zajišťuje závazky ze smlouvy o spotřebitelském úvěru</p>	<p>2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně</p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
<p>Rozsudek ve věci EOS KSI Slovensko s.r.o. v. Ján</p>	<p>Zneužívající ujednání – Článek 4 odst. 2 a článek 5 – Povinnost sepsat</p>	<p>3.3 Požadavky na transparentnost</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7</p>

<p>Danko a Margita Danková, C-448/17</p>	<p>ujednání jasným a srozumitelným jazykem – Článek 7 – Návrh k soudu podaný osobami nebo organizacemi, které mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů před používáním zneužívajících ujednání – Vnitrostátní právní úprava podmiňující možnost sdružení na ochranu spotřebitelů stát se vedlejším účastníkem v řízení souhlasem spotřebitele – Spotřebitelský úvěr – Směrnice 87/102/EHS – Článek 4 odst. 2 – Povinnost uvést roční procentní sazbu nákladů v písemné smlouvě – Smlouva obsahující pouze matematický vzorec pro výpočet roční procentní sazby nákladů bez údajů nezbytných k provedení tohoto výpočtu</p>	<p>odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivit</i>y obecně</p> <p>5.3 Povinnosti vyplývající ze zásady <i>rovnocennosti</i></p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p> <p>5.7 Kontrola zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci a mimosoudní řízení</p> <p>6. Žaloby na zdržení se jednání v kolektivním zájmu spotřebitelů (čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice o zneužívajících ujednáních)</p>
<p>Rozsudek ve věci Sziber v. ERSTE Bank Hungary Zrt, C-483/16</p>	<p>Článek 7 odst. 1 – Smlouvy o úvěru vedené v cizí měně – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví zvláštní procesní požadavky pro napadení zneužívajícího charakteru – Zásada rovnocennosti – Listina základních práv Evropské unie – Článek 47 – Právo na účinnou soudní ochranu</p>	<p>4.4 Vrácení výhod získaných prostřednictvím zneužívajících smluvních ujednání</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
<p>Usnesení ve věci Powszechna Kasa Oszczędności (PKO) Bank Polski S.A. w Warszawie v. Jacek Michalski, C-632/17</p>	<p>Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 2008/48/ES – Řízení o vydání platebního rozkazu na základě výpisu z bankovních záznamů – Nemožnost soudu posoudit případnou zneužívající povahu smluvních ujednání, pokud spotřebitel nepodal odpor</p>	<p>2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů</p> <p>5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivit</i>y obecně</p> <p>5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
<p>2019</p>		
<p>Rozsudek ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria SA v. Alberto García Salamanca Santos a Bankia SA v. Alfonso Antonio Lau Mendoza a Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez, C-70/17 a C-179/17</p>	<p>Články 6 a 7 – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Ujednání o předčasné splatnosti ve smlouvě o hypotečním úvěru – Prohlášení, že ujednání je částečně zneužívající – Pravomoci vnitrostátního soudu v případě existence ujednání kvalifikovaného jako „zneužívající“ – Nahrazení zneužívajícího ujednání ustanovením vnitrostátního práva</p>	<p>3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran</p> <p>5.5 Co znamená kontrola z úřední pravomoci?</p>
<p>Rozsudek ve věci Dunai v. ERSTE Bank Hungary Zrt, C-118/17</p>	<p>Článek 1 odst. 2 – Článek 6 odst. 1 – Smlouva o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Rozpětí směnných kurzů – Nahrazení zneužívajícího ujednání, které bylo prohlášeno za neplatné,</p>	<p>1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních</p> <p>2.2 Další ustanovení vnitrostátních právních předpisů</p>

	zákonným ustanovením – Kurzové riziko – Další existence smlouvy po zrušení zneužívajícího ujednání – Vnitrostátní systém jednotného výkladu práva	3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních) 3.3 Požadavky na transparentnost 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran 5.2 Zásada kontroly zneužívajících smluvních ujednání z úřední pravomoci 5.6 Důsledky kontroly z úřední pravomoci, <i>efektivity</i> a <i>rovnocennosti</i> pro vnitrostátní procesní pravidla
Rozsudek ve věci Aqua Med sp.z.o.o., C-266/18	Článek 1 odst. 2 – Oblast působnosti směrnice – Ujednání zakládající místní příslušnost soudu určenou podle obecných pravidel – Článek 6 odst. 1 – Přezkum zneužívajícího charakteru ujednání i bez návrhu – Článek 7 odst. 1 – Povinnosti a pravomoci vnitrostátního soudu	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 3.4 Posouzení zneužívající povahy podle článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních 5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
Rozsudek ve věci Pouvin a Dijoux, C-590/17	Oblast působnosti – Článek 2 písm. b) a písm. c) – Pojem „spotřebitel“ a pojem „prodávající nebo poskytovatel“ – Financování koupě nemovitosti určené k bydlení – Úvěr pro účely financování koupě nemovitosti poskytnutý zaměstnavatelem svému zaměstnanci a jeho manželce či manželovi, který nebo která je solidárním spolupříjemcem úvěru	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Věci projednávané ke dni 31. května 2019		
Věc Gómez del Moral Guasch, C-125/18	Článek 1 odst. 2 – Článek 4 odst. 2 – Článek 6 odst. 1 – Článek 7 odst. 1 – Článek 8	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 3.3 Požadavky na transparentnost
Věc Dziubak, C-260/18	Článek 1 odst. 2 – Článek 6 odst. 1	4.3 Důsledky zneužívající povahy smluvních ujednání pro práva a povinnosti smluvních stran
Věc Verein für Konsumenteninformation, C-272/18	Ujednání o svěřenství mezi správcem a ostatními komanditisty v komanditní společnosti podle německého práva	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních

Věc Ibercaja Banco, C-452/18	Písmeno q) přílohy – Článek 3 – Článek 4 odst. 2 – Článek 6	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních 4.2 Právní účinek „nezávaznosti pro spotřebitele“
Spojené věci Bondora, C-453/18 a C-494/18	Článek 6 odst. 1 – Článek 7 odst. 1	5.1 Význam čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice o zneužívajících ujednáních a zásad <i>rovnocennosti</i> a <i>efektivity</i> obecně
Spojené věci Raiffeisen Bank SA, C-699/18 a BRD Groupe Societe Generale SA, C-698/18	Článek 2 písm. b) – Článek 6 odst. 1 – Článek 7 odst. 2 – Článek 8 – Dvanáctý, dvacátý první a dvacátý třetí bod odůvodnění	5.4 Posouzení z úřední pravomoci a <i>účinnost</i> prostředků nápravy
Věc Mikrokasa a Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie, C-779/18	Článek 1 odst. 2	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Věc Crédit Logement, C-829/18	Článek 1 odst. 2 – Článek 3 odst. 1 – Článek 4 – Článek 5 – Článek 6 odst. 1 – Článek 7 odst. 1 – Bod 1 písm. i) přílohy	3.3 Požadavky na transparentnost
Věc Banca Transilvania, C-81/19	Článek 1 odst. 2 – Článek 3 odst. 1 – Článek 4 – Článek 5 – Článek 6 odst. 1 – Článek 7 odst. 1 – Bod 1 písm. i) přílohy	1.2 Oblast působnosti směrnice o zneužívajících ujednáních
Věc Profi Credit Polska, C-84/19	Článek 1 odst. 2 – Článek 3 odst. 1 – Článek 4 odst. 2 – Směrnice 2008/48/ES	3.2 Smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy nebo ceny a odměny (čl. 4 odst. 2 směrnice o zneužívajících ujednáních)

Příloha 2 – Přehled oznámení podle článku 8a směrnice o zneužívajících ujednáních (stav ke dni 31. května 2019)

Tato tabulka obsahuje informace, které členské státy oznámily Komisi podle článku 8a směrnice 93/13/EHS (směrnice o zneužívajících ujednáních). Nepředstavuje úplný přehled vnitrostátních opatření k provedení směrnice 93/13/EHS a nabízí pouze orientační představu o některých zvláštnostech příslušných vnitrostátních právních předpisů. Například „šedá listina“ může mít v závislosti na přesné formulaci příslušných vnitrostátních předpisů různé právní důsledky.

Tyto informace jsou k dispozici rovněž na níže uvedených internetových stránkách, které budou pravidelně aktualizovány:

<https://ec.europa.eu/info/notifications-under-article-8a-directive-93-13-ec-en>

BELGIE	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam standardních smluvních ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu).
BULHARSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam standardních smluvních ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu).
ČESKÁ REPUBLIKA	Vnitrostátní předpis pokrývá rovněž zneužívající povahu individuálně sjednaných smluvních ujednání a obsahuje seznam smluvních ujednání považovaných za všech okolností za zneužívající (tj. černou listinu).
DÁNSKO	Vnitrostátní předpis nepřekračuje rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních.
NĚMECKO	Vnitrostátní předpis obsahuje dvě černé listiny standardních smluvních ujednání považovaných za zneužívající.
ESTONSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam standardních smluvních ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu).
IRSKO	Vnitrostátní předpis nepřekračuje rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních.
ŘECKO	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam standardních smluvních ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu).
ŠPANĚLSKO	Vnitrostátní předpis rozšířil rozsah posouzení zneužívající povahy na smluvní ujednání týkající se vymezení hlavního předmětu smlouvy a na přiměřenost ceny nebo odměny bez ohledu na to, zda jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Vnitrostátní právní předpis obsahuje rovněž seznamy ujednání, která se za všech okolností považují za zneužívající (tj. černé listiny).
FRANCIE	Vnitrostátní předpis pokrývá rovněž zneužívající povahu individuálně sjednaných smluvních ujednání a obsahuje seznam ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu), a seznam ujednání považovaných za zneužívající, pokud se neprokáže, že jsou

	spravedlivá (tj. ve formě šedé listiny).
CHORVATSKO	Vnitrostátní předpis nepřekračuje rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních.
ITÁLIE	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam smluvních ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu), včetně ujednání sjednaných individuálně, a seznam smluvních ujednání, u nichž se předpokládá, že jsou zneužívající, neprokáže-li se opak (tj. ve formě šedé listiny). Ve srovnání s přílohou směrnice o zneužívajících ujednáních byl tento seznam rozšířen.
KYPR	Vnitrostátní předpis nepřekračuje rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních.
LOTYŠSKO	Vnitrostátní předpis nepřekračuje rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních.
LITVA	Vnitrostátní předpis neobsahuje žádná ustanovení překračující rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních.
LUCEMBURSKO	Vnitrostátní předpis rozšířil rozsah posouzení zneužívající povahy na individuálně sjednaná smluvní ujednání a na hlavní předmět smlouvy. Vnitrostátní právní předpis obsahuje seznam smluvních ujednání považovaných za všech okolností za zneužívající (tj. černou listinu), který byl v porovnání se směrnici o zneužívajících ujednáních rozšířen.
MAĎARSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam ujednání, která se za všech okolností pokládají za zneužívající (tj. černou listinu), a seznam ujednání považovaných za zneužívající, pokud se neprokáže opak (tj. ve formě šedé listiny).
MALTA	Vnitrostátní předpis rozšířil rozsah posouzení zneužívající povahy na individuálně sjednaná smluvní ujednání a na přiměřenost ceny nebo odměny bez ohledu na to, zda jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Vnitrostátní předpis obsahuje seznam standardních smluvních ujednání, která mohou být zneužívající, přičemž v porovnání s přílohou směrnice o zneužívajících ujednáních byla na tento seznam doplněna některá další ujednání.
NIZOZEMSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam smluvních ujednání, která se považují za všech okolností za zneužívající (tj. černou listinu), a seznam smluvních ujednání, která mohou být považována za zneužívající (tj. ve formě šedé listiny). Ve srovnání se směrnici o zneužívajících ujednáních byl tento seznam rozšířen.
RAKOUSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje černou a šedou listinu standardních smluvních ujednání, která se považují za zneužívající, a částečně rozšiřuje posouzení zneužívající povahy na individuálně sjednaná smluvní ujednání.
POLSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje seznam ujednání, která se považují za

	zneužívající v případě pochybností (tj. ve formě šedé listiny), přičemž tento seznam jde nad rámec přílohy směrnice o zneužívajících ujednáních.
PORTUGALSKO	Vnitrostátní předpis rozšířil rozsah posouzení zneužívající povahy na smluvní ujednání týkající se vymezení hlavního předmětu smlouvy a na přiměřenost ceny nebo odměny bez ohledu na to, zda jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Vnitrostátní předpis obsahuje seznam standardních smluvních ujednání, která jsou přísně zakázána (tj. černou listinu), a seznam smluvních ujednání, která jsou zakázána za určitých okolností (tj. ve formě šedé listiny).
RUMUNSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje informativní seznam ujednání pokládaných za zneužívající, který byl v porovnání s přílohou směrnice o zneužívajících ujednáních rozšířen.
SLOVINSKO	Vnitrostátní předpis rozšiřuje posouzení zneužívající povahy na smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy a na přiměřenost ceny nebo odměny bez ohledu na to, zda jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.
SLOVENSKO	Vnitrostátní předpis obsahuje černou listinu smluvních ujednání, která jsou za všech okolností zneužívající.
FINSKO	Vnitrostátní předpis rozšířil rozsah posouzení zneužívající povahy na individuálně sjednaná smluvní ujednání a na přiměřenost ceny nebo odměny bez ohledu na to, zda jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.
ŠVÉDSKO	Vnitrostátní předpis rozšiřuje posouzení zneužívající povahy na smluvní ujednání týkající se vymezení hlavního předmětu smlouvy a na přiměřenost ceny nebo odměny bez ohledu na to, zda jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem, jakož i na individuálně sjednaná smluvní ujednání.
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	Vnitrostátní předpis nepřekračuje rámec minimálních požadavků stanovených ve směrnici o zneužívajících ujednáních. Informativní seznam v příloze směrnice o zneužívajících ujednáních však byl rozšířen.